

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Donata Šaulytė

Švietimo kokybės vadybos studijų programos studentė

**I STUDENTŲ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS: KOLEGINIŲ STUDIJŲ
ATVEJIS**

Magistro darbas

Darbo vadovė: Jurgita Smilgienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalus.....Donata Šaulytė
(studento parašas)

SANTRAUKA

Donata Šaulytė

Į STUDENTĄ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS: KOLEGINIŲ STUDIJŲ ATVEJIS. Magistro darbas.

Šio magistrinio darbo tikslas - ištirti koleginės bendruomenės nuomonę apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos.

Darbo metu išsikelti uždaviniai:

- Atskleisti Bolonijos proceso vaidmenį bei pokyčių studijų procese valdymą.
- Išnagrinėti ECTS kaip į studentą orientuotų studijų teorinius pagrindus ir teoriškai pagrįsti ECTS kaip į studentą orientuotų studijų realizavimo priemonę (prielaidą);
- Atskleisti koleginės bendruomenės požiūrį studijų kokybę, pokyčius studijų procese bei jų valdymo ypatumus, perėjus prie ECTS kaip į studentą orientuotas studijas.
- Parengti rekomendacijas siekiant gerinti studijų kokybę kolegijose.

Europoje plačiai kalbama apie aukštojo mokslo paradigmos kaitą, kuri akcentuoja požiūrio į studijas kaitą. Kintant šiai paradigmai viena iš pagrindinių sąvokų tampa mokymas orientuotas į studentą. Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema (ECTS) yra viena iš priemonių, įtvirtinančių kitokį požiūrį į studijas ir kreditus. Šia sistema palengvina bendradarbiavimą ne tik tarp aukštojo mokslo institucijų, bet ir pačiose institucijose. ECTS sistema skatina teikti informaciją apie studijų programas visiems suprantama forma bei nustatyti bendrus akademinių rezultatų pripažinimo principus (Markevičienė, Račkauskas, 2011).

Atlikto tyrimo metu nustatyta, jog didžioji dauguma, koleginės bendruomenės pakankamai gerai vertina savo švietimo organizacijos studijų kokybę. Teigiamas požiūris atsiskleidė analizuojant ne tik pasitenkinimą studijomis bet ir aspektus, kuriais paremtos į studentą orientuotos studijos. Ypatingai neigiamas požiūris pastebimas analizuojant informuotumą studijų kokybės klausimais. Tyrimas parodė, jog dalis studentų yra abejingi vykdomiems pokyčiams, nieko nežino apie ECTS sistemą. Suformuluota mokslinio tyrimo hipotezė, kad koleginėse mokyklose pereinant prie ECTS sistemos buvo atlikti daugiau formalūs nei esminiai studijų proceso valdymo pokyčiai, patvirtinama tik iš dalies, nes koleginė bendruomenė teigiamai vertina ECTS sistemos aspektais grindžiamas studijas.

SUMMARY

Donata Šaulytė

QUALITY MANAGEMENT OF STUDENT-ORIENTED STUDIES: COLLEGE STUDIES CASE. Master's work.

The aim of this work – to explore, the college community, opinion about quality of higher education, in colleges, after transition of the ECTS system.

To this end, it has been examined scientific literature defining change and quality management concepts, Bologna process and ECTS system, and the documents regulating the higher education. It has been examined opinion, of academic community from colleges, about the quality of studies after transition to the ECTS system, ongoing changes in higher education and study changes.

In Europe is widely speaking about the higher education paradigm change, which focuses on approach to studies of higher education change. Changing this paradigm one of the key concepts is student-oriented teaching. European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) is one of the means of enacting a different approach to studying and credits. It aims to improve co-operation between both institutions of higher education, and the institutions themselves. ECTS facilitates to provide information about all the studies programs and set of common principles for the recognition of academic performance in any study context (Markevičienė, Račkauskas, 2011).

It was found that, the vast majority of colleges communities the quality of higher education in their educational organization, value sufficiently well. A positive attitude was shown by analyzing not only satisfaction of studies, but also aspects, which are based on student-oriented study. Extremely negative attitude was noticeable analyzing awareness of quality of studies. The research showed that some of the students are indifferent to the ongoing changes, do not know anything about the ECTS system. Formulated the research hypothesis that non-university higher education transition to the ECTS system has been carried out more formal than substantive study process management changes, approved only in part, because the college community positively evaluate the aspects of ECTS system, which are based studies.

TURINYS

IVADAS	7
I. Į STUDENTĄ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI	10
1.1. Bolonijos proceso vaidmens visuomenėje ir studijų procese valdymas	10
1.2. Pokyčių valdymo sąvokos teoriniai aspektai	14
1.3. Švietimo organizacijų kokybės valdymas	17
1.4. Lietuvos aukštojo mokslo sistemos kokybės užtikrinimas	20
1.5. Kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos (ECTS) įtaka aukštojo mokslo kokybei..	22
1.5.1. Studijų, orientuotų į studentą, samprata ir raida	22
1.5.2. Pagrindiniai ECTS elementai užtikrinantys studijų kokybę.....	25
1.6. Koleginės studijos Bolonijos proceso kontekste	31
II. STUDIJŲ KOKYBĖ KOLEGIJOSE PERĖJUS PRIE STUDIJŲ ORIENTUOTŲ Į STUDENTĄ: EMPIRINIS TYRIMAS	33
2.1. Tyrimo organizavimas ir imties charakteristika.....	33
2.2. Studentų nuomonė apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kiekybinis tyrimas.....	34
2.3. Dėstytojų nuomonė apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kiekybinis tyrimas.....	48
2.4. Administracinio personalo specialistų nuomonės apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kokybinis tyrimas.....	60
IŠVADOS	64
REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪRA	67
PRIEDAI	

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Bolonijos proceso dokumentų chronologinė seka	12
2 lentelė. Kokybės apibrėžimai	17
3 lentelė. Studentų nuomonė apie studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą	40
4 lentelė. Studentų, į studentą orientuotų studijų aspektų, vertinimas	41
5 lentelė. Studentų kompetencijų ugdymo vertinimas	46
6 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie perėjimo prie studijų orientuotų į studentą įtaką.....	50
7 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie priežastis dėl kurių nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybė	51
8 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą.....	53
9 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie pokyčius įvykusius perėjus prie tarptautinių kreditų sistemos ..	54
10 lentelė. Dėstytojų, į studentą orientuotų studijų aspektų, vertinimas.....	55
11 lentelė. Dėstytojų rekomendacijos studijų kokybės gerinimui	59
12 lentelė. Administracinio personalo specialistų studijų kokybės vertinimas	60
13 lentelė. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie studijų kokybės gerinimo trukdžius	61
14 lentelė. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie sąlygas kompetencijų tobulinimui	61
15 lentelė. Administracinio personalo specialistų įtraukimas į organizacijos kokybės valdymą.....	62
16 lentelė. Perėjimo prie ECTS sistemos įtaka Administracinio personalo specialistų darbui.....	62
17 lentelė. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie pokyčius perėjus prie ECTS sistemos	63

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Paslaugų kokybės valdymo modelis pagal ISO 9004-2.	19
2 pav. Dėstytojo ir besimokančiojo aktyvumas atsižvelgiant į mokymo ir mokymosi metodus ir būdus	27
3 pav. Studentų nuomonė apie domėjimąsi švietimo institucijos kokybės politika.	35
4 pav. Studentų nuomonės pagrindimas švietimo institucijos kokybės politikos domėjimosi klausimu.	36
5 pav. Studentų nuomonė, ar informuotumas studijų kokybės klausimais yra pakankamas.	37
6 pav. Studentų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybę.	38
7 pav. Studentų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdžius.	38
8 pav. Studentų nuomonė apie dėstytojų darbo organizavimą.	39
9 pav. Studentų nuomonė apie pasitenkinimą studijomis.	41
10 pav. Studentų nuomonė apie mokymo(si) metodus / būdus naudojamus studijų procese.	47
11 pav. Dėstytojų nuomonė apie studentų informuotumą studijų kokybės klausimais.	49
12 pav. Dėstytojų nuomonė apie švietimo institucijos į studentą orientuotų studijų kokybę.	49
13 pav. Dėstytojų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdžius.	51
14 pav. Dėstytojų nuomonė apie dėstytojų darbo organizavimą.	52

IVADAS

Aktualumas. Šiuolaikinio aukštojo mokslo tendencijos reiškiasi įvairiai – nuo poreikių tobulinti veiklos koncepcijas iki poreikių tobulėti patiems. Visais atvejais – siekiama vis daugiau atsižvelgti į studentą – kaip į pagrindinį paslaugų gavėją.

I. Milišiūnaite ir kt. (2010) teigia, kad šiandien aukštojo mokslo teorijoje ir praktikoje kokybės sąvoka tapo plačiai vartojama, nes vykstant aukštojo mokslo pokyčiams, keičiasi kokybės užtikrinimas švietimo institucijose. O labiausiai aukštojo mokslo pokyčius lemia išorinė besikeičianti aplinka: augantys ir kintantys visuomenės reikalavimai studijų kokybei, kintantys studentų lūkesčiai bei mokymo turinio ir metodų poreikiai, didėjanti vidaus ir tarptautinė konkurencija, globalus susirūpinimas kokybe ir t. t.

R. Markevičienė ir A. Račkauskas (2011) taip pat teigia, kad aukštojo mokslo sektoriuje nuolat vyksta svarbūs pokyčiai ir pabrėžia, kad ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje plačiai kalbama apie aukštojo mokslo paradigmos kaitą, kuriai kintant viena iš pagrindinių sąvokų tampa studijos orientuotos į studentą. Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema (ECTS) yra viena iš priemonių, įtvirtinančių kitokią požiūrį į studijas ir kreditus.

K. Peilakauskaitė ir A. Varanauskas (2011) kalbėdami apie studentus pabrėžia, kad nepaisant dažnai vyraujančios nuomonės, jog studentai yra atskira visuomenės grupė, turinti vienodus poreikius ir problemas, jie taip pat turi skirtingą patirtį, įsitikinimus, pažiūras, norus, susiduria su skirtingomis problemomis ir domisi skirtingais dalykais. Todėl ECTS sistemos naudojimas aukšto mokslo institucijose jiems atveria puikias saviraiškos galimybes.

Taigi, darbo laiku ir studijų siekiniais grindžiamas kreditas suteikia galimybę lanksčiau organizuoti studijas, daro studijų programas skaidresnes ir visiems besidomintiems lengviau suprantamas, padeda garantuoti studijų užsienyje pripažinimą. Ši sistema padeda gerinti bendradarbiavimą tarp aukštojo mokslo institucijų ir pačiose institucijose, skatina teikti informaciją apie studijų programas visiems suprantama forma bei nustatyti bendrus akademinių rezultatų pripažinimo principus. (Markevičienė, Račkauskas, 2011).

ECTS kaip į studentą orientuotos studijos vis dar nauja sistema, todėl nemažai Lietuvos ir užsienio mokslininkų analizuoja šią temą. Studijų programų atnaujinimą ir į studentą orientuotų studijų ypatumus analizuoja K. Peilakauskaitė (2011), A. Varanauskas (2011), M. Teresevičienė (2011), T. Bulajeva (2011), A. Čepienė (2011), D. Lepaitė (2011), V. Zuzevičiūtė (2011), D. Šileikaitė-Kaishauri (2011), I. Milišiūnaitė (2011), J. Butkienė (2011), I. Juknytė-Petreikienė (2011), Keturakis (2011), J. Lokhoff (2010), B. Wegewijs (2010), K. Durkin (2010), R. Wagenaar (2010), J. González (2010), A.K. Isaacs (2010), M. Gobbi (2010) ir kt.

ECTS diegimo ypatumams Lietuvoje daug dėmesio skiria V. Latvėnienė (2012), R. Markevičienė (2011), A. Račkauskas (2011), K. Peilakauskaitė (2011), A. Varanauskas (2011) ir kt.

Aukštojo mokslo politiką ir studijų procesą reglamentuojančius teisės aktus analizuoja J. Galginaitis (2012), G. Viliūnas (2012), S. Trumpolytė (2012) ir kt.

Tyrimo problema. Kyla probleminis klausimas, kaip pasikeitė studijų procesas, kolegijose, perėjus prie ECTS kaip į studentą orientuotas studijas.

Tyrimo objektas – studijų kokybės valdymas į studentą orientuotų studijų kontekste.

Tyrimo hipotezė – tikėtina, kad pereinant prie ECTS sistemos buvo atlikti daugiau formalūs nei esminiai studijų proceso valdymo pokyčiai.

Tyrimo tikslas – ištirti kolegijos bendruomenės nuomonę apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) Atskleisti Bolonijos proceso vaidmenį bei pokyčių studijų procese valdymą.
- 2) Išnagrinėti ECTS kaip į studentą orientuotų studijų teorinius pagrindus ir teoriškai pagrįsti ECTS kaip į studentą orientuotų studijų realizavimo priemonę (prielaidą);
- 3) Atskleisti koleginės bendruomenės požiūrį studijų kokybę, pokyčius studijų procese bei jų valdymo ypatumus, perėjus prie ECTS kaip į studentą orientuotas studijas.
- 4) Parengti rekomendacijas siekiant gerinti studijų kokybę kolegijose.

Tyrimo metodologija.

Tyrimo tikslui pasiekti pasitelkiama tiek teorinė tiek praktinė analizė. Teoriniu aspektu analizuojamas Bolonijos proceso vaidmuo aukštojo mokslo sektoriuje, pokyčių bei kokybės valdymo, ECTS kaip į studentą orientuotų studijų sampratos ir ECTS ypatumai, kolegijose, nagrinėjami pagrindiniai ECTS principai bei siekiniai įtakojantys studijų kokybę.

Tiriamąjoje magistro baigiamojo darbo dalyje, analizuojama kaip kolegijose įdiegta ECTS sistema taikoma praktiškai.

Tyrimo metodologija grindžiama:

Filosofinė žmogaus koncepcija (M. Heidegger, 1989; K. Jaspers, 1989; A. Camus, 1993; ir kt.), kuri pabrėžia, kad kiekvieno žmogaus būtis yra unikali ir baigtinė, žmogus yra laisvas ir atsakingas – jis pats save kuria, renkasi, kaip gyventi, maksimaliai realizuoti savo galimybes.

Žmogaus atsakingumas atsiskleidžia šio baigiamo magistro darbo, empirinio tyrimo metu, siekiant išsiaiškinti kiek kolegijose yra skatinamas atsakomybės pripažinimas.

Humanistinė asmenybės teorija (C. Rogers, 1969; A. Maslow, 1989 ir kt.) teigia, kad siekdamas savirealizacijos žmogus tampa asmenybe, kuri nuolat auga ir vystosi. Bitinas (2000) išskiria kelis pedagoginės sąveikos principus, kurie atspindi baigiamajame magistro darbe: bendravimo siekis; bendradarbiavimas planuojant studijų procesą, paslaugų gavėjo poreikiai (pvz., renkantis studijų turinį, trukmę, būdą bei jų vietą), procesai įtakojami švietimo organizacijų biudžeto lėšų, studento krepšelio dydžių, kokybės politikos ir t. t.

Konstruktivizmo teorija (L. Vygotsky, 1997; J. Dewey, 1997; J. Piaget, 1969; ir kt.) teigia, kad žmogus mokosi pažindamas aplinką. Svarbūs kiekvieno žmogus individualūs požymiai ir poreikiai, kurie padeda bendrauti ir bendradarbiauti. Šiame baigiamajame magistro darbe atsiskleidžiantis konstruktivizmo požiūris - svarbu stiprinti socialinę sąveiką, kuri skatina konstruoti naujas žinias ir įgūdžius.

Tyrimo metodai:

- mokslinės literatūros bei dokumentų analizė. Suteikė galimybę išanalizuoti Bolonijos proceso vaidmenį, kokybės studijų procese valdymą ir ECTS kaip į studentą orientuotų studijų teorinius pagrindus.
- anketinė apklausa. Perengtos anketos studentams ir dėstytojams, skirtos studijų kokybei atskleisti perėjus prie į studentą orientuotų studijų.
- interviu. Paimtas interviu iš kolegijos administracijos personalo specialistų, skirtas studijų kokybei bei darbo pokyčiams atskleisti perėjus prie ECTS sistemos.
- statistinė duomenų analizė. Tyrimo duomenų analizė atlikta taikant Excel programinę įrangą.

Darbo naujumas - pasirinktos temos naujumą sudaro tai, kad dar nėra analizuota, kaip kolegijose įdiegta ECTS sistema taikoma praktiškai, kiek pasikeitė studijų procesas, t.y. kiek jis tapo labiau orientuotu į studentą ir pan., kaip ją supranta ir vertina studentai.

Darbo struktūra.

Magistro darbą sudaro įvadas, 2 skyriai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, tyrimo rezultatų pristatymas ir jų analizė, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 3 priedai. Darbe pateikiama 17 lentelių ir 14 paveikslų.

I. Į STUDENTĄ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Bolonijos proceso vaidmens visuomenėje ir studijų procese valdymas

Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose, kurie reglamentuoja aukštąjį mokslą, švietimo institucijoms keliami nauji iššūkiai ir reikalavimai, o pagrindinė aukštojo mokslo struktūrų reformų varomoji jėga jau du dešimtmečius išlieka Bolonijos procesas, todėl šiame poskyryje bus apžvelgiamas Bolonijos procesas ir jo vaidmuo visuomenėje.

Siekiant užtikrinti aukštojo mokslo kokybę Europoje ir pasaulyje priimami įstatymai, kuriamos organizacijos.

Anot D. Serafino ir J. Ruževičiaus (2007) tarptautiniai reikalavimai, aukštojo mokslo aplinkos kaita, nuolat didėjantys visuomenės reikalavimai studijų kokybei, augantys studentų lūkesčiai ne tik studijų dalykų turiniui bet ir mokymo metodams, vis sparčiau kylantis viešojo sektoriaus finansinis spaudimas, stiprėjanti aukštųjų mokyklų konkurencija bei globalizacija skatina ieškoti naujų priemonių studijų kokybės gerinimui ir valdymui.

1998 m. gegužės mėn. Paryžiuje pasirašyta Sorbonos deklaracija, kuri padėjo atsirasti dviejų pakopų studijų sistemai, laipsnių palyginamumui ir akademinio mobilumo principams, kurie išsamiai išdėstyti Bolonijos proceso dokumentuose (Šorienė, 2012).

Bolonijos proceso, kurio dokumentus 1999 metais pasirašė 29 Europos šalių ministrai, siekis yra sukurti vieningą Europos aukštojo mokslo erdvę, nustatyti akademinį laipsnių ir kokybės užtikrinimo standartus, kurie būtų skaidriai palyginami tarp Europos valstybių. Europos aukštojo mokslo erdvė turi būti grindžiama lengvai suprantama kvalifikacijų struktūra, kuri galėtų konkuruoti su kitomis aukštojo mokslo sistemomis tarptautinėje studijų erdvėje. Bolonijos procesas apima ne tik Europos Sąjungos šalis. Šiuo metu jame dalyvauja 47 šalys iš kurių tik 27 valstybės yra ES narės (Šorienė, 2012)

Bolonijos deklaracijos pagrindiniai tikslai¹:

- Lengvai palyginamos ir suprantamos laipsnių sistemos pasirinkimas bei diplomo priedėlio įdiegimas;
- Kreditų sistemos skatinančios studentų judėjimą sukūrimas;
- Mobilumo skatinimas;
- Europinio bendradarbiavimo skatinimas kokybės užtikrinimo srityje;

¹ Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Bolonijos – Bergeno laikotarpis 1999 – 2005 m. Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniaiakteisesaktai/Svarbiausi_Bolonijos_proceso_dokumentai_liet_angl.pdf>

- Europinių aukštojo mokslo aspektų stiprinimas.

Didžiausią įtaką Bolonijos proceso skatinimui, Europoje, turi Europos Komisija, Europos Taryba bei Europos regiono UNESCO nariai. Taip pat prie proceso skatinimo prisideda ir tarptautinės organizacijos bei Europos asociacijos atstovaujančios aukštojo mokslo organizacijas, darbuotojus ir darbdavius. Daugiau šalių prisijungus prie Bolonijos proceso išaugo ir veiklos kryptių skaičius (Pukelis ir kt., 2010):

1. Lengvai suprantamų ir palyginamų kvalifikacinių laipsnių sistemos pagrindimas;
2. Sistemos, kuri grindžiama trimis studijų pakopomis, sukūrimas;
3. Kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos sukūrimas;
4. Mobilumo skatinimas;
5. Europinio bendradarbiavimo kokybės užtikrinimo srityje skatinimas;
6. Europinės dimensijos skatinimas;
7. Mokymosi visą gyvenimą plėtotė;
8. Aukštojo mokslo institucijų ir studentų įtraukimas;
9. Europos aukštojo mokslo erdvės patrauklumo skatinimas;
10. Doktorantūros studijos ir ryšiai tarp Europos aukštojo mokslo erdvės ir Europos tyrimų erdvės.

R. Markevičienė ir A. Račkauskas pabrėžia, kad nors Europos Komisija vaidina labai svarbų vaidmenį įgyvendinimo procese, Bolonijos procesas nėra grindžiamas tik Europos Sąjungos iniciatyva. Tai tarpvyriausybinių susitarimų tarp ES ir ne ES šalių, todėl Bolonijos procesas nėra ES teisės aktas. Nėra jokių teisinių įsipareigojimų Bolonijos procesą pasirašiusioms valstybėms, o dalyvavimas jame ir jo intensyvumas bei bendradarbiavimas yra savanoriška veikla, nes Bolonijos deklaracija nėra sutartis ar konvencija.

Bolonijos proceso dokumentuose nepateikiami konkretūs sprendimai ir priemonės, kaip šalys turi įgyvendinti šio proceso nuostatas, dokumentuose tik nurodytos pagrindinės veiklos sritys, iškelti tikslai ir numatyti uždaviniai tikslams pasiekti. Bolonijos procesas glaudžiai susijęs su ES tikslais (Lisabonos strategija) ir tendencijomis aukštajame moksle (Švietimo mainų paramos fondas, 2007).

Svarbiausiuose Bolonijos proceso dokumentuose: Bolonijos – Bergeno laikotarpis 1999-2005m. (2005) teigiama, kad Bolonijos procesą koordinuoja ir įgyvendina Bolonijos Tolesnės veiklos grupė (BFUG), kurią sudaro:

- Bolonijos procese dalyvaujančios šalys;
- Europos Komisija;
- Europos universitetų asociacija;

- Europos nacionalinės studentų sąjungos;
- Europos aukštojo mokslo institucijų asociacija;
- Europos aukštojo mokslo centras;
- Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo asociacija;
- Tarptautinės švietimo sąjungos Europos struktūra;
- Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjunga.

Kas dvejus metus švietimo ministrai renkasi įvertinti pasiektų rezultatų ir numatyti tolesnius žingsnius. Po Sorbonos deklaracijos (1998 m.) ir Bolonijos deklaracijos (1999 m.) pasirašymo ministrų susitikimai buvo organizuoti Prahoje (2001 m.), Berlyne (2003 m.), Bergene (2005 m.), Londone (2007 m.), Liuvene (2009 m.), Budapešte/ Vienoje (2010), Bukarešte (2012). Taip pat numatytas 2015 metų ministrų susitikimas, Armėnijos sostinėje – Jerevane (Švietimo mainų paramos fondas, 2007).

1 lentelė. **Bolonijos proceso dokumentų chronologinė seka**

<i>Sorbonos deklaracija (1998)</i>	Susitikime nuspręsta, kad pripažįstamos dvi pagrindinės bakalauro ir podiplominės studijų pakopos, kurios turi atitikti tarptautinius standartus. Sistema turi tapti lankstesnė taikant kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemą bei suteikti galimybę įgyti kvalifikacinį laipsnį bet kuriuo metu, sukuriant tęsines studijų programas.
<i>Bolonijos deklaracija (1999)</i>	Užsibrėžta iki 2010 metų sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę. Nutarta sukurti aiškių ir palyginamų laipsnių sistemą, studijų kreditų sistemą, skatinti tarptautinį bendradarbiavimą kokybės užtikrinimo srityje, remti akademinės bendruomenės mobilumą ir siekti geresnių socialinių sąlygų.
<i>Prahos komunikatas (2001)</i>	Bolonijos deklaracijoje numatyta veikla papildyta trimis kryptimis: mokymasis visą gyvenimą, aukštojo mokslo institucijų ir studentų dalyvavimas kuriant ir formuojant Europos aukštojo mokslo erdvę bei Europos aukštojo mokslo erdvės patrauklumo didinimas.
<i>Berlyno komunikatas (2003)</i>	Pabrėžta studijų sąsajų su moksliniais tyrimais bei inovacijomis svarba, akcentuota doktorantūros studijų svarba siekiant šių sąsajų užtikrinimo. Buvo nustatytos trys prioritetinės veiklos kryptys: studijų kokybė, dviejų ciklų laipsnių sistema ir laipsnių bei studijų laikotarpių pripažinimas.
<i>Bergeno komunikatas (2005)</i>	Atkreiptas dėmesys į socialinį Bolonijos proceso aspektą siekiant, kad kokybiškas aukštasis mokslas būtų vienodai prieinamas visiems. Komunikate nurodoma aiškiai siekti pažangos, užtikrinant Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo asociacijos ataskaitoje siūlomų kokybės užtikrinimo standartų ir gairių įgyvendinimą, sukuriant nacionalines kvalifikacijų sistemas, teikiant ir pripažįstant jungtinius laipsnius bei pripažįstant ankstesnio mokymosi rezultatus.
<i>Londono komunikatas (2007)</i>	Daugiausia dėmesio skirta Europos kokybės užtikrinimo agentūrų registrai ir doktorantūros nuostatų kūrimui. Pabrėžta mokymosi visą gyvenimą, Europos aukštojo mokslo erdvės patrauklumo didinimo, aukštojo mokslo institucijų ir studentų aktyvaus bendradarbiavimo svarba.
<i>Leveno ir Naujojo Leveno komunikatas (2009)</i>	Priimti du dokumentai: ministrų komunikatas ir Bolonijos politikos forumo pareiškimas. Nuspręsta, kad aukštojo mokslo modernizavimas ir toliau turi vykti aukštojo mokslo institucijose taikant Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatas; kad priemonės, reikalingos informacijos apie EAME aukštųjų mokyklų įvairovę sklaidai, aukštojo mokslo institucijų pranašumų nustatymui, turi atitikti Bolonijos proceso ir ypač kokybės užtikrinimo, o taip pat studijų rezultatų pripažinimo principus.
<i>Vienos komunikatas (2010)</i>	Akcentuota: aukštojo mokslo sistemos ir pačios aukštosios mokyklos reakcija į augančius poreikius ir lūkesčius bei bendradarbiavimo ir konkuravimo tarptautinėje erdvėje pusiausvyros siekis; Bolonijos procese dalyvaujančių šalių tarpusavio ryšiai, užtikrinant informacijos pasikeitimą ir veikimą kartu; parama studentų dialogui.
<i>Bukarešto komunikatas (2012)</i>	Bukarešto komunikate bei Akademinio mobilumo skatinimo strategijoje, iškelti trys pagrindiniai tikslai, kurių bus siekiama iki 2015-ųjų Bolonijos proceso šalių ministrų konferencijos: • kokybiškesnis aukštasis mokslas, • geresni absolventų įsidarbinimo rodikliai, • stipresnė mobilumo sistema efektyvesniam mokymuisi.

Prasidėjus Bolonijos procesui Lietuva buvo gerokai toliau pažengusi nei daugelis Rytų ir Vakarų Europos šalių. Buvo aiškiai suvokta, kad turi būti sukurti tam tikri reikalavimai studijų programų įgyvendinimui, bei turi veikti efektyvi studijų programų vertinimo ir akreditavimo sistema. Nuo 1998 iki 2002 metų buvo priimti nauji aukštųjų mokslo reglamentuojantys įstatymai: Aukštojo mokslo įstatymas (2000) ir naujoji Mokslo ir studijų įstatymo redakcija (2002). Taip pat, šiuo laikotarpiu aukštojo mokslo sistema tapo binarinė – susikūrė kolegijų tinklas, buvo pradėti teikti profesinio bakalauro laipsniai (Žiliukas, 2010).

2003 metų Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu patvirtinta valstybės ilgalaikės raidos strategija (2003 – 2012), kurioje yra išskiriami trys prioritetai: žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika (Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos, 2003).

Švietimo gairės 2003 – 2012. Projekto (2003) pagrindinis siekis išplėtoti tęstinį mokymąsi ir socialiai teisingą švietimo sistemą. Nustatytos tokios įgyvendinimo priemonės:

- Sustiprinti aukštųjų mokyklų atsakomybę už studijų kokybę: sustiprinti glaudų ryšį su darbo rinka, ir regionų ekonomine plėtra;
- Pasiiekti pusiausvyrą tarp aukštųjų mokyklų autonomijos ir atskaitomybės visuomenei;
- Įjungti Lietuvos aukštųjų mokslo į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę;
- Išplėsti bendrojo lavinimo, profesinių ir aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi paslaugas;
- Sukurti formalus ir neformalus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarką;
- Išplėtoti lanksčią ir efektyvią finansinės paramos studentams sistemą (Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos, 2003)

Taip pat įgyvendinant Bolonijos proceso tikslus Lietuvoje 2009 metais buvo priimtas naujas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (2009), po kurio pakito leistinos studijų programų apimtys ribos, įvesta nauja studijų kredito samprata, pasikeitė studijų aprašų reglamentavimas.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2009) 1 straipsnis nurodo, kad „įstatymo paskirtis: nustatyti mokslo ir studijų valstybinį reguliavimą; mokslo ir studijų kokybės užtikrinimo principus; mokslo ir studijų institucijų steigimo, pabaigos ir pertvarkymo teisinius pagrindus; aukštojo mokslo kvalifikacijų ir mokslo laipsnių suteikimą ir pripažinimą; mokslo ir studijų institucijų valdymą, veiklos organizavimą ir priežiūrą; mokslo ir studijų institucijų dėstytojų, mokslo darbuotojų ir studentų teises ir pareigas; mokslo ir studijų finansavimą; valstybinių aukštųjų

mokyklų turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo principus“ (LR mokslo ir studijų įstatymas, 2009).

Lietuvos Respublikos priimtame Švietimo įstatyme (2009) 14 straipsnyje teigiama, kad „aukštojo mokslo studijų paskirtis – padėti asmeniui įgyti aukštąjį išsilavinimą bei atitinkamą kvalifikaciją ir pasirengti aktyviai profesinei, visuomeninei ir kultūrinei veiklai“. Šis įstatymas nurodo, kad „studijos prieinamos asmeniui, kuris turi vidurinį išsilavinimą bei geba savarankiškai studijuoti. Studentas studijuodamas su pertraukomis aukštosiose mokyklose studijų programas gali įgyti atskirais moduliais. Asmuo pabaigęs studijų programas įgyja aukštąjį išsilavinimą ir kvalifikaciją“ (LR Švietimo įstatymas, 2009).

Taigi, aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas, remiantis Bolonijos proceso dokumentais, neapsiriboja vien tik studijų kokybės gerinimu. Tai sąvoka, kuri apima aukštosios mokyklos institucinę tvarkymąsi, bendruomeninę kokybės kaip vertybės vertinimą, akademinio personalo strateginį tobulinimą ir kokybę, finansinius, materialiuosius išteklius, grupių, kurios suinteresuotos studijomis, įtraukimą, vertinimą ir tobulinimą. Bolonijos procesas lėmė svarbius aukštojo mokslo pokyčius, dėl kurių svarbi vieta aukštojo mokslo sektoriuje atitenka pokyčių valdymui.

1.2. Pokyčių valdymo sąvokos teoriniai aspektai

Švietimo sistemoje įvykę pokyčiais per pastaruosius metus lėmė švietimo organizacijų kokybės valdymo kaitą bei studijų, orientuotų į studentą, organizavimą, todėl pokyčių valdymo sąvoka užima labai svarbią vietą švietimo sektoriuje. Pokyčio bei pokyčių valdymo sampratos, kurios apima daugelį sričių, skirtingų autorių traktuojamos skirtingai. Šiame poskyryje bus apžvelgiamos lietuvių ir užsienio autorių pokyčių sąvokos sampratos, bei teoriniai pokyčių valdymo aspektai.

Apie pokyčius šiuolaikinėje visuomenėje, pastaruoju metu ypač dažnai diskutuojama įvairiuose lygmenyse, nes tai neišvengiama laikmečio diktuojama būtinybė (Fullan, 2004).

M. Išoraitė (2012), analizuodama strateginius pokyčių aspektus, teigia, kad tiek išsivysčiusiose, tiek besivystančiose pasaulio valstybėse švietimo sektoriuje vykstantys pokyčiai daro rimtą poveikį organizacijoms. Išorinės aplinkos spaudimas organizacijoms nuolat didėja ir pasireiškia tokiais požymiais, kaip globalizacijos reiškiniai, žinių ekonomikos apraiškos, principinis naujų organizacinių struktūrų atsiradimas, darbo jėgos struktūros ir kokybės pokyčiai. Svarbius pokyčių lemia įstatymai ir normos, technologijų pakeitimai bei permainos ekonomikoje.

Anot M. Fullan (2004) įgyvendinant švietimo reformas bei diegiant naujoves atsiskleidžia daug gerų idėjų, kurių nepavyko įgyvendinti arba kurios pasiteisino vienoje situacijoje

ir nepasiteisino kitoje. Dažniausiai sėkmei pritrūksta pokyčio žinių, supratimo ir taikymo. Pokyčių žinios – tai pokyčių proceso ir pagrindinių varomųjų jėgų supratimas ir išvalga, kurie nors ir negali užtikrinti sėkmės, tačiau leidžia sėkmingai įgyvendinti pokyčius.

Pokyčių reikšmė švietimo organizacijoms labai didelė. Norėdama sėkmingai prisitaikyti prie išorės pokyčių, organizacija turi mokėti ne tik valdyti pokyčius, bet ir būti lanksti (Zakarevičius, Kvedaravičius, Augustauskas, 2004). Kalbant apie pokyčių valdymą akcentuojamos trys sąvokos: žinios, mąstymas ir supratimas. Svarbu suvokti, kaip atsiranda pokyčiai, kas sąlygoja jų atsiradimą ir, kad vienas svarbiausių pokyčių valdymo aspektų yra teisingos žinios (Bersėnaite ir kt., 2006).

M. Fullan (2004) išskiria pagrindines pokyčių varomąsias jėgas:

1. Naudojimasis žmonių moralinėmis paskatomis.
2. Gebėjimų kūrimas susijęs su politika, strategijomis, ištekliais ir kitais veiksmiais.
3. Pokyčių proceso supratimas.
4. Mokymosi kultūrų kūrimas.
5. Vertinimo kultūrų kūrimas.
6. Dėmesys pokyčių lyderiams.
7. Darumo skatinimas.
8. Trijų lygių plėtros ugdymas.

Kadangi pokyčių valdymas labai plati sąvoka apimantis įvairias gyvenimo sritis, todėl ir šios sąvokos apibrėžimų yra labai įvairių.

W. W. Burke (2008) teigia, kad pokyčių valdymas yra planuotas kitimo valdymas.

T. Creasey (2007) mano, kad, siekiant užsibrėžtų tikslų, pokyčių valdymą apima procesai, technikos bei įrankiai skirti valdyti žmoniškąją pokyčio pusę.

D. Lodienė (2005) teigia, kad nors pokyčiai gali būti sunkiai pastebimi jų valdymas labai svarbus organizacijoms. Pokyčių valdymą gali apimti organizacijos misijos ir vizijos pokyčius, visišką organizacijos reorganizavimą, naujos technologijos ar naujos programos įdiegimą, organizacijos susiliejimą arba suskaidymą, operacijų restruktūrizavimą. (Bersėnaite ir kt., 2006).

P. Zakarevičius (2003) teigia, kad pokyčių valdymas organizacijose labai dažnai susiduria su kliūtimis ir pasipriešinimu. Dauguma mokslininkų, nagrinėdami šias problemas, dažniausiai pabrėžia socialinio – psichologinio bei vadybinio pobūdžio kliūtis, o P. Zakarevičius (2003) išskiria keturias dideles kliūčių grupes:

- ekonominio pobūdžio kliūtys;
- techninio-technologinio pobūdžio kliūtys;

- vadybinio pobūdžio kliūtys;
- socialinio – psichologinio pobūdžio kliūtys.

M. Wallance ir K. Pocklington (2002) išskiria dalykus, kurie padeda valdyti sudėtingą pokyčių procesą:

- derinimas;
- lankstus planavimas ir koordinavimas;
- kultūros formavimas ir keitimasis informacija;
- diferencijuota parama.

Nors pokyčių valdymo apibrėžimuose skirtingi autoriai akcentuoja skirtingus aspektus, tačiau visuose organizacijose naudojančiose pokyčių valdymą dominuoja tokie akcentai:

- perėjimas iš vienos situacijos į kitą (pokytis);
- procesų valdymas detalizuoja kas turi būti valdoma;
- valdymo metu akcentuojama pagalba žmonėms bei požiūrio sistemiškumas (Grybienė, Šimbelis).

Kaip teigia T. Pukšta (2000) labai dažnai pokyčiai įvyksta ne taip, kaip buvo suplanuota arba iš viso neįvyksta. Su šia problema susiduria organizacijos, kurios nepakankamai dėmesio skiria pokyčių organizacijoje valdymui.

Pasak A. Grybienės ir D. Šimbelio pokyčiai valdomi, siekiant:

- sumažinti priešinimąsi pokyčiams;
- sumažinti jų įgyvendinimo riziką;
- sumažinti pokyčio įgyvendinimo kainą;
- sutrumpinti pokyčių įdiegimo laiką.

Pokyčių realizavimui didelės įtakos taip pat turi ir įvairaus pobūdžio kliūtys: pokyčių realizavimo kliūčių nustatymas, jų atsiradimo priežasčių analizė ir priemonių joms šalinti įgyvendinimas (Zakarevičius, 2003).

Taigi, pokyčių valdymas švietimo organizacijose yra specifinis, nes joms įtakos turi visuomenės lūkesčiai, kintantis aukštojo mokslo vaidmuo, naujų technologijų diegimas, nauji moksliniai atradimai, švietimo įstaigų reformos. Išanalizavus mokslinę literatūrą apie pokyčių valdymo teorinius aspektus galima teigti, kad pokyčių valdymas švietimo organizacijose – planinga bei sistemiška veiksmų visuma siekiant sklandaus švietimo organizacijos perėjimo į pageidaujamą geresnę būklę bei tokio pasikeitimo įtvirtinimo užtikrinimas. Pokyčių valdymą švietimo organizacijose galima prilyginti kokybės valdymui.

1.3. Švietimo organizacijų kokybės valdymas

Kokybės valdymas nebeatsiejamas nuo švietimo paslaugas teikiančių organizacijų, nes spartėjantys globalizacijos procesai skatina aukštąsias mokyklas ieškoti būdų, kaip tobulinti savo veiklą, atsižvelgiant į kintančius studentų, jų tėvų, darbuotojų bei visuomenės reikalavimus. Todėl, šiame poskyryje apžvelgiama kokybės bei kokybės valdymo sampratos.

J. Ruževičius (2010) teigia, kad kokybės vadyba yra viena iš svarbiausių XX amžiuje išplėtotų idėjų, kurią šiandien galima įvardinti kaip vieną veiksmingiausių organizacijos veiklos tobulinimo instrumentų, o kokybės samprata yra šio instrumento pamatas, todėl svarbu apžvelgti kokybės apibrėžtis.

Taigi, žodis „*kokybė*“ kildinamas iš lotynų kalbos žodžio *qualis*, kurio reikšmė yra „koks“ (Serafinas, 2011). Mokslininkai kokybę apibrėžia taip:

2 lentelė. Kokybės apibrėžimai

Autoriai	Apibrėžimai
P. B. Crosby (1984)	Kokybė yra atitikties reikalavimams.
J. M. Juran (1988)	Kokybė – tai tinkamumas naudojimui ar tikslui.
W. E. Deming (1989)	Kokybė – tai gebėjimas patenkinti poreikius.
A. Feigenbaum (2004)	Kokybė – tai visuma produkto savybių, kurias produktas įgyja dėl marketingo, inžinerijos, gamybinės veiklos, nulemiančios produkto ir vartotojo lūkesčių atitikimą.
D. A. Garvin (1988)	Siekiant suvokti kokybę, labai svarbu išanalizuoti šias kokybės kategorijas: pagrindines produkto funkcijų charakteristikas ir produkto požymius ar savybes: išbaigtumą, patikimumą, ilgaamžiškumą, patogumą naudoti, paslaugų galimybę, estetiškumą, papildomų savybių ir funkcijų išplėtimo galimybę, reputaciją.
R. Wild (2002)	Produkto ar paslaugos kokybę nusako vartotojų poreikių tenkinimo lygis, kuris priklauso nuo projektavimo kokybės, išreiškiamos rodikliais, susijusiais su vartotojo reikalavimais, ir kurią apibūdina faktinių rodiklių nukrypimo lygis nuo specifikacijoje pateiktų rodiklių.
ISO 9000:2000	Kokybė yra objekto savybių visuma, įgalinanti ją tenkinti išreikštus ir numatomus vartotojo poreikius.

sudaryta J. Noreikienės (2011)

M. Mazzei (2004), remdamasis J.M. Juran, teigė, kad kokybė yra tinkamumas naudoti, o svarbiausią atsakomybę už kokybės vadybą turi prisiimti aukščiausia organizacijos valdyba, t.y. turi užtikrinti, kad kokybės planavimas, kokybės kontroliavimas ir kokybės tobulinimas įgautų formą.

Mokslininkai, tyrinėdami švietimo paslaugų kokybę, pateikia skirtingus šios sąvokos apibrėžimus, todėl galima daryti prielaidą, jog kokybė yra daugiasluoksnė dinaminė koncepcija, kuri turi formas (Pirsig iš Fraser, 2005). Dėl intensyvios veiklos pasaulio reikalavimų kaitos kokybė nuolat kinta, todėl bandant kokybę apibrėžti griežtai ir vienareikšmiai iškiltų visos švietimo sistemos sąstingio pavojus (Valiuškevičiūtė, Mikutavičienė, 2006).

Aukštojo mokslo kokybė - vienas iš gyvenimo kokybės sampratos elementų (Akranavičiūtė, Ruževičius, 2007), todėl aukštojo mokslo paslaugų kokybės tyrimai ir jiems atlikti taikomi metodai tapo itin aktualūs (Serafinas, 2011).

A. Valiuškevičiūtė ir I. Mikutavičienė (2006) remdamosios įvairių mokslininkų (Harvey ir Knight (1996), Green (1993), Sallis (2002), Laužackas, Barczyk (1999), Van Damme (2004) ir kt.) literatūra išskirti aštuoni švietimo paslaugos kokybės apibrėžimus:

- kokybė kaip atitikimas fiksuotiems reikalavimams;
- kokybė kaip klaidų nedarymas;
- kokybė kaip vartotojų poreikių patenkinimas ar viršijimas;
- kokybė kaip paskirties tinkamumas;
- kokybė kaip tinkamumas paskirties išpildymui;
- kokybė kaip ekonominė vertė;
- kokybė kaip transformacija;
- kokybė kaip vystymasis.

Pasak V. Dikavičiaus ir S. Stoškaus (2003) kokybės vadyba formavosi evoliucijos keliu ir remiasi koncepcijomis, kurių svarbiausia yra visuotinė kokybės vadyba (VKV). Autoriai VKV apibrėžia kaip mokslą tyrinėjantį universalius metodus, užtikrinančius organizacijos išlikimą rinkoje, tenkinant bei viršijant esamus bei numanomas vartotojų poreikius, grindžiamus pastovaus tobulėjimo filosofija.

P. Vanago (2004) teigimu, visuotinė kokybės vadyba apima klientų poreikių patenkinimą mažiausiais kaštais, nuolatinį paslaugų tobulinimą, visuotinį dalyvavimą kokybės tobulinimo procese ir infrastruktūrą. Remiantis šiuo apibrėžimu, švietimo organizacijos santykiai su vartotojais ir partneriais turi būti grindžiami glaudžiais ryšiais ir tarpusavio pasitikėjimu.

Anot A. Raipos (2007) visuotinė kokybės vadyba remiasi darbuotojų įtraukimu į organizacijos tikslų formulavimą ir įgyvendinimą, skatinant kolektyvinę kūrybinę veiklą ir klimata, stimuliuojant darbuotojų aktyvumą, motyvuojant ir nukreipiant juos link sėkmingo problemų sprendimo.

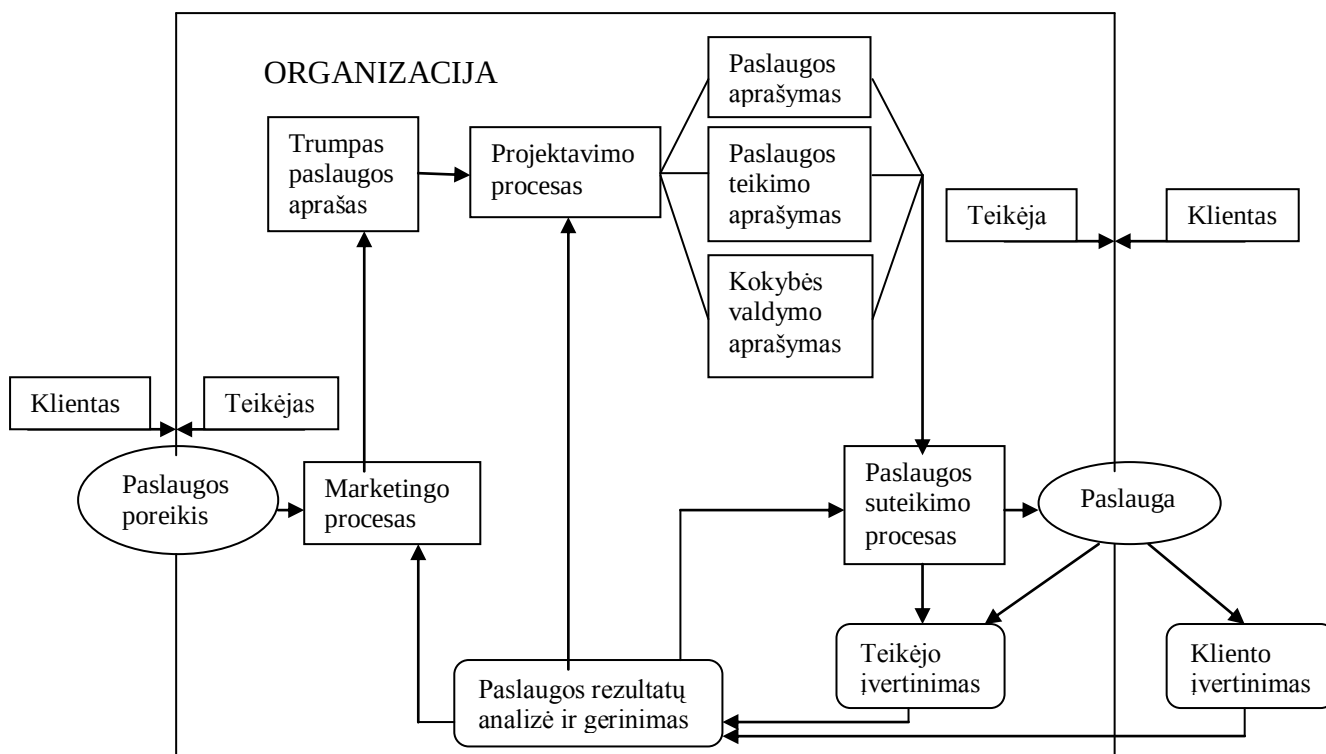
Standarte ISO 9001 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ yra aiškiai apibrėžta, ką organizacija turi padaryti siekiant atitikties standarto reikalavimams, tačiau nurodyta, kaip organizacija turi to siekti (Kokybės vadybos sistemos, 2006).

Taip pat Kokybės vadybos sistemose (2006) teigiama, kad standartas ISO 9001:2000, grindžiamas aštuoniais kokybės vadybos principais: orientavimasis į vartotoją, lyderystė, darbuotojų įtraukimas, procesinis požiūris, sisteminis požiūris į vadybą, nuolatinis gerinimas,

faktais pagrįstų sprendimų priėmimas, abipusiškai naudingi ryšiai su tiekėju. Be to visi šie principai pateikia reikalavimus, susijusius su:

- kokybės vadybos sistema,
- vadovybės atsakomybė,
- išteklių vadyba,
- produkto realizavimu,
- matavimu, vertinamąja analize ir gerinimu.

D. Serafinas (2011) pateikia paslaugų kokybės valdymo modelis pagal ISO 9004-2:

1 pav. Paslaugų kokybės valdymo modelis pagal ISO 9004-2 (Serafinas, 2011).

ISO 9001:2000 standartuose numatyta, kad organizacija turi sukurti, įgyvendinti, prižiūrėti ir nuolat gerinti kokybės vadybos sistemą. Siekiant šių tikslų organizacija turi:

- identifikuoti kokybės vadybos sistemai reikalingus procesus bei nustatyti jų taikymą organizacijoje;
- apibrėžti šių procesų seką ir jų sąveiką;
- apibrėžti rezultatyvų procesų veikimą bei valdymą užtikrinančius kriterijus ir metodus;
- užtikrinti, kad bus gaunami procesų vyksmui ir monitoringui būtini ištekliai ir informacija;
- stebėti, matuoti ir analizuoti šiuos procesus;
- įgyvendinti planuotinių rezultatams pasiekti ir procesams nuolat gerinti reikalingus veiksmus (Kokybės vadybos sistemos, 2006).

Taigi, apibendrinus mokslininkų apibrėžimus, galima teigti, kad kokybės vadyba yra koordinuoti veiksmai, padedantys valdyti organizacijos veiklą, pasitelkiant kokybės politiką, tikslus, kokybės planavimą, valdymą, užtikrinimą ir jos gerinimą. Siekiant užtikrinant aukštojo mokslo kokybę Lietuvoje labai svarbu išmanyti ir Lietuvos aukštojo mokslo sistemą.

1.4. Lietuvos aukštojo mokslo sistemos kokybės užtikrinimas

Aukštasis mokslas Lietuvoje, kaip ir daugelyje pasaulio šalių, yra vienas svarbiausių veiksnių lemiantis gyvenimo kokybę, todėl labai svarbu, kad švietimo organizacijos teiktų kokybiškas paslaugas. Siekiant pasigilinti kokiomis priemonėmis Lietuvos aukštojo mokslo institucijose užtikrinama aukštojo mokslo kokybė, šiame poskyryje apžvelgiami Lietuvos aukštąjį mokslą reglamentuojantys dokumentai.

V. Pruskus (2000) teigia, kad svarbiausia kiekvienos šalies mokslo, kultūros, socialinės ir ekonominės plėtros dalis yra aukštojo mokslo sistema, nes ji skatina ekonomikos klestėjimą, gamybos veiksmingumą, aukštą gyvenimo kokybę. Kaip didžiausią problemą autorius įvardina švietimo sistemos funkcionavimo efektyvumą, kuriai pastaruoju metu vis daugiau dėmesio skiria ne tik Europos, bet ir viso pasaulio šalys. Leidinyje „Lietuvos aukštojo mokslo finansavimas naujajame tūkstantmetyje“ (2000) teigiama, kad aukštojo mokslo kokybės garantavimas ir gerinimas yra vienas iš esminių Lietuvos Respublikos švietimo politikos prioritetų.

L. Kraujutaitytė (2002) savo monografijoje „Aukštojo mokslo demokratiškumo pagrindai“ teigia, jog siekti aukštojo mokslo kokybės tyri būti vertybė, nes tai užtikrina saviraišką, sudaro sąlygas įgyti kokybišką išsilavinimą, kurį patvirtina diplomas ir užtikrina visuomenės kultūros atsinaujinimo procesą.

Kalbant apie aukštojo mokslo kokybę svarbu išskirti P. Jucevičienės ir D. Gudaitytės (2000) aukštojo mokslo apibrėžimą. Anot autorių tai „trečiojo edukacinio lygio posistemė – universitetai bei kitos aukštosios mokyklos, į kurias studijuoti priimami baigusieji vidurines mokyklas“. Taip pat autorės teigia, kad aukštasis mokslas apima mokslinius tyrimus, bendrąjį ir profesinį ugdymą bei asmenybės tobulinimą (Jucevičienė, Gudaitytė, 2000).

Lietuvos aukštojo mokslo baltojoje knygoje (1999) rašoma, kad - „aukštojo mokslo misija – kurti, kaupiti ir skleisti mokslo žinias bei kultūros vertybes, įtvirtinti nacionalinės kultūros savitumą, ugdyti asmenybę ir visuomenę“, o „aukštojo mokslo uždavinys – ugdyti išsilavinusią, mokslui ir naujosioms technologijoms bei kultūros vertybėms imlią asmenybę ir visuomenę, kurti, kaupiti ir skleisti mokslo žinias bei kultūros vertybes, įtvirtinti nacionalinės kultūros savitumą“ (Lietuvos aukštasis mokslas. Baltoji knyga, 1999).

Knygoje „Kokybės vadybos sistemos“ (2006) pabrėžiama, kad siekiant užtikrinti aukštojo mokslo uždavinių bei misijos įgyvendinimą, svarbų vaidmenį įgauna kokybės vadybos sistema švietime, kurios dėka švietimo organizacijos savo viduje išmoka įvertinti savo gerąsias ir blogąsias puses, gauna išorinį ekspertų įvertinimą, pagal tai tobulina savo ugdymo metodus, mokosi, o švietimo skyrių darbuotojai yra apmokomi spręsti švietimo problemas ir tobulinti savo švietimo organizacijas, remdamiesi statistika, jos analize bei tyrimais.

Anot J. Ruževičiaus (2010) visuotinė kokybės vadyba, kuri apibrėžiama kaip filosofija arba sistema, siekianti tobulinti paslaugas arba produktus, skirtus vartotojams daro didžiausią įtaką užtikrinant švietimo kokybę. Analizuodami švietimo procesą randame reikalingus visuotinės kokybės vadybos taikymui elementus – paslaugą ir vartotoją.

V. Pauliukas (2004) teigia, kad visuotinė kokybės vadyba aukštosiose mokyklose:

- sudaro sąlygas teikti geresnes paslaugas savo vartotojams – studentams bei darbuotojams;
- didina atsakomybės reikalavimus;
- suteikia studentams ir dėstytojams daugiau galimybių: gerinamas mokymosi klimatas, o ne tik „pasitenkinama“ mokymo ir mokymosi aplinka.

Kolegijos į aukštojo mokslo institucijų sistemą įsijungė 2000 metais, kai Lietuvoje buvo įteisinta binarinė aukštojo mokslo struktūra. Binariškumo principas aukštojo mokslo sistemą įgalina lygiagrečiai funkcionuoti universitetines ir kolegines studijas, kurios tenkina rinkos poreikius ruošiant įvairių profesijų žmones (Jankauskienė, Liepuonienė, 2005).

Šiandien aukštojo mokslo institucijoms keliamas uždavinys neapsiriboja vien specialistų, kurie pasirengę įsilieti į gamybą, verslą ir kultūros praktiką, rengimu. Jos privalo išugdyti darnią, išsilavinusią ir išsimokslinusią asmenybę, turtingą žinių visuomenę, kuri keltų tautos intelektualinį ir kūrybinį potencialą ir vadovautųsi humanistinėmis, demokratinėmis, pilietinėmis ir tautinėmis nuostatomis (Lietuvos aukštasis mokslas, 1998).

Lietuvoje teikiamas universitetinis ir koleginių aukštasis išsilavinimas. Universitetinės studijos suteikia teorinių žinių ir moksliniais tyrimais paremtą aukštąjį išsilavinimą, kvalifikaciją ir mokslo laipsnį, taip pat plėtoja aukšto lygio meno veiklą. Koleginių studijos labiau orientuojasi į mokslinę veiklą pagrįstos profesinės kvalifikacijos suteikimą. Lietuvoje aukštosios mokyklos yra valstybinės arba nevalstybinės. Į aukštąsias mokyklas priimami asmenys, baigę vidurines mokyklas ar gimnazijas ir įgiję brandos atestatą (Koleginių studijų plėtros šiaurės Lietuvos regione galimybių studija, 2010).

Aukštųjų mokyklų iniciatyva sudarytos sąlygos, kurios pakeitė Lietuvos aukštojo mokslo sistemą:

- įdiegta trijų pakopų aukštojo mokslo sistema;

- įvesta kreditų kaupimo ir perkėlimo (ECTS) sistema, skirta studijų apimčiai nustatyti ir studentų mainams palengvinti;
- sukurta studijų kokybės išorinio vertinimo sistema;
- atnaujintas studijų turinys: studijų sistema tapo lankstesnė, studentams sudarytos sąlygos dalį dalykų pasirinkti patiems, numatyta daugiau laiko skirti studentų savarankiškam darbui (LR mokslo ir studijų įstatymas, 2009).

Lietuvos švietimo klasifikacijoje išskirti tokie aukštojo mokslo ir studijų programų tipai (Jucevičienė, 1992):

- Bakalauro studijų programos;
- Magistratūros programos;
- Universitetinės pagrindinių profesinių studijų programos;
- Specializuotų profesinių studijų programos;
- Nuosekliųjų studijų programos;
- Rezidentūros programos;
- Koleginių studijų programos;
- Studijų atnaujinimo programos;
- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos.

Taigi, aukštojo mokslo kokybė yra vienas iš esminių prioritetų Lietuvoje, nes kaip ir kitoms pasaulio šalims, Lietuvai svarbu, kad žmogus būtų išsimokslinęs. Švietimas pagrindinė jėga investuojanti į žmogų, kuris ateityje turėtų atitikti visus reikalavimus šiuolaikiniame pasaulyje, todėl ir studijos orientuotos į studentą tampa švietimo kokybės vadybos prioritetine veikla. Šiuolaikinėje visuomenėje aukštojo mokslo institucijos yra pagrindinės institucijos, kuriančios naujas žinias, o naujos žinios yra išskirtinis modernios visuomenės bruožas, todėl labai svarbu, kad aukštojo mokslo institucijos teigtų kokybiškas paslaugas atitinkančias tarptautinius reikalavimus. Vienas iš svarbiausių tarptautinių reikalavimų yra kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos (ECTS) diegimas.

1.5. Kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos (ECTS) įtaka aukštojo mokslo kokybei.

1.5.1. Studijų, orientuotų į studentą, samprata ir raida

Aukštasis mokslas nebeįsivaizduojamas be ECTS sistemos, kuri vis dažniau naudojama ir kitų šalių aukštojo mokslo institucijose. ECTS sistema vaidina svarbų vaidmenį siekiant globalios Bolonijos proceso dimensijos, plačiai naudojama aukštojo mokslo srityje ir gali būti taikoma mokymosi visą gyvenimą veiklai. Prieš keletą metų tarptautinių kreditų kaupimo ir

perkėlimo sistema, kuri turi padėti užtikrinti aukštojo mokslo kokybę, buvo pradėta taikyti ir Lietuvos aukštosiose mokyklose.

I. Milišiūnaitė ir kt. (2010) pabrėžia, kad per pastaruosius du dešimtmečius aukštojo mokslo teorijoje ir praktikoje kokybės sąvoka pradėta plačiai vartoti, nes keičiantis aukštojo mokslo tikslams keičiasi ir jo kokybės užtikrinimas. Taip pat autoriai teigia, kad pokyčius lemia išorinė besikeičianti aplinka: aukštojo mokslo masiškėjimas ir diversifikacija, augantys ir kintantys visuomenės reikalavimai studijų kokybei, augantis valstybės interesas ir atskaitomybės reikalavimas, kintantys studentų lūkesčiai bei mokymo turinio ir metodų poreikiai, finansavimo kaita, didėjanti vidaus ir tarptautinė konkurencija, aukštojo mokslo internacionalizacijos ir globalizacijos procesai, globalus susirūpinimas kokybe, standartais ir t.t.

Dėl atsiradusio kokybės poreikio pradėjo kisti ir požiūris į studijas – jos orientuojamos į studentą. Taip pat pabrėžiamas aukštojo mokslo institucijų skatinimas ieškoti naujų sisteminių priemonių studijų kokybei gerinti – kurti logiškas, nuoseklias ir skaidrias studijų programas sudarytas iš kompetencijų, kurios apibrėžia visuomenės ir asmeninio tobulėjimo poreikius bei darbo rinką².

Studijų programų orientavimas į studentą, reikalauja tam tikrų pokyčių švietimo organizacijose – turi būti keičiamas darbuotojų, kurie atsakingi už studijų programų kūrimą ir taikymą, mąstymas, studijų programos turi būti kuriamos, atsižvelgiant į siektinus rezultatus. Taip pat aukštųjų mokyklų perėjimas prie programų, orientuotų į studentą, atliepia švietimo naujovių procesą vykstantį visame pasaulyje, todėl svarbu siekti, kad aukštųjų mokyklų studijų programos ir „kvalifikacijos“ atitiktų tikslus, mokymosi proceso rezultatai atitiktų studentų bei visuomenės poreikius ir lūkesčius, būtų užtikrinamas užimtumas, asmeninis tobulėjimas ir piliečių teisės (Lokhoff ir kt., 2010).

K. Peilakauskaitė ir A. Varanauskas (2011) išskiria studijų, orientuotų į studentą, sistemos principus:

- studentai turi skirtingus poreikius, lūkesčius, mokymosi stilių;
- kiekviena aukštoji mokykla, fakultetas, katedra turi savo sprendimą;
- svarbu studentams, studijuojant, sudaryti sąlygas pasirinkti;
- pasyvų mokymą keičia aktyvusis mokymasis;
- nuodugnus suvokimas keičia paviršutinišką informacijos įsisavinimą;
- studentų ir dėstytojų glaudus bendradarbiavimas;

² *Studijų programų pertvarka pagal ECTS principus: kas, kada, kaip? Svarbiausia informacija ir patarimai VU filologijos fakulteto bendruomenei.* [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.16]. Prieiga per internetą: http://filfsa.lt/wp-content/uploads/2011/06/filf_bendruomenei_apie_pertvarka_2011-05-30-1.pdf >

- studentų ir dėstytojų abipusė pagarba;
- dėstytojo darbas orientuotas ne į įgalinimą;
- procesas turi būti nuolat peržiūrimas ir įvertinamas visų dalyvaujančių pusių.

ECTS naudotojo vadove (2009) teigiama, kad ECTS yra į studentą orientuota sistema, nes ji studijų programų kūrimo ir vykdymo procese padeda aukštojo mokslo institucijoms akcentuoti studento poreikius ir lūkesčius, kurie nelaikomi esminiais tradicinėje, į dėstytoją orientuotoje sistemoje. Studijos, remiantis ECTS sistema, reikalauja, kad studijuojantysis atsidurtų studijų programų kūrimo ir vykdymo proceso centre ir suteikia jam daugiau galimybių rinktis studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą. Ši sistema, taip pat grindžiama aiškiais studijų siekiniais ir mokymosi procesu, kuriais siekiama palengvinti kvalifikacijų ir mokymo(si) vienetų planavimą, mokymo(si) veiklos vykdymą, rezultatų vertinimą, pripažinimą ir įteisinimą bei studentų dalyvavimą mainų programose.

M. Teresevičienė ir kt. (2011) „Studijų programų atnaujinime: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikoje“ teigia, kad perėjus prie kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema ECTS palengvėjo studentų studijų pripažinimas partnerinėse užsienio aukštosiose mokyklose. Kai 1999 metais prasidėjo Bolonijos procesas, kuris skatino pasirašiusias šalis diegti ir taikyti ECTS aukštosiose mokyklose, kaip kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemą, atlikti tyrimai parodė, kad ją dar reikia tobulinti: iš akademinių faktų konstatavimo sistemos, ECTS turėjo tapti studijų programų kūrimo ir valdymo įrankiu, kuris padėtų suderinti besiskiriančias ES šalių aukštojo mokslo sistemas (Teresevičienė ir kt., 2011).

Tuomet ECTS sistemos pagrindinė koncepcija rėmėsi šiais 4 principais:

- 1) studijos užsienyje yra vertybė;
- 2) pasitikėjimas ir pažinimas bendradarbiaujančių institucijų;
- 3) savanoriškas šios sistemos diegimas;
- 4) studijų dalykų, kuriuos užsienyje baigė studentai, pripažinimas (Markevičienė, Račkauskas, 2011).

K. Pelakauskaitė ir A. Varanauskas (2011) teigia, kad šiuo metu kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema ECTS, pagrįsta nuosekliu realaus studentų darbo krūvio skaičiavimu. Jis reikalingas numatytiems studijų programų tikslams, kurie išreikšti ugdomomis kompetencijomis bei studijų siekiniais, pasiekti. Taip pat edukaciniams komponentams priskiriami kreditai padeda kurti lanksčius studijų būdus. Autoriai išskiria studijų siekinių privalumus:

- kuriamas glaudesnis ryšys tarp studijų programų ir darbo rinkos reikalavimų, taip lengvinamas besimokančiųjų pasirinkimas.

- studijų programos tampa lankstesnės: skatinamas ankstesnių pasiekimų pripažinimas, platesnis dalyvavimas mokymesi visą gyvenimą.
- skatinamas besimokančių judumas (Pelakauskaitė, Varanauskas, 2011).

Taigi, ECTS galima apibrėžti kaip kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemą naudojamą visame pasaulyje, aukštojo mokslo institucijose, kuri studijas grindžia studentų darbo krūviu ir studijų siekiniais, bei svarbiausias dėmesį skiria studijuojančiajam. Svarbu tai, kad šios sistemos įdiegimas Lietuvoje palengvino studijų užsienio aukštosiose mokyklose pripažinimą.

1.5.2. Pagrindiniai ECTS sistemos elementai užtikrinantys studijų kokybę

Šiame poskyryje bus apžvelgiami svarbiausi kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos elementai: studijų siekiniai ir kompetencijos bei studentų darbo krūvis, ir sistemos taikymas.

Studijų siekiniai ir kompetencijos

Siekiant užtikrinti aukštojo mokslo kokybę svarbu, kad studijų programose būtų aiškiai įvardintos kompetencijos bei studijų siekiniai. Šiame poskyryje analizuojama mokslinė literatūra apibūdinanti studijų siekinius ir kompetencijas.

I. Milišūnaitė ir kt. (2010) teigia, kad 2009 metų Bolonijos proceso įgyvendinimo pažangos vertinimo ataskaitoje, kurioje apibendrinti ES šalių vidiniai kokybės užtikrinimo rezultatai, buvo konstatuoti pagrindiniai iššūkiai su kuriais susiduria Europos šalys, t.y. yra studijų programų, kurios grindžiamos studijų siekiniais ir kompetencijomis įgyvendinimas ir įgytų studijų pasiekimų vertinimo procesų kūrimas ir taikymas. Taip pat ataskaitoje pabrėžiama pagrindinė problema - aukštosios mokyklos gali sudaryti ir skelbti techniškai teisingus studijų siekinių aprašus praktikoje jų neįgyvendindamos.

K. Peilakauskaitė ir A. Varanauskas (2011) teigia, kad siekiant užtikrinti studijų programos skaidrumą, svarbu aiškiai įvardyti studijų programos kompetencijas bei studijų siekinius, todėl pateikia kompetencijos ir studijų siekinių apibrėžimus: kompetencija – tai savybė, priskiriama asmeniui, studijų siekiniai – savybės, kurias nustato institucijos, t. y. studijų programos rengėjai nusako, ką studentas turėtų žinoti, gebėti, suvokti baigęs studijų programą ar tam tikrą jos dalį.

I. Milišūnaitė ir kt. (2010) pateikia pagrindinę priežastį, kodėl studijų siekiniais ir kompetencijomis grįstos studijų programų bei studentų rezultatų vertinimo kokybės užtikrinimas yra problematiškas: kokybės „kaip tikslo tinkamumo“ ir kokybės „kaip turimų sąlygų ir atitikimo tikslui“ užtikrinimas nėra pakankama sąlyga, kokybės užtikrinimas neatsiejamas nuo tam tikrų institucijos kultūros pokyčių.

ECTS naudotojo vadove (2009), studijų siekiniai, apibrėžiami kaip patikrinami teiginiai, kuriuose aiškiai parašyta ką studentas, įgijęs tam tikrą kvalifikaciją, baigęs studijų programą ar atskirus jos komponentus, turėtų žinoti, suprasti ir gebėti daryti. Jie akcentuoja ryšį tarp mokymo, mokymosi ir vertinimo.

J. Lokhoff ir kt. (2010) apie studijų siekinius sako, kad jie gali būti suformuluoti norint apibrėžti bet kokį mokymosi tipą, nesvarbu, ar jis taikomas formalioje, neformalioje ar informacioje aplinkoje. Autorių teigimu programos studijų siekinių sąrašas yra pagrindinis studijų programos profilio bruožas. Jie turi būti suformuluoti taip, kad atitiktų kelių dalykų ar modulių, siūlomų studijų programoje, studijų siekinių teiginius.

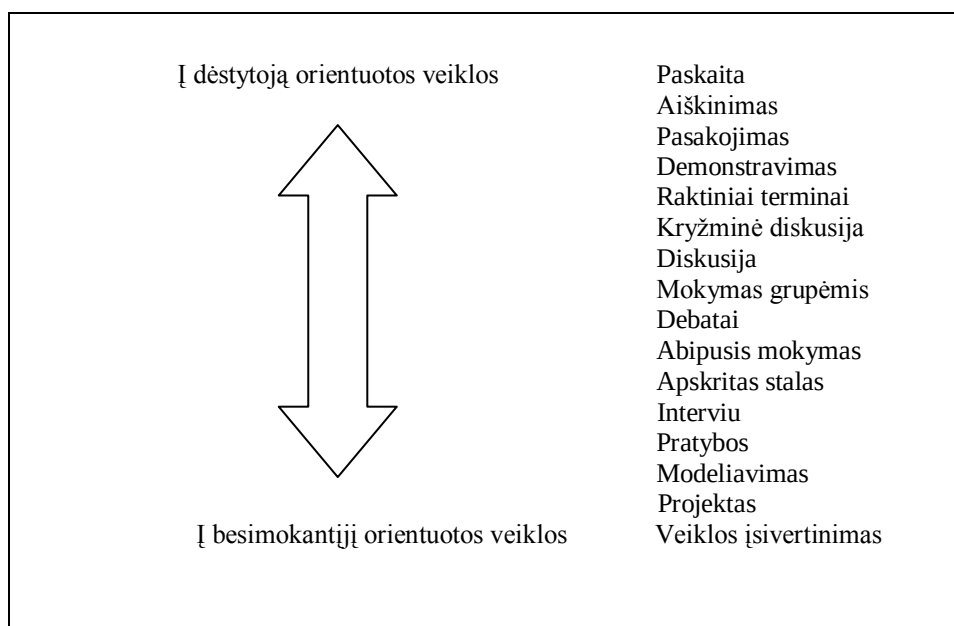
Studijų siekinių formulavimas, atsižvelgiant į ECTS sistemą, yra kreditų skyrimo ir studentų darbo krūvio vertinimo pagrindas. ECTS kreditai padeda realiai vertinti darbo krūvio poreikį bei išrinkti tinkamus mokymosi, mokymo ir vertinimo metodus, kai studijų programų kūrėjai vieningai sutaria dėl kvalifikacijos profilio ir studijų siekinių, studijų programoje ir jos komponentuose. Vertingos informacijos, formuluojant studijų siekinius, gali suteikti išorės partneriai, studentai ir darbdaviai, kuriems studijų siekiniai ne tik paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti, bet ir padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą užsienyje (ECTS naudotojo vadovas, 2009).

ECTS naudotojo vadove (2009) teigiama, kad egzistuoja du požiūriai į studijų siekinius: 1) ribiniai teiginiai, kurie nusako minimalius reikalavimus, leidžiančius įskaityti pasiekimus; 2) orientaciniai teiginiai, nusakantys tipinius. Bet kuriuo atveju turėtų būti paaiškinama, kokia prasme vartojami studijų siekinių teiginiai (ECTS naudotojo vadovas, 2009).

Pasak J. Lokhoff ir kt. (2010) kiekvienas profilis pagrįstas kompetencijomis, kurias besimokantysis turi išsiugdyti, atsižvelgdamas į studijų programą. Studijų programos profilių rengimo vadove programos kompetencijų ir studijų siekinių pagrindu (2010) kompetencija apibrėžiama kaip gebėjimai ir sugebėjimai – nuo teorinių iki profesinių žinių ir įgūdžių. Tai atspindi ir apibrėžime, kuris buvo sukurtas atsižvelgiant į Tuning procesą (2010): kompetencijos – tai įgūdžių, žinių, sampratų, tarpasmeninio bendravimo, intelektinių ir praktinių įgūdžių bei etinių vertybių visuma. Kadangi studijų programų paskirtis – skatinti kompetencijas, kurios gali būti tiek dalykinės, tiek bendrojo pobūdžio, jos yra ugdomos visuose dalykuose ir vertinamos įvairiuose programos etapuose. Paprastai kompetencijos yra ugdomos visos programos metu naudojant įvairius mokymo ir mokymosi metodus.

L. Šiaučiukėnienė ir kt. (2006) teigia, kad dėstytojai pateikdami mokymosi medžiagą turi pasirinkti mokymo ir mokymosi metodus. Planuojant mokymosi veiklas dažniausiai vadovaujamosi B. Bloom mokymosi tikslų klasifikacija, kuri pažinimo tikslus suskirstė į šešis

lygius: žinojimas, supratimas, pritaikymas, analizė, sintezė, įvertinimas. Mokymosi metodai ir būdai skiriasi pagal dėstytojo ir besimokančiojo vaidmenį mokymosi procese.

2 pav. Dėstytojo ir besimokančiojo aktyvumas atsižvelgiant į mokymo ir mokymosi metodus ir būdus (Šiaučiukėnienė ir kt., 2006)

Kompetencijos skirstomos į specifines dalykines ir bendrąsias. „Tuning“ projekte (2010) visiškai pripažįstama, kad formuoti ir lavinti specifines dalykines žinias ir gebėjimus yra labai svarbu, kadangi tuo remiasi universitetinės studijų programos. Šis projektas taip pat pabrėžė, kad bendrųjų kompetencijų ir perkeliamųjų įgūdžių ugdymui turi būti skiriama pakankamai laiko ir dėmesio. Bendrosios kompetencijos tampa vis svarbesnės siekiant tinkamai parengti studentus būsimam gyvenimui visuomenėje: sprendžiant įdarbinimo ir pilietiškumo klausimus (Europos struktūrų suderinimas, 2010).

„Tuning“ projekte, kuris pateiktas Europos struktūrų suderinime (2010), išskirti trys bendrųjų kompetencijų tipai:

- instrumentinės kompetencijos: kognityviniai, metodologiniai, lingvistiniai gebėjimai ir technologiniai įgūdžiai;
- tarpasmeninės kompetencijos: individualūs gebėjimai, socialiniai įgūdžiai (bendravimas ir bendradarbiavimas);
- sisteminės kompetencijos: su sistemomis susiję gebėjimai ir įgūdžiai (supratimo, žinių ir suvokimo derinimas).

Apibendrinant galima teigti, kad kompetencijomis, ir studijų siekiniais grindžiamos studijų programos išsamiai paaiškina studijų tikslus: atskleidžia, ką studentas turi išsiugdyti, sužinoti, suprasti ir gebėti daryti pabaigęs studijas. Taip pat, didelę reikšmę ugdant kompetencijas, studijų procese, užima mokymo ir mokymosi metodų parinkimas

Studentų darbo krūvis

Šiame poskyryje apžvelgiamas vienas iš svarbiausių ECTS sistemos elementų: studentų darbo krūvis.

Svarbu, kad darbo krūvis būtų suplanuotas taip, kad leistų ugdyti numatytas kompetencijas. Planuojant ir skaičiuojant studento darbo krūvį, laikomasi nuostatos, kad vieną kreditą sudaro 25–30 studento darbo valandų (pvz.: 5 kreditų modulio apimtis gali būti 125–150 valandų). Konkreti dalyko apimtis valandomis turi būti nustatyti atsižvelgiant į laiką, kuris reikalingas numatytiems studijų siekiniams pasiekti, pasitelkiant studijų ir vertinimo metodus. Vienodos apimties modulių valandų paskirstymas veikloms gali būti skirtingas, nes skiriasi studijų siekiniai ir metodai (Bulajeva ir kt., 2011).

R. Markevičienė ir A. Račkauskas (2011) teigia, kad darbo krūvio nustatymas neturi remtis tik valandomis skirtomis paskaitoms. Kad būtų pasiekti studijų siekiniai, krūvis turi apimti visas mokymosi veiklas: savarankišką darbą, privalomą praktiką, pasirengimą vertinimui, vertinimą. Kitaip tariant, paskaitai ir seminarui gali prireikti tiek pat laiko, bet vienai veiklai pasiruošti gali prireikti daugiau individualaus studentų darbo nei kitai.

ECTS naudotojo vadove (2009) teigiama, kad darbo krūvio skaičiavimas turi būti nuolat koreguojamas vadovaujantis įvairiais stebėsenos metodais ir studentų apklausų rezultatais.

Europos švietimo struktūrų suderinime (2006) teigiama, kad nustatant studentų mokymosi krūvį, reikia atsižvelgti į šiuos 7 elementus:

- studentui skirtas laikas priklauso nuo pasirinktos studijų programos;
- už studijų programos struktūrą ir dalykams skiriamą kreditų skaičių atsako juridinis asmuo;
- už laiko paskirstymą dėstyto, mokymosi ir vertinimo veiklai atsako dėstytojas arba dėstytojų grupė;
- dėstytojams svarbu žinoti konkrečius studijų siekinius, ugdytinas kompetencijas;
- dėstytojas turi numatyti mokymo užduotis, kurios geriausiai tinka konkretaus modulio ar sando tikslams pasiekti;
- dėstytojas turi žinoti apie studentui skirtą laiką kiekvienai pasirinkto modulio ar kurso vieneto užduočiai atlikti;
- studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams.

Taigi, studento darbo krūvis yra valandomis matuojamas laikas, kuris skiriamas studentui, kad jis galėtų sėkmingai įvykdyti visas studijų dalyko, modulio ar visos studijų programos užduotis, reikalingas numatytiems studijų siekiniams pasiekti.

ECTS kreditų taikymas

Šiame poskyryje aptariama kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos taikymo ypatumai aukštosiose mokyklose.

T. Bulajeva ir kt. (2011) teigia, kad Europos kreditų kaupimo ir sistema siekiama palengvinti šiuos dalykus: studijų programų planavimą, studijų vykdymą, studijų rezultatų vertinimą, pripažinimą, besimokančiųjų judumą.

Vykdamas „Tuning“ projektą buvo susitarta kad:

- vienerių mokslo metų nuosekliųjų studijų studento darbo laikas prilyginamas 60 ECTS kreditų;
- pirmosios pakopos, koleginių ir universitetinių, studijų programos apimtis yra 180 – 240 ECTS kreditų.
- vientisųjų studijų programos apimtis 300 - 360 ECTS kreditų.
- magistrantūros studijų programos apimtis yra 90 - 120 ECTS kreditų,
- doktorantūros apimtį nustato Vyriausybė.
- laipsnio nesuteikiančių studijų programų apimtis yra 30 – 120 ECTS kreditų (Europos švietimo struktūrų suderinimas, 2006).

T. Bulajeva ir kt. (2011) nurodo, kad kreditai skiriami visoms nuolatinių ir išstęstinių studijų programoms, be to siekiant įgyti kvalifikaciją, pagal laipsnį suteikiančios institucijos numatytas taisykles, gali būti kaupiami. ECTS kreditai įgyti vienoje studijų programoje gali būti perkeliama į kitą. Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema leidžia keistis informacija apie studentų darbo krūvį tam tikroje studijų srityje tam tikroje šalyje.

Įdiegus ECTS sistemą ir visuotinai susitarus dėl vieno kredito apimtys studento darbo laiko (pvz., 1 ECTS kreditas lygus 25–30 studento darbo valandų), sudarytos sąlygos aukštųjų mokyklų studentų mainams. Lietuvoje keletą pastarųjų dešimtmečių buvo naudojama kitokia kreditų sistema, tačiau ji leido lengvai nuo nacionalinių kreditų pereiti prie ECTS kreditų. Perėjus prie vieningos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos (ECTS), Lietuvoje ir kitose į Bolonijos procesą įsitraukusiose šalyse lengviau organizuojamos studijų mainų programos, taip pat įgyvendinamas vienas iš svarbiausių Europos Sąjungos, aukštojo mokslo, strateginių tikslų – didinamas akademinis studentų judumas ir užtikrinamas laisvas žmonių judėjimas (Teresevičienė ir kt., 2011).

R. Markevičius ir A. Račkauskas (2011) pateikia kelias pagrindines taisykles, kurias numato ECTS sistema ir kurių turi laikytis kiekviena aukštojo mokslo institucija naudojanti ECTS kreditų sistemą:

- 1) labai svarbi studento darbo krūvio sąvoka, nes kreditai skiriami už visas studijų programos sudedamąsias dalis ir parodo kiek darbo reikia įdėti kiekvienai sudedamajai daliai užbaigti, lyginant su visu darbu, kurį reikia atlikti norint sėkmingai užbaigti visus studijų metus.
- 2) kreditai gali būti skiriami visoms studijų programų rūšims, o programas gali sudaryti metų trukmės moduliai ar trumpesni dalykai, į kurias gali įeiti praktika ir moksliniai tyrimai. Be to programos gali būti pirmosios, antrosios ar trečiosios pakopos, o kreditai taip pat gali būti suteikiami už atskirus dalykus;
- 3) ECTS kreditai suteikiami tik atlikus darbą ir įvertinus pasiektus studijų siekinius.

Pasak T. Bulajevos ir kt. (2011) kuriant vieningą aukštojo mokslo erdvę labai svarbu suderinti nacionalines aukštojo mokslo sistemas, turinio ir administracinio požiūriu, kad jos taptų atpažįstamos, skaidrios, suvokiamos dėstytojams, studentams ir jų tėvams, bei socialiniams dalininkams.

Taip pat siekiant vieningos aukštojo mokslo erdvės svarbus teisingas kreditų ir darbo krūvio paskirstymas, kuriam įtakos turi studentų nuomonė, analizė ir akademinio personalo komandinė dvasia. Svarbiausi ECTS kreditus apibrėžantys teiginiai yra (Markevičius, Račkauskas, 2011):

- ECTS kreditai neturi būti skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu.
- ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką.
- ECTS kreditai nieko nesako apie sando statusą ar dėstytojo prestižą.

R. Markevičienė ir A. Račkauskas (2011) *ECTS – Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemoje: Istorija, diegimas, problemos* teigia, kad „Teisingas visų ECTS sudedamųjų dalių naudojimas yra būtinas, norint teisingai suprasti kas vyksta vienoje ar kitoje programoje arba vienoje ar kitoje švietimo sistemoje. Sistemos žinojimas ir tinkamos jos naudojimas skatina pažangą tokiose akademinio gyvenimo ir bendradarbiavimo srityse, kaip pripažinimas, kokybės užtikrinimas, patirtinio mokymosi pripažinimas, jungtinių programų steigimas ir judumas“.

Taigi, kaip teigia R. Markevičius ir A. Račkauskas (2011) nepaisant įvairių skirtingų aplinkybių vyrauja dvi pagrindinės ECTS taikymo sritys, t.y. kreditų kaupimas ir kreditų perkėlimas. Labai svarbu, kad ECTS kreditų sistemos taikymas būtų naudingas ne tik programos kūrėjams, bet svarbiausia – studentams, o tai geriausiai atskleidžia aukštojo mokslo institucijos nuostatai.

1.6. Koleginės studijos Bolonijos proceso kontekste

Kolegijos Lietuvoje užima svarbią vietą aukštojo mokslo sistemoje, nes vykdo į praktinę veiklą orientuotas profesinės studijos, kurios tenkina regiono gyventojų kultūrinius poreikius, be to plėtojami taikomieji moksliniai tyrimai. Koleginių studijų kokybė labai svarbi, todėl šiame poskyryje jos apžvelgiamos Bolonijos proceso kontekste.

Lietuvos aukštojo mokslo baltojoje knygoje (1999) rašoma, kad pagrindinis aukštojo mokslo uždavinys – kurti, kaupti ir skleisti mokslo žinias, kultūros vertybes, įtvirtinti nacionalinės kultūros savitumą bei ugdyti asmenybę ir visuomenę, kuri būtų išsilavinusi, imli mokslui, naujosioms technologijoms ir kultūros vertybėms.

Dabar LR Mokslo ir studijų įstatyme (2009) nustatyti kolegijos tikslai atskleidžia, kad Lietuvoje kolegijos yra įtrauktos į Bolonijos procesą:

1. vykdyti studijas, teikiančias asmeniui aukštąjį koleginį išsilavinimą ir aukštojo mokslo kvalifikaciją, tenkinančias Lietuvos valstybės bei visuomenės ir ūkio reikmes ir atitinkančias mokslo bei naujausių technologijų lygį;
2. plėtoti regionui reikalingus taikomuosius mokslinius tyrimus, konsultuoti vietos valdžios ir ūkio subjektus;
3. sudaryti sąlygas asmenų įgytoms žinioms ir gebėjimams tobulinti;
4. ugdyti švietimui ir kultūrai imlią visuomenę, gebančią dirbti sparčios technologijų kaitos sąlygomis.

Knygoje „Europos švietimo struktūrų suderinimas. Universitetų indėlis į Bolonijos procesą“ (2010), pateikiami „Tuning“ projekto rezultatai, kurie reikšmingi Lietuvos aukštosios mokykloms, siekiančioms sėkmingai integruotis į ES aukštojo mokslo erdvę. Teigiama, kad aukštojo mokslo institucijos turi: dalyvauti diskusijose, skirti dėmesį studijų kokybės gerinimui, akademinio judumo plėtojimui, Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos taikymui.

Taip pat LR mokslo ir studijų įstatyme (2009) teigiama, kad Bolonijos procesas Europoje palietė ir profesinį aukštąjį mokslą. Tam įtakos turėjo kolegijose vykdomos studijos, kuriose plėtojami taikomieji moksliniai tyrimai ir profesionalusis menas. D. Gudaitytės (1997) teigimu, kolegija integruojasi į aukštojo mokslo sistemą keldama mokymo lygį, priartėdama prie universiteto ir keisdama konservatyviąją aukštojo mokslo prigimtį.

Bolonijos procesas labai prisidėjo prie kolegijų kūrimosi. Pradėjus kurti neuniversitetinio aukštojo mokslo sektorių ir plėtoti jo veiklą didelis dėmesys buvo skiriamas koleginių studijų dėstytojų rengimu ir jų kvalifikacijos ugdymui. Tai ypač buvo aktualu kolegijoms,

esančioms atokiau nuo universitetų, kurios neturėjo galimybės pasinaudoti tiesiogine jų parama (Koleginių studijų plėtros šiaurės Lietuvos regione galimybių studija, 2010).

G. Bražiūnas ir kt. (2004) teigia, kad studijų kokybės gerinimas yra vienas iš svarbiausių Bolonijos deklaracijos tikslų, kurių siekiant labai svarbu: parengti kokybės vertinimo kriterijus ir metodus; studentų, dėstytojų bei socialinių partnerių bendradarbiavimas; palankių sąlygų studentams studijuoti ir gyventi sudarymas. Būtent tai atspindėjo ir Bolonijos procese: Berlyno komunikate buvo teigiama, kad reikia įdiegti studijų kokybės užtikrinimo sistemas.

Kalbant apie kolegines studijas Bolonijos proceso kontekste svarbu paminėti, kad kuriose Europos šalyse, tarp jų ir Lietuvoje, atsisakyta neuniversitetinio mokslo termino, nes ši sąvoka apima mokyklas ir ikimokyklinio ugdymo darželius. Kuriant vieningą aukštojo mokslo erdvę labai didelis dėmesys skiriamas aukštojo mokslo spragų užpildymui. Kolegijų studijų programos yra lanksčios bei gebančios sparčiai prisitaikyti prie kintančių visuomenės poreikių. (Koleginių studijų plėtros šiaurės Lietuvos regione galimybių studija, 2010)

Analizuojant koleginių studijų plėtros šiaurės Lietuvos regione galimybių studiją (2010) išryškėja, kad viena didžiausių problemų, išlikusių Lietuvoje ir kitose Europos šalyse yra studijų tęstinumas: daugelyje šalių baigusiems pirmosios pakopos studijas universitetuose suteikiamas mokslų bakalauro laipsnis, o baigusiems kolegijas – profesijos bakalauro laipsnis.

G. Bražiūnas ir kt. (2004) pabrėžia, kad Lietuvoje įteisinus aukštojo neuniversitetinio mokslo sektorių, kolegijos įsijungė į ES Erasmus programą, kuri kolegijoms suteikė galimybę įgyti naujos patirties. Kolegijos ne tik pradėjo savarankiškai kurti savo europietišką įvaizdį, bet taip pat pradėjo numatyti plėtros planus, orientuotis į pagrindinius Europos švietimo ir mokymo sistemų tikslus.

Taigi, koleginių studijų programų kokybės valdymas ir atitikimas reikalavimams tampa labai aktualus, nes tik rinkos poreikius atitinkančios studijų programos padeda įgyvendinti vieną iš svarbiausių šalies prioritetų – ugdyti jaunimą gebantį pasinaudoti Europos Sąjungos aukštojo mokslo teikiamomis galimybėmis ir patenkinti nuolat augančius žinių visuomenės poreikius.

II. STUDIJŲ KOKYBĖ KOLEGIJOSE PERĖJUS PRIE STUDIJŲ ORIENTUOTŲ Į STUDENTĄ: EMPIRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo organizavimas ir imties charakteristika

Siekiant išanalizuoti kolegijos dėstytojų, studentų ir administracinio personalo nuomones apie į studentą orientuotų studijų kokybę buvo atliktas empirinis tyrimas.

Tyrimo metodai: tyrimui atlikti buvo taikomi kiekybinis (anketinė apklausa) ir kokybinis (interviu) tyrimai. Taip pat buvo pasitelktos statistinė ir lyginamoji analizės, kurios atliktos naudojant kompiuterinę programą Microsoft Office Excel, bei išvados.

Tyrimo instrumentas – anketa, interviu.

Anketos klausimynas studentams sudarytas iš mišraus tipo klausimų, išanalizavus teorinę mokslinę literatūrą. Anot K. Kardelio (2002), uždari klausimai susideda iš dviejų skirtingų komponentų: paskatinančios dalies ir atsakymų dalies. Atviro tipo klausimai neturi galimų atsakymų variantų, skiriama vieta tiriamajam išsakyti savo nuomonę.

Anketa studentams sudaryta iš 13 klausimų. K. Kardelis (2002) teigia, kad klausimų tikslas yra „nuodugniau pažinti tiriamąjį reiškinių ir gauti išsamią informaciją“. Klausimynas suskirstytas į du blokus: pirmas blokas skirtas demografinių duomenų apie studentus rinkimui, antras blokas, kurį sudaro 2 – 13 klausimai, skirtas studentų nuomonės apie studijų kokybę kolegijose nustatymui. Anketoje pateikti 1, 4-6, 8, 10-13 klausimai yra uždaro tipo, 3, 7, 9 atviro tipo, 2 klausimas pusiau atviras. 11 anketos klausimas sudarytas iš 16 teiginių, kuriuos respondentas turėjo įvertinti pasirinkdamas vieną iš trijų atsakymo variantų: 1 – sutinku, 2 – iš dalies sutinku, 3 – nesutinku. Klausimo teiginiai sudaryti remiantis: Milišiūnaitė I., Butkienė J., Juknytė-Petreikienė I. ir kt. (2011). *Kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikos integravimo į vidinę kokybės užtikrinimo sistemą rekomendacijos*. Vilnius.

Anketa dėstytojams sudaryta iš 12 klausimų. Klausimynas suskirstytas į du blokus: pirmas blokas skirtas demografinių duomenų apie studentus rinkimui, antras blokas, kurį sudaro 2 – 12 klausimai, skirtas studentų nuomonės apie studijų kokybę kolegijose nustatymui. Anketoje pateikti 1, 3, 4, 6, 8, 11 klausimai yra uždaro tipo, 5, 7, 9, 10, 12 klausimai atviro tipo, 2 klausimas pusiau atviro tipo. 11 anketos klausimas sudarytas iš 22 teiginių, kuriuos respondentas turėjo įvertinti pasirinkdamas vieną iš trijų atsakymo variantų: 1 – sutinku, 2 – iš dalies sutinku, 3 – nesutinku. Ir pagrįsti savo pasirinkimą. Klausimo teiginiai sudaryti remiantis: Milišiūnaitė I.,

Butkienė J., Juknytė-Petreikienė I. ir kt. (2011). *Kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikos integravimo į vidinę kokybės užtikrinimo sistemą rekomendacijos*. Vilnius.

Interviu, kuris paimtas iš kolegijos administracinio personalo, sudarytas iš 7 klausimų. Interviu klausimynas sudarytas iš dviejų blokų: pirmas blokas skirtas demografiniams duomenis nustatyti, antras blokas skirtas administracinio personalo nuomonei apie kolegijos studijų kokybę, bei įtaka specialistų darbui perėjus prie ECTS sistemos atskleisti.

Tiriamieji. 220 anoniminių anketų buvo platinamos kolegijose, Panevėžio bei Šiaulių regionuose. Iš viso kiekybiniame tyrime dalyvavo 212 respondentų: 192 studentai ir 20 dėstytojų. Kokybinio tyrimo metu apklausti 5 administracinio personalo specialistai iš vienos tyrimui pasirinktų Panevėžio bei Šiaulių regionų kolegijų.

Tyrimo imtis. Tyrimas buvo atliekamas, apklausiant skirtingų Lietuvos kolegijų, studentus, dėstytojus ir specialistus 2013 – 2014 metų laikotarpiu. Pasirinkta netikimybinė (patogioji) atranka. Tyrimas nukreiptas į bendrų bruožų būdingų visiems respondentams nustatymą.

Kiekybiniame tyrime dalyvavo studentai ir dėstytojai iš Šiaulių ir Panevėžio regionų.

Siekta surinkti kuo įvairesnę respondentų nuomonę apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie studijų orientuotų į studentą. Siekiant, kad anketinė apklausa būtų kokybiška tyrimo metu remtasi G. Merkio (1995) metodika, kurioje teigiama, kad tyrimas kokybiškas jei anketų grįžtamumo kvotą didesnė nei 50 proc. Šio kiekybinio tyrimo metu buvo išdalinta 220 anketų, iš kurių sugrįžo 212 (96 %). Toks sugrįžusių anketų skaičius pakankamas tiriamo reiškinių analizei.

Kokybiniame tyrime dalyvavo 5 administracinio personalo specialistai, kurių dalyvavimas grindžiamas savanoriškumo principu.

Tyrimo etika. Tyrimas buvo vykdomas nepažeidžiant respondentų teisių bei laikantis tyrimo etikos principų: visi respondentai tyrime dalyvavo savanoriškai, buvo garantuojamas konfidencialumas, respondentai buvo supažindinti su tyrimo turiniu ir tikslu.

2.2. Studentų nuomonė apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kiekybinis tyrimas

Anketinėje apklausoje, kuri skirta ištirti studentų nuomonę apie į studentą orientuotų studijų kokybės valdymą, dalyvavo merginos ir vaikinai, kurie pasiskirstė beveik po lygiai. Šiek tiek daugiau nei pusė vaikinių (50,5%) ir šiek tiek mažiau nei pusė merginų (49,5%).

Taip pat buvo nustatytas studentų pasiskirstymas pagal amžių bei kursus, darant prielaidą, kad aukštesniame kurse besimokantys bei vyresni studentai yra labiau susipažinę su studijomis orientuotomis į studentą, todėl jų nuomonės gali reikšmingai skirtis.

Studentai pagal amžių pasiskirstė taip: kiek daugiau nei trečdalis (30,7%) 19 metų studentai, 20 metų ir 21 metų studentų po kiek mažiau nei trečdalį (20 metų – 25,5%; 21 metų – 22,9%). 18 metų, 22 metų, 23 metų, 24 metų bei 30 metų studentų kiek mažiau, jie visi kartu sudaro apie ketvirtadalį apklaustų studentų (20,7%). Daugiau nei trečdalis studentų (39%) studijuoja I-ame kurse, po mažiau nei trečdalį – II-ame (30%) ir III-ame (28%) kurse ir vos keli studentai studijuoja IV kurse (2%).

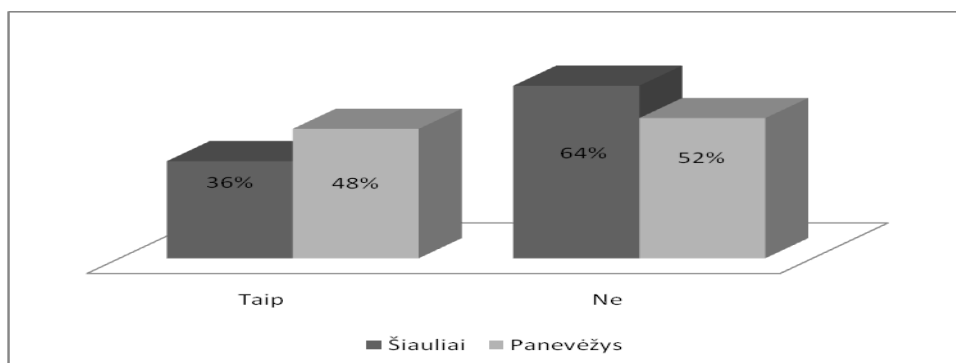
Tyrimo dalyvavę studentai parinkti iš skirtingų regionų darant prielaidą, kad skirtinguose regionuose esančios kolegijos vadovaujasi skirtinga kokybės politika, todėl ir studijų kokybė gali skirtis.

Tyrimo metu anketa buvo pateikta skirtingas studijų programas studijuojantiems studentams. Iš viso tyrime dalyvavo studentai iš 40 skirtingų studijų programų.

Kadangi anketinėje apklausoje dalyvavo studentai iš skirtinguose regionuose esančių kolegijų ir studijuojantys skirtingų sričių programas, galima daryti prielaidą, kad gauti duomenys gana tiksliai atskleidžia Lietuvos kolegijų studentų požiūrį į studijų orientuotą į studentą kokybės valdymą.

Kiekvienos švietimo institucijos teikiamų paslaugų kokybė labai priklauso nuo joje dirbančių bei besimokančių žmonių. Siekiant ištirti į studentą orientuotą studijų kokybės valdymą, pirmiausia reikia išsiaiškinti ar studentai domisi švietimo institucijos, kurioje mokosi, kokybės politika, kokios priežastys verčia domėtis arba nesidomėti, kaip vertina į studentą orientuotą studijų kokybę, dėstytojų darbo organizavimą ir kt. Todėl anketoje pateikti keli klausimai, skirti būtent šiai informacijai atskleisti.

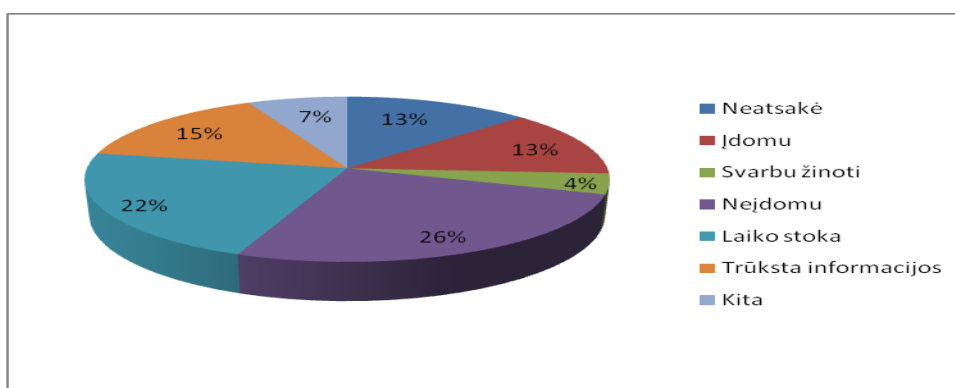
Kadangi studentų domėjimasis yra vienas iš veiksnių lemiančių studijų kokybę, respondentams buvo pateiktas klausimas atskleidžiantis šią informaciją (3 pav.).

3 pav. Studentų nuomonė apie domėjimąsi švietimo institucijos kokybės politika.

Anketinės apklausos duomenys parodė, kad net daugiau nei pusė (58%) apklaustų studentų nesidomi savo švietimo institucijos vykdoma kokybės politika. Lyginant gautus duomenis pagal regioną išryškėja, kad kokybės politika labiau domisi Panevėžio regione besimokantys studentai, nes šį atsakymo variantą pasirinko daugiau pusė (48%), apklauspje dalyvavusių, studentų iš Panevėžio regiono ir tik trečdalis (36%) studentų iš Šiaulių regiono.

Taip pat anketine apklausa buvo siekta išsiaiškinti, kokios priežastys sąlygoja domėjimąsi arba nesidomėjimą švietimo institucijos kokybės politika. Studentų pateikti atsakymai buvo sugrupuoti į aštuonias grupes: neatsakė, nežinau, nežidomu, laiko stoka, įdomu, svarbu žinoti ir kita. (4 pav.)

4 pav. Studentų nuomonės pagrindimas švietimo institucijos kokybės politikos domėjimosi klausimu.

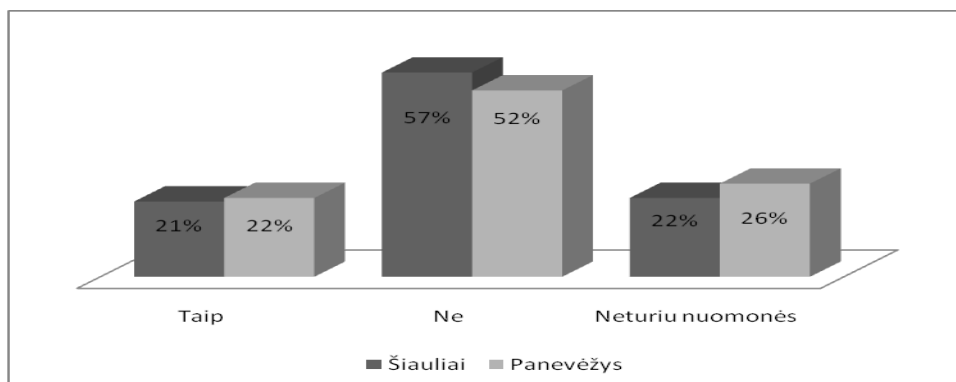
Iš 4 paveikslo matyti, kad pagrindinė, studentų nesidomėjimo švietimo institucijos kokybės politika, priežastis informacijos nežidomumas, bei laiko stoka.

Studentai, kurių atsakymo variantai užkoduoti žodžiu „Kita“, savo pasirinkimą aiškina tokiomis priežastimis:

- nesidomi: „visiškas nusivylimas kokybės politika, kokybės nebuvimas, kokybė neatitinka net minimalių reikalavimų, kokybės politika turi rūpintis organizacija“.
- domisi: „puiki kokybės politika, padeda orientuotis apie studijų programos kokybę, tai studentų pareiga, noras gauti kokybiškas paslaugas, galimybė palyginti su kitų švietimo institucijų kokybės politika“.

Iš gautų rezultatų galima daryti prielaidą, kad domėjimąsi arba nesidomėjimą kokybės politika labiau lemia ne sudarytos sąlygos ar informacijos pateikimas, o pačių respondentų motyvacija domėtis.

Taip pat, tyrimu, buvo siekta išsiaiškinti ar organizacijos siekia informuoti studentus apie vykdomas kokybės politikas (5 pav.).

5 pav. Studentų nuomonė, ar informuotumas studijų kokybės klausimais yra pakankamas.

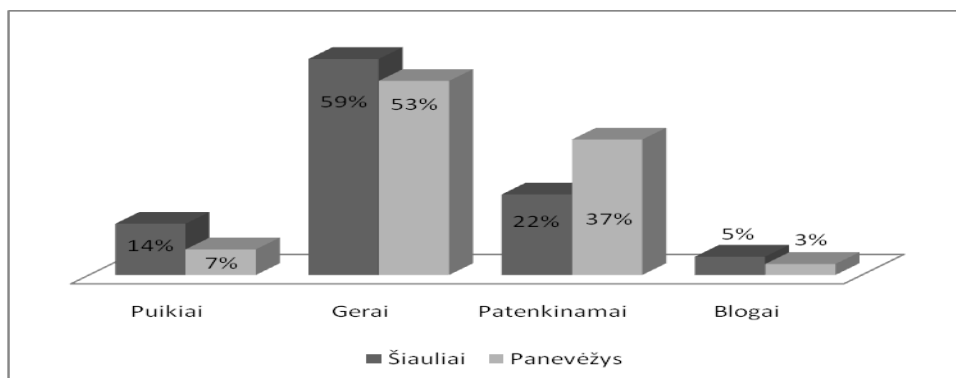
Gauti duomenys parodė, kad informuotumas studijų kokybės klausimais nėra didelis. Net pusė (54,5%) apklausoje dalyvavusių studentų teigia, kad informuotumas studijų kokybės klausimais nėra pakankamas.

Siekiant pasigilinti į šį aspektą, gauti rezultatai buvo lyginami pagal regioną, kuriame yra kolegija. Tačiau duomenys pasiskirstė beveik vienodai. Daugiau nei pusė tiek Šiaulių regione (57%), tiek Panevėžio regione (52%) besimokančių studentų teigia, kad informuotumas studijų kokybės klausimais nėra pakankamas.

Šiuos duomenis galima palyginti su 2011 metais Lietuvos Edukologijos Universitete vykdytu tyrimo „Studentų karjeros projektavimas: Lietuvos edukologijos universiteto patirtis“ duomenis, kurį pristatė doc. dr. A. Rauckienė. Tyrime studentams buvo suformuluotas klausimas: „Ar Jums pasiekama ir kaip pasiekama informacija apie aukštojoje mokykloje priimamus sprendimus?“ Didžioji dalis teigė, kad informacija yra pasiekama, informacijos šaltiniais nurodydami, aukštosios mokyklos internetinę svetainę bei skelbimų lentas.

Taigi, tyrimų duomenys kardinaliai skiriasi, todėl negalima teigti, kad organizacijos teikiančios švietimo paslaugas nėra pasirūpinusios studentų informuotumu studijų kokybės klausimais. Tai priklauso ne tik nuo organizacijos pastangų, bet ir nuo studentų įdedamų pastangų domėjimosi klausimu.

Klausimu, apie švietimo institucijos į studentą orientuotą studijų kokybę, buvo siekta išsiaiškinti, kaip į studentą orientuotą studijų kokybę vertina skirtingas studijų programas studijuojantys studentai (6 pav.).

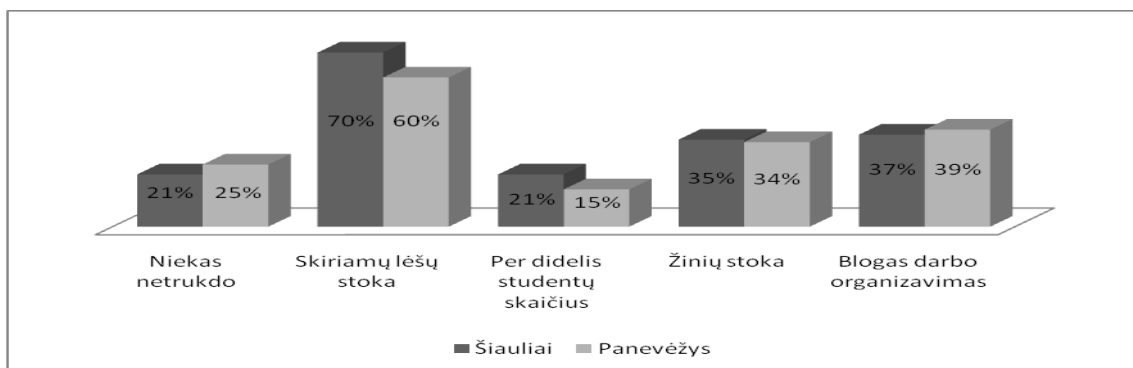

6 pav. Studentų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybę.

Iš pateikto paveikslo matyti, kad išryškėjo dominuojantis vienas atsakymas tarp visų studentų, t.y. į studentą orientuotų studijų kokybę gerai vertina daugiau nei pusė visų apklausoje dalyvavusių studentų (56%). Lyginant duomenis pagal regioną matyti, kad nuomonės pasiskirstė gana tolygiai.

Studentų buvo prašoma įvardinkite tris priežastis, dėl kurių, jų nuomone, dažniausiai nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybė. Iš viso į klausimą neatsakė apie ketvirtadalį respondentų (22,4%), o atsakiusieji dažniausiai įvardino tokias priežastis: blogas darbo organizavimas („blogas darbo organizuotumas“,), netinkamas studentų nusiteikimas („dėl studentų tingėjimo“, „studentai nesidomi“, „Studentų akademinis nesąžiningumas, tingėjimas.“), netinkama organizacijos kokybės politika („netinkama organizacijos kokybės politika...“), skiriamų lėšų stoka („Organizacijoms trūksta lėšų“, „aukštojo mokslo mažas finansavimas, šalies ekonominiai veiksniai (mokesčių sistema ir kt.)“), netinkamai aprūpinta materialinė mokymosi bazė („literatūros trūkumas bibliotekoje“, „technikos trūkumas“), informacijos stoka („kartais informacijos stoka arba nevykstantis bendravimas tarp dėstytojo ir studento“).

Akivaizdu, jog siekiant gerinti studijų kokybę svarbią įtaką daro tam tikri veiksniai. Siekiant išsiaiškinti, kas studentų nuomone labiausiai trukdo į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui, buvo pateiktas klausimas, atskleidžiantis jų nuomonę. (7 pav.).

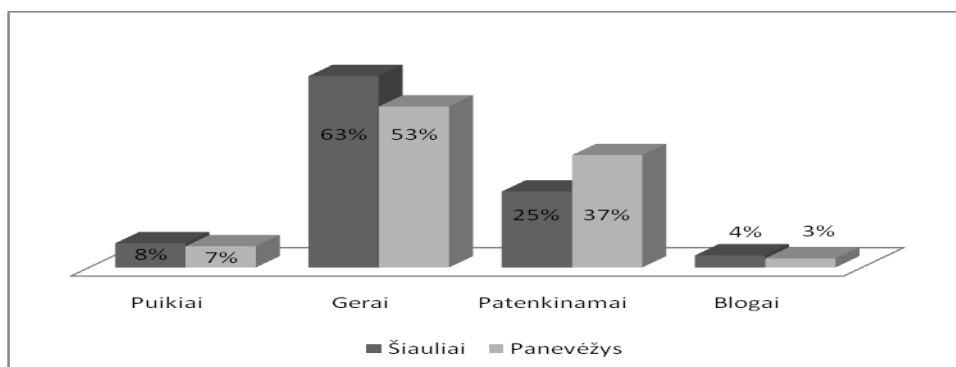
7 pav. Studentų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdžius.

Didžioji dalis studentų (65%) teigia, kad skiriamų lėšų stoka yra pagrindinis į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdys.

Kad į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui netrukdo niekas, mano apie penktadalis (21%) Šiaulių regione studijuojančių studentų ir ketvirtadalis (25%) Panevėžio regione studijuojančių studentų. Per didelį studentų skaičių, kaip trukdį į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui, įvardino kiek daugiau nei penktadalis (21%) Šiaulių regione studijuojančių studentų ir 15 proc. Panevėžio regione studijuojančių studentų.

Tolygiai pasiskirstė abiejuose regionuose studijuojančių studentų nuomonė ir apie žinių stoką bei blogą darbo organizavimą kaip trukdžius. Daugiau nei po trečdalis studentų iš abiejų regionų pritaria šiems aspektams (Šiaulių reg. - 36%; Panevėžio reg. – 36,5 %).

Geras darbo organizavimas tai tinkamas darbo pasidalijimas, geri įrenginiai ir darbo sąlygos, geriausių darbo metodų paieška ir įdiegimas, diferencijuotas darbo užmokestis (Stoner, 2005), todėl organizacijos veiklos sėkmė tiesiogiai priklauso nuo tinkamo veiklos organizavimo, o dėstytojų darbo organizavimas vienas svarbiausių aspektų lemiančių į studentą orientuotų studijų kokybę. Atsižvelgiant į tai, anketoje buvo suformuluotas klausimas, kuriuo studentai galėjo išsakyti savo nuomonę, apie dėstytojų darbo organizavimą. (8 pav.).

8 pav. Studentų nuomonė apie dėstytojų darbo organizavimą.

Apie dešimtadalis (8%) studentų iš Šiaulių regiono, dėstytojų darbo organizavimą, vertina puikiai, apie du trečdalius (63%) – gerai, ketvirtadalis (25%) – patenkinamai ir vos keletas (4%) studentų mano, kad dėstytojų darbo organizavimas yra blogas.

Mažiau nei dešimtadalis (7%) Panevėžio regione besimokančių studentų mano, kad dėstytojų darbo organizavimas puikus, daugiau nei pusė (53%) – geras, daugiau nei trečdalis (37%) – patenkinamas ir, kaip ir studentai iš Šiaulių regiono, vos keletas (3%) teigia, kad jis – blogas.

Taigi išryškėjo, kad Šiaulių regiono ir Panevėžio regiono respondentų nuomonės apie dėstytojų darbo organizavimą panašios. Aiškiai matosi tendencija - daugiau nei pusė (58%) apklausoje dalyvavusių studentų dėstytojų darbo organizavimą vertina gerai, tai leidžia daryti prielaidą, kad organizacija atsižvelgia į darbuotojų poreikius ir stengiasi sudaryti geras darbo sąlygas.

Studentai taip pat buvo paprašyti keliais žodžiais apibūdinti dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą (3 lentelė).

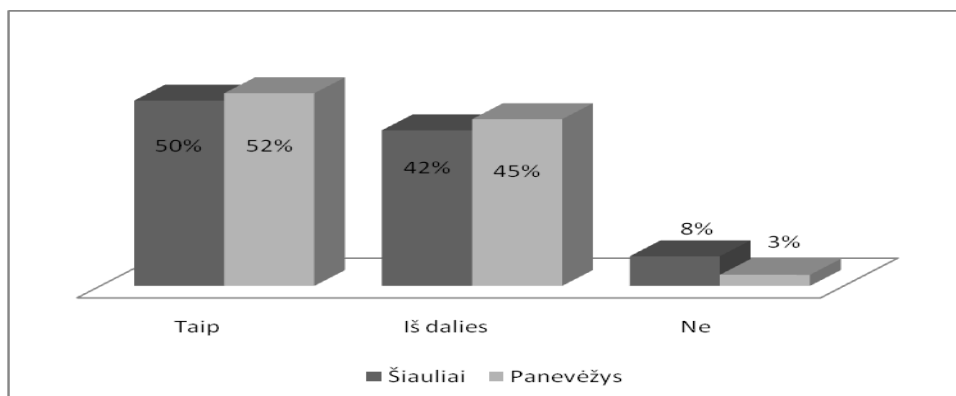
3 lentelė. Studentų nuomonė apie studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Teigiamas bendradarbiavimo vertinimas	Bendradarbiavimas grįstas geromis asmeninėmis savybėmis	<„ <i>Draugiškas, malonus, nuoširdus, tolerantiškas, linksmas, šiltas, paprastas, humaniškas, nuoširdus, kūrybingas, darbštus, atsakingas, asmeniškai, geras, pakantus, palaikantis, pozityvus, atviras, geranoriškas, paslaugus.</i> “>
	Bendradarbiavimas grįstas profesinėmis savybėmis	<„ <i>Dalykiškas, pastovus, pakankamai informatyvus, kompetentingas, pagalbėjantis, komunikabilus, grįstas tarpusavio supratimu, profesionalus, grįstas pasitikėjimu, vieningas, nuoseklus, grįžtamasis ryšys, priverčiantis susimąstyti, kompromisiškas, organizuotas, lankstus, operatyvus, informatyvus, individualus, praktiškas, konkretus, korektiškas.</i> “>
Neigiamas bendradarbiavimo vertinimas	Bendradarbiavimas grįstas blogomis asmeninėmis savybėmis	<„ <i>Nenuoširdus, šaltas, nedraugiškas, nepatikus, ignoruojantis, nesupratinas, nuobodus, nepagarbus, abejingas, nesąžiningas, pasyvus, nepalaikantis, normalus.</i> „>
	Bendradarbiavimas grįstas blogomis profesinėmis savybėmis	<„ <i>Labai siauras, atmetimo būdu taikomas, stereotipiškas, oficialus, minimalus, netinkamas, nekompetentiškas, nenaudingas, dalykiškas, blogas, neinformatyvus, neorganizuotas, neaiškus, formalus, neutralus, vadovaujantis, , negatyvus, kartais atmetinas.</i> “>

Gauti duomenys, parodė kad didžioji dalis studentų, bendradarbiavimą su dėstytojais, vertina teigiamai. Kaip matyti iš lentelėje pateiktų subkategorijų, dėstytojų ir studentų bendradarbiavimas grindžiamas geromis bei blogomis asmeninėmis ir profesinėmis savybėmis. Studentams bendradarbiauti su dėstytojais, nepatiriant blogų emocijų, padeda tokios asmeninės savybės kaip draugiškumas, nuoširdumas, tolerantiškumas ir kt.: <„*draugiškas, malonus, nuoširdus, tolerantiškas...*“>, bei dėstytojų profesionalumas: <„*...kompetentingas, pagalbėjantis, komunikabilus, grįstas tarpusavio supratimu, profesionalus, grįstas pasitikėjimu...*“>.

2012 metais Klaipėdos valstybinėje kolegijoje buvo atliekamas tyrimas apie studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą, kurio gauti duomenys parodė, kad tik apie 40 % studentų, bendradarbiaudami su dėstytojais, jaučiasi gerai, t. y. nepatiria neigiamų emocijų, nejaučia psichologinės įtampos (Slušnienė, Čistienė, 2012). Todėl lyginant tyrimus, galima daryti prielaidą, kad Šiaulių ir Panevėžio regionuose besimokantys studentai bendradarbiavimą su dėstytojais vertina palankiau.

Studentų pasitenkinimas studijomis yra vienas iš svarbiausių veiksnių, darančių įtaką studijų kokybei, nes tarp pasitenkinimo studijomis ir studentų pažangumo yra glaudus ryšys. Todėl anketoje buvo pateiktas klausimas: ar studentai yra patenkinti savo studijomis? (9 pav.).

9 pav. Studentų nuomonė apie pasitenkinimą studijomis.

Studentų nuomonė apie pasitenkinimą studijomis pasiskirstė panašiai. Daugiau nei pusė (51%) apklausoje dalyvavusių studentų tiek iš Šiaulių regiono, tiek iš Panevėžio regiono yra patenkinti savo studijų programomis.

Taigi, gauti tyrimo duomenys sutampa su doc. dr. A. Rauckienės 2011 metais pristatyto tyrimo „Studentų karjeros projektavimas: Lietuvos edukologijos universiteto patirtis“ tyrimo duomenimis, kuriame studentų taip pat buvo klausama apie jų pasitenkinimą studijomis. Tyrimo duomenys taip pat atskleidė atskleidė, kad didžioji dauguma studentų yra patenkinti studijomis.

Apibendrinant gautus duomenis iš 2 – 10 anketos klausimų galima daryti išvadą, kad nors nemaža dalis studentų nesidomi savo institucijos kokybės politika, bei teigia, kad studentų informuotumas studijų kokybės klausimais nėra pakankamas, studentai gana teigiamai vertina ne tik dėstytojų darbo organizavimą, bet ir į studentą orientuotų studijų kokybę teigdami, kad yra patenkinti savo studijomis.

Išanalizavus teorinę medžiagą apie į studentą orientuotas studijas atsiskleidė nemažai aspektų, kurie turėtų būti taikomi švietimo institucijose siekiant į studentą orientuotų studijų kokybės užtikrinimo. Siekiant įvertinti, ar švietimo institucijose teikiamos kokybiškos paslaugos, studentai buvo paprašyti įvertinti kiekvieną teiginį apie švietimo institucijoje taikomus į studentą orientuotų studijų aspektus, ugdomas kompetencijas bei naudojamus mokymo(si) metodus (būdus) pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų.

Studentams buvo pateiktas klausimas su 16 teiginių apie į studentą orientuotų studijų aspektus. Studentų buvo prašoma įvertinti kiekvieną teiginį pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų: 1 – sutinku, 2 – iš dalies sutinku, 3 – nesutinku. (4 lentelė).

4 lentelė. Studentų, į studentą orientuotų studijų aspektų, vertinimas

Teiginiai	Sutinku	Iš dalis sutinku	Nesutinku
Švietimo organizacijoje, kurioje studijujete, studijos orientuotos į studentą.	68%	28%	4%
Perėjimas prie tarptautinių kreditų sistemos turėjo įtakos studijų proceso kokybei.	51%	45%	8%

Organizacijoje, kurioje studijuojate, sudarytos sąlygos pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą.	43%	38%	19%
Skatinamas studentų dalyvavimas organizacijos kokybės tobulinime.	43%	41%	17%
Studijų procesas orientuotas į rinkos poreikius.	47%	45%	11%
Skatinamas atsakomybės už savo mokymosi kokybę suvokimas ir pripažinimas.	53%	41%	7%
Studijų procese naudojami metodai ir aplinka skatina būti aktyviais.	50%	40%	10%
Organizacijoje, kurioje studijuojate užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstyto ir vertinimo požiūriu.	33%	52%	15%
Studijų siekiniai paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti.	49%	42%	8%
Studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą.	39%	53%	8%
Studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams.	21%	47%	32%
Organizacijoje, kurioje studijuojate, skatinamas dalyvavimas mainų programose.	40%	44%	16%
Kreditai skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu.	17%	38%	45%
ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką. Jie nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą.	41%	48%	11%
Organizacijoje yra užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas.	46%	42%	12%
Taikoma vertinimo metodika skatina savęs įsivertinimą bei reflektyvų mokymąsi.	47%	38%	15%

Pirmiausia studentams buvo pateiktas teiginys, ar švietimo organizacijoje studijos orientuotos į studentą. Apie du trečdalius (68%) apklausoje dalyvavusių studentų sutinka su teiginiu, trečdalis (28%) studentų sutinka tik iš dalies ir vos keletas (4%) studentų nesutinka.

Taip pat buvo siekta išsiaiškinti ar studentų nuomone perėjimas prie tarptautinių kreditų sistemos turėjo įtakos studijų proceso kokybei. Duomenys tarp atsakymų „sutinku“ ir „iš dalies sutinku“ pasiskirstė gana panašiai. Su teiginiu sutinka daugiau nei pusė (51%) studentų, o iš dalies sutinka kiek mažiau nei pusė (42%). Kadangi atsakymo variantą „nesutinku“ pasirinko vos keletas (8%) studentų, galima teigti, kad perėjimas prie tarptautinių kreditų visgi turėjo tam tikros įtakos.

Dokumentuose, rašančiuose apie į studentą orientuotų studijų kokybę, pabrėžiama, kad svarbu sudaryti sąlygas studentams pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą. Didžioji dauguma studentų (43%) sutinka su teiginiu, daugiau nei trečdalis (38%) su teiginiu sutinka tik iš dalies ir net penktadalis (19%) respondentų nesutinka su teiginiu. Gautus duomenis galime palyginti su Šiaulių universitete vykdyto tyrimo duomenimis. Tik apie 16 proc. respondentų teigė, kad turėjo galimybę studijuoti pagal individualią studijų programą ir net 63 proc. teigė, tokios galimybės neturėję. Taigi, kolegijose studijuojantys studentai teigiamiau vertina, švietimo organizacijos, sudarytas sąlygas, studijų procesą koreguoti pagal poreikį.

Skatinimas organizacijos bendruomenę dalyvauti kokybės tobulinime, priskiriamas prie į studentą orientuotų studijų kokybės užtikrinimo veiksmų. Organizacijų skatinimas studentus

dalyvauti kokybės tobulinime gana aukštas, nes iš viso su šiuo teiginiu sutinka arba iš dalies sutinka daugiau nei 80 proc. apklaustų studentų, o nesutinka tik apie penktadalį (17%) apklausoje dalyvavusių studentų. Šiaulių universitete vykdyto tyrimo duomenys skiriasi: tik trečdalis studentų, studentų įtraukimą į studijų kokybės tobulinimą, įvertino gerai. Tad kolegijose studijuojantys studentai šį teiginį vertina palankiau.

Vienas svarbiausių šių dienų uždaviny, tenkantis aukštojo mokslo institucijoms, teikti tokias paslaugas, kurios atitiktų rinkos poreikius. Kitaip sakant, studijos turi būtų naudingos būsimiems specialistams ir darbdaviams, o ne tik aukštajai mokyklai. Su teiginiu, kad studijų procesas orientuotas arba iš dalies orientuotas į rinkos poreikius sutinka apie 90 proc. visų apklausoje dalyvavusių studentų. Su šiuo teiginiu nesutinka apie dešimtadalis (11%) visų apklaustų studentų. Kolegijose studijuojantys studentai šį teiginį, taip pat, vertina palankiau, nes iš Šiaulių universiteto vykdyto tyrimo gautų duomenų išryškėjo, kad tik 14 proc. studentų teigia, kad studijų programos atitinka valstybės ir regiono plėtros perspektyvas.

Dar vienas į studentą orientuotų studijų kokybės užtikrinimo aspektų yra atsakomybės pripažinimo ir suvokimo už savo mokymosi kokybę skatinimas. Išanalizavus gautus duomenis išryškėjo, kad atsakomybės pripažinimas ir suvokimas už savo mokymosi kokybę, kolegijose, yra skatinamas, nes daugiau nei 90 proc. visų anketinėje apklausoje dalyvavusių studentų sutinka arba iš dalies sutinka su šiuo teiginiu ir tik mažiau nei 10 proc. su šiuo teiginiu nesutinka.

Studijų proceso kokybė taip pat labai priklauso nuo naudojamų metodų ir aplinkos. Todėl buvo pateiktas teiginys, kuriuo siekta išsiaiškinti ar kolegijose naudojami metodai ir aplinka skatina būti aktyviais. Apibendrinus duomenis išryškėja, kad su šiuo teiginiu sutinka pusė (50%) anketinėje apklausoje dalyvavusių studentų, iš dalies sutinka 40 proc. apklaustų studentų ir tik dešimtadalis (10%) – nesutinka. Šiaulių universitete vykdyto tyrimo duomenys panašūs: pusė tyrime dalyvavusių studentų teigė, kad tyrimo metodai aktyvina studentų dalyvavimą paskaitose.

Siekiant į studentą orientuotų studijų kokybės, organizacijoje, turi būti užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstymo ir vertinimo požiūriu. Apie trečdalį (33%) studentų su teiginiu sutinka, apie pusė (52%) studentų sutinka iš dalies ir daugiau nei dešimtadalis (15%) studentų – nesutinka.

Studijų siekiniai yra vienas iš prioritetinių į studentą orientuotų studijų aspektų. Juos analizuoja ne tik Lietuvos, bet ir užsienio mokslininkai. Anot į studentą orientuotų studijų vadovo studijų siekiniai turi paaiškinti studijų programos tikslus ir padėti juos geriau suprasti, padėti palyginti kvalifikacijas ir palengvinti pasiekimų pripažinimą. Anketine apklausa buvo siekta išsiaiškinti ar kolegijose studijų siekiniai atlieka savo funkcijas.

Su teiginiu, kad studijų siekiniai paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti sutinka beveik pusė (49%) anketinėje apklausoje dalyvavusių studentų, kiek daugiau nei trečdalis (42%) teigia su teiginiu sutinkantys iš dalies ir apie dešimtadalis (8%) studentų su teiginiu nesutinka.

Kad studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą sutinka apie trečdalis (39%) studentų, iš dalies sutinka daugiau nei pusė (53%) studentų ir apie dešimtadalis (8%) teigia su teiginiu nesutinkantys.

Iš duomenų pasiskirstymo galima teigti, kad studijų siekiniai kolegijose suformuluoti pakankamai gerai, nes tik apie 8 proc. studentų šiuos du teiginius įvertino neigiamai.

Teorinėje dalyje išanalizavus mokslinę literatūrą išryškėjo, kad studentas turi būti svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus. Apibendrinus gautus duomenis išryškėja, kad studentų nuomone studentas nėra svarbiausias asmuo kontroliuojantis mokymosi krūvį, nes beveik pusė (47%) apklausoje dalyvavusių studentų su teiginiu sutinka tik iš dalies ir net trečdalis (32%) su teiginiu nesutinka iš vis. Šiaulių universitete vykdyto tyrimo duomenys taip pat patvirtina teiginį. Tik 12 proc. studentų iš universiteto teigė, kad tobulinant studijų programas atsižvelgiama į studentų poreikius.

Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos vienas iš tikslų - skatinti studentų judumą. Teigiama, kad dalyvavimas mainų programose atveria daugybę neformaliojo lavinimosi galimybių užsiimant įvairia socialine ir kultūrine veikla bei kaupiant patirtį. Todėl studentams buvo pateiktas teiginys apie švietimo institucijos skatinimą dalyvauti mainų programose.

Gauti duomenys parodė, kad nėra dominuojančio atsakymo. Beveik vienodas skaičius studentų pasirinko atsakymą „sutinku“ (40%) ir atsakymą „iš dalies sutinku“ (44%) - kiek mažiau nei po pusę studentų. Ir tik daugiau nei dešimtadalis (16%) su teiginiu iš vis nesutinka. Kadangi Šiaulių universitete daryto tyrimo duomenys parodė, jog tik apie 35 proc. studentų gerai vertina informacijos apie studijas, stažuotes užsienyje paskelbimo operatyvumą, prieinamumą, galima daryti prielaidą kad kolegijose studijuojantys studentai geriau vertina studentų skatinimą dalyvauti mainų programose.

Siekiant išsiaiškinti ar aukštosiose kolegijose kreditų skirimas siejamas su kurso statusu ar prestižu, studentams buvo pateiktas teiginys, kurį reikėjo įvertinti pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų. Studentų nuomonės pasiskirstė gana vienodai. Didžioji dalis anketinėje apklausoje dalyvavusių studentų, kiek mažiau nei pusė (45%), nesutinka su teiginiu, daugiau nei trečdalis (38%) sutinka iš dalies ir tik kiek daugiau nei dešimtadalis (17%) sutinka.

Teorinėje dalyje buvo atskleista, kad ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką. Jie nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą. Anketinė

apklausa buvo siekta išsiaiškinti ar studentai sutinka su šiuo teiginiu. Duomenys parodė, kad 41 proc. studentų sutinka su teiginiu, 48 proc. sutinka iš dalies ir 11 proc. su teiginiu nesutinka.

Taip pat siekiant studijų proceso kokybės svarbu, kad organizacijoje būtų užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas. Studentų nuomonė pasiskirstė taip: 46 proc. – sutinka, 42 proc. – sutinka iš dalies ir 12 proc. – nesutinka. Šiaulių universitete studijuojantys studentai šį teiginį vertina palankiau, nes beveik 70 proc. respondentų gerai įvertino dėstytojų nuolatinę, geranorišką akademinę paramą.

Kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikos integravimo į vidinę kokybės sistemą užtikrinimo rekomendacijose teigiama, kad taikoma vertinimo metodika turi skatinti savęs įsivertinimą bei reflektyvų mokymąsi, todėl siekiant išsiaiškinti ar kolegijose taikoma tokia metodika studentams buvo pateiktas teiginys atskleidžiantis šią informaciją. Kiek mažiau nei pusė (47%) studentų sutinka, kad švietimo institucijose taikoma vertinimo metodika skatina savęs įsivertinimą bei reflektyvų mąstymą, kiek daugiau nei trečdalis (38%) studentų su šiuo teiginiu sutinka iš dalies ir 15 proc. studentų su teiginiu nesutinka.

Apibendrinant studentų nuomonę apie pateiktus teiginius galima daryti išvadą, kad kolegijose, studijų orientuotų į studentą kokybė pakankamai gera. Didžioji dalis studentų su pateiktais teiginiais sutinka. Taip pat, lyginamoji analizė atskleidė, kad kolegijose studijuojantys studentai palankiau vertina studijų proceso kokybę nei Šiaulių universitete studijuojantys respondentai.

Aukštosios mokyklos studijų turinys turi būti orientuotas ne tik į profesinei veiklai būtinų žinių įsisavinimą, bet užtikrinti studento, aukštosios mokyklos absolvento, teorinį ir praktinį rengimą, laiduojantį jam galimybes tolimesniam mokymuisi, kuris savo esme reiškia nuolatinį ir pastovų žinių atnaujinimą (Šedžiuvienė. 2006).

„Tuning“ (2010) projekte bei „Studijų programų atnaujinimo: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikoje“ (2011) kompetencijos sąvoka taikoma vadovaujantis visa apimančiu požiūriu, į žmogaus gabumus žvelgiama kaip į dinamišką savybių derinį, leidžiantį kompetentingai atlikti veiklą arba kaip į galutinį švietimo proceso rezultato dalį. Todėl kompetencijų ugdymas kolegijose labai svarbus studijų proceso kokybės aspektas.

Remiantis šiais dviem dokumentais buvo sudarytas kompetencijų sąrašas, kurios, siekiant kokybiškų į studentą orientuotų studijų, turi būti ugdomos kolegijose. Studentams buvo pateiktas 13 kompetencijų sąrašas, kurias reikėjo įvertinti pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų: 1 – ugdoma, 2 – mažai ugdoma, 3 – neugdoma. (5 lentelė).

5 lentelė. Studentų kompetencijų ugdymo vertinimas

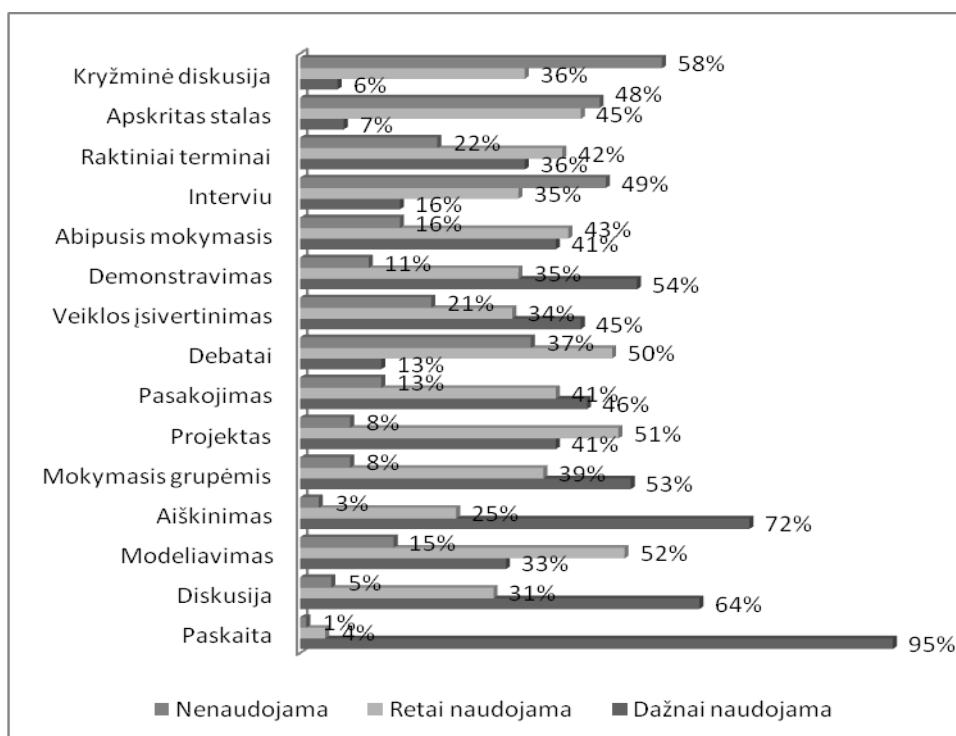
Kompetencijos	Ugdoma	Iš dalies ugdoma	Neugdoma
Gebėjimas analizuoti ir sisteminti	74%	24%	2%
Gebėjimas organizuoti ir planuoti	74%	22%	4%
Gebėjimas žinias taikyti praktikoje	82%	15%	3%
Gebėjimas dirbti savarankiškai	78%	21%	1%
Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba	69%	28%	3%
Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu užsienio kalba	43%	50%	7%
Gebėjimas dirbti grupėje ir prisiimti atsakomybę už patikėtą užduotį	46%	47%	7%
Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje	21%	53%	26%
Gebėjimas suprasti kitų šalių kultūrą ir papročius	18%	41%	41%
Gebėjimas mokytis	61%	31%	8%
Gebėjimas naudotis informacinėmis technologijomis	56%	35%	9%
Gebėjimas rasti ir analizuoti informaciją iš skirtingų šaltinių	61%	33%	6%
Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų	59%	31%	9%

Studentų nuomonė kolegijose labiausiai ugdomas gebėjimas žinias taikyti praktikoje, daugiau nei 80 proc. apklausoje dalyvavusių studentų pasirinko šį atsakymo variantą. Taip pat virš 70 proc. studentų teigia, kad organizacijose ugdomas gebėjimas dirbti savarankiškai, gebėjimas organizuoti ir planuoti bei gebėjimas analizuoti ir sisteminti. Daugiau nei pusė studentų teigia, kad organizacijose ugdomas gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba (69%), gebėjimas mokytis (61%), gebėjimas naudotis informacinėmis technologijomis (56%), gebėjimas rasti ir analizuoti informaciją iš skirtingų šaltinių (61%) bei gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų (59%). Kad organizacijose ugdomas gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu užsienio kalba bei gebėjimas dirbti grupėje ir prisiimti atsakomybę už patikėtą užduotį teigia kiek mažiau nei 50 proc. studentų. Mažiausiai respondentų, apie penktadalis teigia, kad organizacijose ugdomas ir gebėjimas suprasti kitų šalių papročius ir kultūrą (18%) bei gebėjimas dirbti tarptautinėje apklausoje (21%).

Taigi, galima daryti išvadą, kad organizacijoms reiktų suteikti dėmesį į gebėjimų suprasti kitų šalių papročius ir kultūrą bei dirbti tarptautinėje apklausoje ugdymą, nes apie 80 proc. studentų teigia, kad šie gebėjimai organizacijose neugdomi. Tačiau palyginus duomenis su Šiaulių universitete vykdyto tyrimo duomenimis išryškėja, kad visgi kolegijose studijuojantys studentai palankiau vertina ugdomas kompetencijas.

Kiekvienos švietimo institucijos tikslas ugdyti sumanią, kūrybiškai mąstančią asmenybę, gebančią savarankiškai plėtoti įgytas žinias. Kad šie ugdymo siekiniai būtų pasiekti svarbu taikyti tinkamus mokymo metodus (būdus). Tinkamas metodų pasirinkimas daro įtaką ne tik asmens pedagoginei ir filosofinei sampratai visuomenėje bet ir padeda užtikrinti studijų kokybę. Išanalizavus į studentą orientuotų studijų teorinę medžiagą išryškėjo metodai, kuriuos mokslininkai įvardina kaip būtinus studijų procese, kuriuos naudojant teikiamos paslaugos įgauna didesnę vertę ir tampa kokybiškesnės.

Studentai buvo paprašyti įvertinti kiekvieną mokymo(si) metodą, pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų. (10 pav.).

10 pav. Studentų nuomonė apie mokymo(si) metodus / būdus naudojamus studijų procese.

Studentai teigia, kad švietimo organizacijose, kuriose mokosi, dažniausiai naudojamas mokymo(si) metodas yra paskaita, net 95 proc. respondentų. Kiek daugiau nei 70 proc. studentų teigia, kad naudojamas aiškinimo metodas, daugiau nei 60 proc. – diskusija, daugiau nei 50 proc. – mokymasis grupėmis ir demonstravimas. Mažiau nei pusė studentų teigia, kad naudojamas pasakojimo (46%) ir veiklos įsivertinimo metodai (45%).

Daugiau nei pusė (51%) studentų teigia, kad švietimo organizacijose retai naudojamas modeliavimo, projekto bei debatų metodai, taip pat kiek mažiau nei pusė (42,5%) studentų teigia, kad retai naudojamas abipusio mokymosi ir raktinių terminų metodai.

Kryžminės diskusijos metodas beveik 60 proc. studentų nuomone nenaudojamas, kiek mažiau nei pusė (48,5%) studentų teigia, kad taip nenaudojami interviu ir apskrito stalo metodai.

2007 metų tyrimo „Bendrųjų kompetencijų lavinimo kurso sukūrimas“, kuri organizavo „Sprinter tyrimai“ duomenimis, grupinis darbas ir projektinis darbas yra labiausiai bendrąsias kompetencijas ugdantys metodai. Lyginant abiejų tyrimų duomenis, galima daryti prielaidą, kad kolegijose pakankamai dėmesio skiriama kompetencijų ugdymui per mokymo metodų naudojimą, nes net 92 proc. studentų teigė, kad projektai bei grupinis darbas mažiau ar daugiau naudojami.

2.3. Dėstytojų nuomonė apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kiekybinis tyrimas

Anketine apklausa buvo siekta išsiaiškinti dėstytojų nuomonę apie kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos įtaką studijų kokybei kolegijose. Primasis anketos klausimas buvo skirtas dėstytojų sociodemografiniams duomenims nustatyti.

Anketinėje apklausoje dalyvavo dėstytojo darbą dirbantys vyrai ir moterys. Moterys sudaro 60 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų, vyrai – 40 proc. Taigi, kaip matome, lyčių skirtumas nėra didelis.

Taip pat pateiktoje anketoje buvo suformuluoti klausimai atskleidžiantys dėstytojų amžių ir išsilavinimą. Gauti duomenys parodė, kad visi apklausoje dalyvavę dėstytojai yra baigę aukštąsias universitetines mokyklas, o jų amžius svyruoja nuo 38 metų iki 66 metų.

Kaip ir studentai, dėstytojai buvo aplausinėjami Šiaulių ir Panevėžio regionuose. Dėstytojų pasiskirstymas pagal regioną vienodas. Pusė (50%) apklaustų dėstytojų dirbą kolegijose Šiauliuose, pusė (50%) – Panevėžyje.

Siekiant atskleisti dėstytojų demografinius duomenis buvo prašoma parašyti savo darbo stažą, bei kiek metų dirbą šioje švietimo organizacijoje. Kad būtų lengviau apdoroti duomenis atsakymo variantai apie darbo stažą buvo suskirstyti į keturias grupes: 1 grupė – nuo 10 iki 19 metų, 2 grupė – nuo 20 iki 29 metų, 3 grupė – nuo 30 iki 39 metų, 4 grupė – daugiau nei 40 metų.

Ketvirtadalio (25%) apklausoje dalyvavusių dėstytojų darbo stažas nuo 10 iki 19 metų, po trečdalį (po 30%) dėstytojų teigia, kad jų darbo stažas nuo 20 iki 29 metų ir nuo 30 iki 39 metų. Ir kiek daugiau nei dešimtadalis (15%) dėstytojų teigia, kad jų darbo stažas daugiau nei 40 metų.

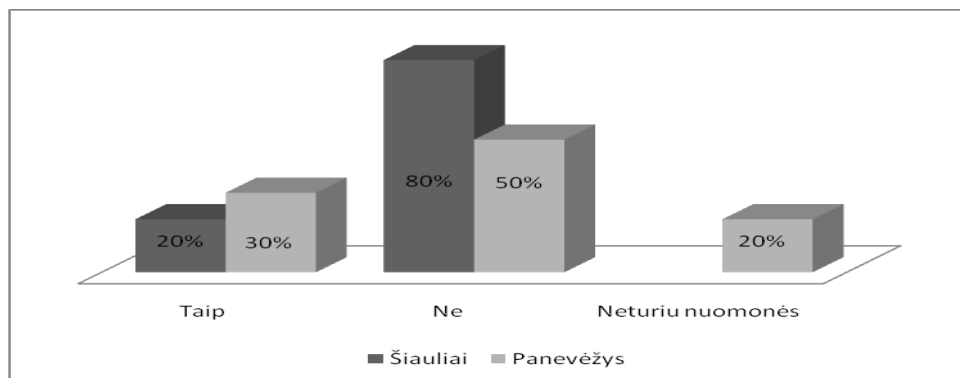
Gauti duomenys parodė, kad dėstytojai yra ilgalaikiai, švietimo organizacijos, darbuotojai. Kiek mažiau nei pusė (40%) dėstytojų organizacijoje dirba nuo 5 iki 10 metų ir kiek daugiau nei puse (60%) dirba daugiau nei 10 metų.

Taigi, dėstytojai, dalyvavę anketinėje apklausoje, tiek iš Šiaulių, tiek iš Panevėžio regionų, baigę aukštąsias universitetines mokyklas, švietimo organizacijoje dirba nebe pirmus metus, todėl yra puikiai susipažinę su organizacijos kokybės politika, trūkumais, trukdžiais. Puikiai suvokia ko trūksta jiems profesinio tobulėjimo srityje. Todėl galima daryti prielaidą, kad jų pateikti atsakymai į anketoje suformuluotus klausimus, atskleidžia kolegijose dirbančių dėstytojų pozicijas.

Norint, kad švietimo organizacija veiktų sklandžiai, reikia, kad organizacijoje vyktų bendradarbiavimas. Ne tik studentai, bet ir dėstytojai turi pasitikėti organizacija. Švietimo organizacijos kokybės politiką turi numatyti ir aiškiai apibrėžti tikslus, bei atitikti naujausius

reikalavimus. Įgyvendinant kokybės politiką, svarbu suteikti galimybę dalyvauti darbuotojams, žinoti, kokie veiksniai darbuotojams yra reikšmingi. Tad atsižvelgiant į kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos nurodymus, švietimo institucijoms, buvo sudaryta anketa, kuria siekta išsiaiškinti dėstytojų nuomonę apie kolegijų ir studentų orientuotų studijų kokybę.

Pirmiausia anketine apklausa buvo siekta išsiaiškinti, kaip dėstytojai vertina studentų informuotumą studijų kokybės klausimais (11 pav.).

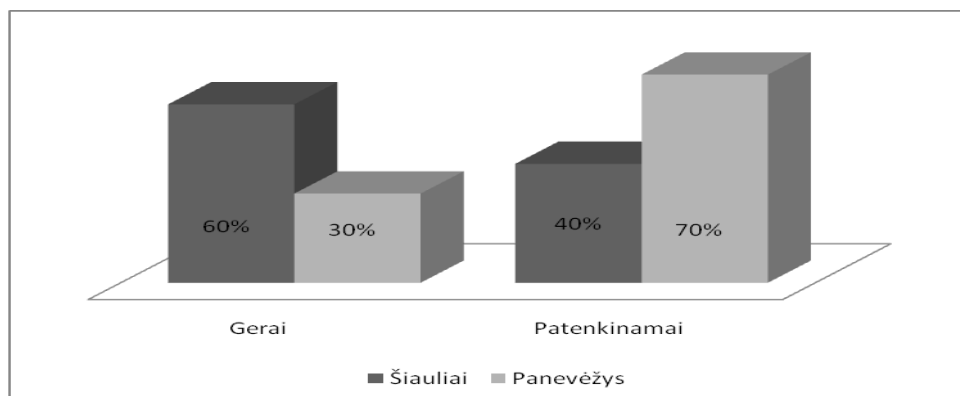

11 pav. Dėstytojų nuomonė apie studentų informuotumą studijų kokybės klausimais.

Dėstytojų nuomonė apie studentų informuotumą studijų kokybės klausimais sutampa su studentų nuomone. Didžioji dalis (65%), apklausoje dalyvavusių dėstytojų, tiek iš Šiaulių tiek iš Panevėžio regionų teigia, kad studentai nėra pakankamai informuoti apie studijų kokybę.

Palyginus duomenis tarp studentų ir dėstytojų atsiskleidžia, kad šiek tiek daugiau dėstytojų mano, kad studentų informuotumas studijų kokybės klausimais nėra pakankamas, todėl tyrimo duomenys leidžia daryti prielaidą, jog organizacijoje nėra iki galo išvystytas studentų informuotumas kokybės klausimais.

Atsakydami į klausimą, apie studentų orientuotų studijų kokybę (12 pav.), dėstytojų atsakymai pasiskirstė tarp dviejų atsakymų „Gera“ ir „Patenkinamai“. Didžioji dalis dėstytojų iš Šiaulių regiono (60%) mano, kad švietimo institucijoje studentų orientuotų studijų kokybė gera, iš Panevėžio regiono (70%) – patenkinama.

12 pav. Dėstytojų nuomonė apie švietimo institucijos studentų orientuotų studijų kokybę.

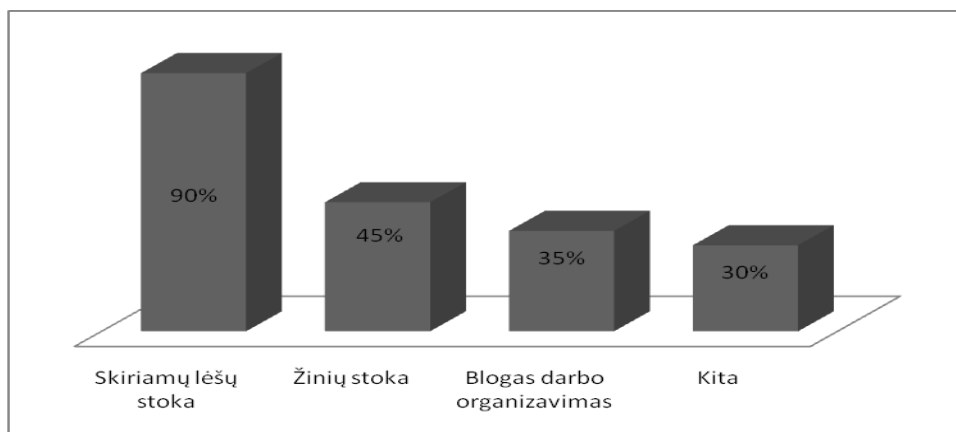
Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti kokią įtaką studijų proceso kokybei, dėstytojų nuomonė, turėjo perėjimas prie studijų orientuotų į studentą. Gauti duomenys pateikti 5 lentelėje.

6 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie perėjimo prie studijų orientuotų į studentą įtaką

Kategorijos	Subkategorijos	Įrodantis teiginys
Organizacinė proceso kaita	Siekiamą kokybę	<“Studijų kokybei įtakos turi organizacijos kokybės politikos vykdymas.”> (8) <“Lygiuojamasi į Europos aukštojo mokslo erdvę - tai gerai.”> (11) <“Studijų procesas organizuojamas remiantis Europiniais standartais, bet sunku pasakyti ar tai ar tai gerina kokybę.”> (19) <“Teigiama, nes kokybei skiriamas didesnis dėmesys.”> (20)
	Atnaujinamos programos	<“Teigiamos. Studijų programos atnaujintos. Didesnis dėmesys skiriamas kompetencijų plėtotei.”> (10)
	Plėtojamoms kompetencijoms	<“Studijų programos atnaujintos. Didesnis dėmesys skiriamas kompetencijų plėtotei.”> (10)
Netenkina studijų procesas	Organizaciniai dalykai	<“Mažai įtakos. Pasikeitė tik organizaciniai dalykai.”> (14) <“Daugiau popierizmo, todėl studijų procesas kenčia.”> (15)
	Nedidelė nauda	<“Mažai naudos studijų proceso kokybei.”> (16).
	Per didelis darbo krūvis	<“Daug teorinių pertvarkymų, o praktiniai pokyčiai studijų kokybės naudai neįgyvendinti. Padidinti dėstytojų darbo krūviai, o kolegijos finansavimas nepakito.”> (6) <“Neturėjo didelės įtakos. Padidėjo darbo krūviai tiek dėstytojams, tiek studentams.”> (7)
	Sumažėjo kontaktinių valandų	<“Sumažėjo kontaktinių valandų, o tai negerina studijų kokybės.”> (9)
	Žinių stoka	<“Siekiant struktūrizuoti veiklos kokybės vertinimą pamirštama vardan ko tai daroma.”> (1)
Sistemos diegimas neturi įtakos	Nepaėjo pakankamai laiko	<“Sunku pasakyti, nepaėjo daug laiko.”> (13)
	Jokios įtakos	<“Jokios”> (2) <“Jokios įtakos neturi”> (3) <“Jokios.”> (12)

5 lentelėje, iš pateiktų subkategorijų matyti, kad perėjimas prie studijų orientuotų į studentą, lėmė tam tikrus pasikeitimus studijų procese: didesnis dėmesys skiriamas kokybės siekimui („...kokybei skiriamas didesnis dėmesys“), programų atnaujinimui („...Studijų programos atnaujintos...“), bei kompetencijų ugdymui („...Didesnis dėmesys skiriamas kompetencijų plėtotei“). Išanalizavus tyrimo duomenis, galima teigti, kad perėjimas prie į studentą orientuotų studijų lėmė ir tam tikrus neigiamus proceso pasikeitimus: sumažėjo kontaktinių valandų („sumažėjo kontaktinių valandų, o tai negerina studijų kokybės gerinimui“) skaičius, o darbo krūviai padidėjo („...Padidėjo darbo krūviai tiek dėstytojams, tiek studentams“).

Dėstytojų, kaip ir studentų, buvo prašoma išreikšti nuomonę apie į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdžius. (13 pav.).

13 pav. Dėstytojų nuomonė apie į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimo trukdžius.

Beveik visi apklausoje dalyvavę dėstytojai (90%) sutinka, kad į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui trukdo skiriamų lėšų stoka. Kiek mažiau nei pusė dėstytojų (45%) teigė, kad žinių stoka taip pat yra vienas iš trukdžių. Apie trečdalis dėstytojų (35%) pasirinko atsakymo variantą – „Blogas darbo organizavimas“. Taip pat trečdalis dėstytojų (30%) pasirinko atsakymo variantą – „Kitas“ ir teigė, kad į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui trukdo: „*dideli darbo krūviai, organizuotumo trūkumas, studentų nesuinteresuotumas, studentų pasyvumas bei nenoras įsitraukti į organizacijos veiklą, organizacinės kliūtys bei menka studentų atsakomybė už savo veiklą, reikalavimai, kurie neatitinka galimybių*“.

Dėstytojų buvo klausiama, dėl kokių priežasčių, jų nuomone, dažniausiai nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybę. (6 lentelė).

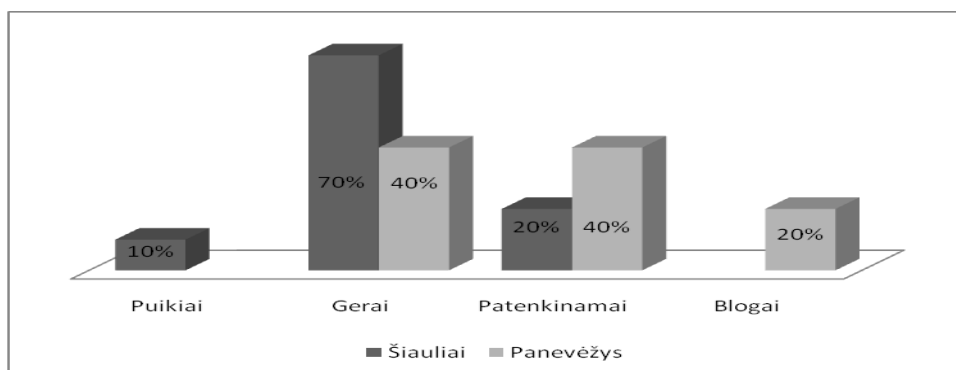
7 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie priežastis dėl kurių nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybę

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantis teiginys
Vidinės organizacinės priežastys	Netinkamas darbo organizavimas	<<Netinkamas darbo organizavimas. Laiko stoka, nėra galimybės "išgryninti" įsigilinti į tai kas daroma."> (1) <<Netinkamas organizavimas. Keliame dideli reikalavimai, kuriems įgyvendinti reikalingos lėšos."> (20)
	Sumažintas kontaktinis laikas	<<„Laboratorių pasenusi įranga ir jo trūkumas. Sumažintas kontaktinio darbo laikas. Nepilnavertės gamybinės praktikos."> (4)
	Per didelis darbo krūvis	<<„Nesuderinti darbo krūviai. Organizacijos sudarytos sąlygos, priemonių trūkumas."> (8)
	Motyvacijos trūkumas	<<„Žinių ir motyvacijos stoka">. (2) <<„Žinių stoka, motyvacijos stoka, nedarbas."> (3)
	Žinių stoka	<<„Žinių ir motyvacijos stoka">. (2) <<„Žinių stoka, motyvacijos stoka, nedarbas."> (3) <<„ECTS reikšmės nesuvokimas. Sistema skirta gerinti studijų kokybę, atsižvelgti į studentų poreikius, o ne palengvinti darbui. "> (9)
	Laiko stoka	<<„Netinkamas darbo organizavimas. Laiko stoka, nėra galimybės "išgryninti" įsigilinti į tai kas daroma."> (1) <<„Negalima visko įdiegti per tokį trumpą laiką. Tam reikia išteklių, profesionalų, studentai turi rodyti susidomėjimą."> (13)

	Lėšų stoka	<“Keliame nepagrįsti reikalavimai kolegijoms, jų darbuotojams. Lietuvos politikų požiūris. <i>Norėjimas gauti rezultatą neinvestuojant.</i> “> (6) <“Studentai nesigilina į studijų organizavimą, kolegijai trūksta finansinių išteklių.“> (11) <“Studijų procesui organizuoti neskiriama pakankamai lėšų.“> (12) <“Negalima visko įdiegti per tokį trumpą laiką. Tam reikia išteklių, profesionalų, studentai turi rodyti susidomėjimą.“> (13) <“Per daug dėmesio skiriama nereikšmingiems dalykams. Per menkas finansavimas. Studentų pasyvumas.“> (17) <“Netinkamas organizavimas. Keliame dideli reikalavimai, kuriems įgyvendinti reikalingos lėšos.“> (20)
	Inventoriaus trūkumas	<„Laboratorių pasenusi įranga ir jo trūkumas. Sumažintas kontaktinio darbo laikas. Nepilnavertės gamybinės praktikos.“> (4) <“Nesuderinti darbo krūviai. Organizacijos sudarytos sąlygos, priemonių trūkumas.“> (8)
Išorinės priežastys	Studentų nesuinteresuotumas	<“Studentai nesigilina į studijų organizavimą, kolegijai trūksta finansinių išteklių.“> (11) <“Negalima visko įdiegti per tokį trumpą laiką. Tam reikia išteklių, profesionalų, studentai turi rodyti susidomėjimą.“> (13) <“Per daug dėmesio skiriama nereikšmingiems dalykams. Per menkas finansavimas. Studentų pasyvumas.“> (17) <“Studijų kokybė kenčia nuo studentų atsainumo. Studentai nieko nesidomi. Nepakankamai domisi tiek savo specialybe tiek aukštuoju mokslu.“> (18)
	Politinės valios vykdymas	<“Keliame nepagrįsti reikalavimai kolegijoms, jų darbuotojams. Lietuvos politikų požiūris. Norėjimas gauti rezultatą neinvestuojant.“> (6) <“Švietimo institucijos neturi galimybės sudaryti sąlygas studijų procesą organizuoti pagal ECTS sistemos nurodymus.“> (10)

7 lentelėje pateikti duomenys atskleidžia, kad, dėstytojų nuomone, į studentą orientuotų studijų kokybė dažniausiai nukenčia dėl blogo darbo organizavimo („Netinkamas darbo organizavimas...“), laiko stokos („Laiko stoka. Nėra galimybės „išgryninti“ įsigilinti į tai kas daroma.“), lėšų stokos („...studijų procesui organizuoti neskiriama pakankamai lėšų.“, „...Per menkas finansavimas“), žinių stokos („ECTS reikšmės nesuvokimas.“), studentų nesuinteresuotumo („Studentų pasyvumas.“, „...studentai nesigilina į studijų organizavimą.“). Galima daryti išvadą, kad švietimo organizacijoms siekiant teigti kokybiskas paslaugas reikia skirti ne tik lėšų bet ir dėmesio organizacijos bendruomenei.

Anketoje dėstytojams kaip ir studentams buvo pateiktas klausimas apie darbo organizavimą, jie buvo prašomi įvertinti savo darbo organizavimą (14 pav.).

14 pav. Dėstytojų nuomonė apie dėstytojų darbo organizavimą.

Didžioji dalis dėstytojų savo darbo organizavimą vertina gerai – 70 proc. iš Šiaulių regiono ir 40 proc. iš Panevėžio regiono. Taip pat ne maža dalis dėstytojų pasirinko atsakymo variantą „Patenkinamai“ – 20 proc. dėstytojų iš Šiaulių regiono ir 40 proc. dėstytojų iš Panevėžio regiono. Lyginant gautus duomenis tarp studentų ir dėstytojų atsiskleidžia, kad studentų nuomonė apie dėstytojų darbo organizavimą geresnė. Galima daryti prielaidą, kad taip yra todėl, kad studentai nedalyvauja visame organizavimo procese.

Dėstytojų taip pat buvo prašoma parašyti keletą žodžių apie dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą (8 lentelė). Gauti duomenys sugrupuoti kaip teigiamas vertinimas ir neigiamas vertinimas. Duomenys, gauti iš anketų, pateiktų dėstytojams, sutampa su duomenis, gautais iš anketų, pateiktų studentams: didžioji dalis respondentų, dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą, vertina teigiamai.

8 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą

Kategorijos	Irodantys teiginiai
Geros asmeninės savybės	<<„Kontaktiškas. Pagarbus. <i>Nuoširdus</i> .“> (1) <<„Šiltas, atviras, nuolatinis.“> (6) <<„Formalus. <i>Šiltas</i> . Paslaugus.“> (7) <<„ <i>Draugiškas</i> . Geras. <i>Šiltas</i> .“> (8) <<„Geras. <i>Šiltas</i> . <i>Draugiškas</i> “> (9) <<„Pagarbus. <i>Šiltas</i> . <i>Malonus</i> .“> (10) <<„ <i>Nuoširdus</i> . <i>Draugiškas</i> . Patikimas“> (11) <<„Trumpalaikis. Profesinis. <i>Šiltas</i> .“> (12) <<„ <i>Malonus</i> . Taktiškas. Paslaugus.“> (13) <<„Geras. Paslaugus. <i>Malonus</i> .“> (16) <<„ <i>Nuoširdus</i> , <i>malonus</i> , <i>šiltas</i> “> (17)
Geros profesinės savybės	<<„ <i>Kontaktiškas</i> . Pagarbus. <i>Nuoširdus</i> .“> (1) <<„Patenkinamas. <i>Nediferencijuojama</i> . Trumpalaikis.“> (4) <<„Šiltas, atviras, nuolatinis.“> (6) <<„Formalus. <i>Šiltas</i> . Paslaugus.“> (7) <<„Trumpalaikis. Profesinis. <i>Šiltas</i> .“> (12) <<„ <i>Malonus</i> . Taktiškas. Paslaugus.“> (13) <<„Profesinis. <i>Šiltas</i> . Formalus.“> (14) <<„Geras. Paslaugus. <i>Malonus</i> .“> (16) <<„Pagarbus. Taktiškas. Profesionalus.“> (18)

Gauti duomenys, parodė kad dėstytojai kaip ir studentai tarpusavio bendradarbiavimą vertina teigiamai. Kaip matyti iš lentelėje pateiktų kategorijų, dėstytojų ir studentų bendradarbiavimas grindžiamas geromis asmeninėmis ir profesinėmis savybėmis: <<„*draugiškas*, *malonus*, *nuoširdus*, *šiltas*, *pagarbus*, *taktiškas*, *paslaugus*...“>. Dėstytojai tarpusavio bendradarbiavimą vertino teigiamiau, nes studentų tarpe atsirado ir neigiamų vertinimų, tuo tarpu dėstytojai bendradarbiavimą vertino tik teigiamomis savybėmis.

Dėstytojų kaip ir studentų buvo prašoma įvardinti pokyčius, kurie jų nuomone, įvyko perėjus prie tarptautinių kreditų sistemos (8 lentelė).

9 lentelė. Dėstytojų nuomonė apie pokyčius įvykusius perėjus prie tarptautinių kreditų sistemos

Kategorijos	Irodantys teiginiai
Dėstytojams atsirado daugiau darbo	<<Per trumpas laiko tarpas, kad būtų galima įvertinti pokyčius. Daugiau atsakomybės tikimasi iš studento. <i>Daugiau dėstytojams darbo pertvarkant studijų programas.</i>>> (1) <<Išsamiau paaiškinti studijų siekiniai. Daugiau dėmesio skiriama tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui. <i>Padidėjo darbo krūvis.</i>>> (6) <<Padidėjo darbo krūviai, nes sumažėjo kontaktinių valandų skaičius. Didelis dėmesys skiriamas studentų savarankiškai veiklai.>> (7)
Daugiau tikimasi iš studentų	<<Per trumpas laiko tarpas, kad būtų galima įvertinti pokyčius. <i>Daugiau atsakomybės tikimasi iš studento.</i> Daugiau dėstytojams darbo pertvarkant studijų programas.>> (1) <<Sumažėjo kontaktinių valandų. <i>Padaugėjo savarankiško darbo valandų.</i> Geresnės sąlygos studentų apsikeitimui Europoje.>> (2) <<Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius. <i>Padidėjo savarankiškų valandų skaičius.</i> Padidėjo mobilumo galimybės.>> (3) <<Priėmus kartoti kreditų skaičių 3, išsiderino loginė trukmė. Kai kurie dalykai dėstomi ne nuoseklaus dėstymo tvarka (specialybei). <i>Padaugėjo studentų savarankiško darbo, kuris nepilnai atliekami.</i>>> (4) <<Padidėjo darbo krūviai, nes sumažėjo kontaktinių valandų skaičius. <i>Didelis dėmesys skiriamas studentų savarankiškai veiklai.</i>>> (7) <<Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius, išliko tas pats darbo krūvis, <i>padidėjo savarankiškų valandų skaičius.</i>>> (9) <<Studijų programų atnaujinimas. <i>Didelis dėmesys skiriamas studijų siekiniams.</i>>> (10) <<Padaugėjo darbo, studentų savarankiško darbo valandų. Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius.>> (11) <<Studentas dirba ne tik auditorijoje, bet ir namuose.>> (15) <<Padaugėjo atsakomybės, suteikiama didesnė laisvė studentams.>> (16) <<Organizuojant, pertvarkant studijų programas didelis dėmesys skiriamas studentui.>> (18)
Per trumpas laiko tarpas pokyčiams vertini	<<Per trumpas laiko tarpas, kad būtų galima įvertinti pokyčius. Daugiau atsakomybės tikimasi iš studento. Daugiau dėstytojams darbo pertvarkant studijų programas.>> (1) <<Nepaėjo tiek laiko, kad būtų galima išskirti pokyčius.>> (8)
Studijų siekiniai	<<Išsamiau paaiškinti studijų siekiniai. Daugiau dėmesio skiriama tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui. <i>Padidėjo darbo krūvis.</i>>> (6)
Sumažėjo kontaktinių valandų	<<Sumažėjo kontaktinių valandų. <i>Padaugėjo savarankiško darbo valandų.</i> Geresnės sąlygos studentų apsikeitimui Europoje.>> (2) <<Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius. <i>Padidėjo savarankiškų valandų skaičius.</i> Padidėjo mobilumo galimybės.>> (3) <<Padidėjo darbo krūviai, <i>nes sumažėjo kontaktinių valandų skaičius.</i> Didelis dėmesys skiriamas studentų savarankiškai veiklai.>> (7) <<Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius, išliko tas pats darbo krūvis, <i>padidėjo savarankiškų valandų skaičius.</i>>> (9) <<Padaugėjo darbo, studentų savarankiško darbo valandų. <i>Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius.</i>>> (11)
Padidėjo mobilumo galimybės	<<Sumažėjo kontaktinių valandų. <i>Padaugėjo savarankiško darbo valandų.</i> Geresnės sąlygos studentų apsikeitimui Europoje.>> (2) <<Sumažėjo kontaktinių valandų skaičius. <i>Padidėjo savarankiškų valandų skaičius.</i> Padidėjo mobilumo galimybės.>> (3) <<Išsamiau paaiškinti studijų siekiniai. <i>Daugiau dėmesio skiriama tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui.</i> Padidėjo darbo krūvis.>> (6)
Kokybės valdymas	<<Kokybės klausimas tapo vienas iš prioritetinių.>> (12) <<Orientuojamasi į modernumą.>> (17) <<Kinta aukštojo mokslo didaktika, orientuojamasi į studento gebėjimus.>> (20)
Vertybės	<<Lankstumas, aukštojo mokslo vertybės.>> (14) <<Skatinamas dėstytojų ir studentų bendradarbiavimas, kaip vieningų partnerių.>> (19) <<Studijų kultūros kaita.>> (5)
Nenuoseklumas	<<Priėmus kartoti kreditų skaičių 3, išsiderino loginė trukmė. Kai kurie dalykai dėstomi ne nuoseklaus dėstymo tvarka (specialybei). <i>Padaugėjo studentų savarankiško darbo, kuris nepilnai atliekami.</i>>> (4)

9 lentelėje pateikta dėstytojų nuomonė apie perėjimo prie tarptautinių kreditų sistemos pokyčius. Iš subkategorijų matyti, kad perėjimas prie tarptautinių kreditų sistemos turėjo tiek teigiamos tiek neigiamos įtakos. Dėstytojai teigiamai vertina didesnę dėmesio skirimą studentams („Organizuojant, pertvarkant studijų programas didelis dėmesys skiriamas studentui“), studijų proceso kokybės gerinimui („Orientuojamasi į modernumą.“ „Kokybės klausimas tapo vienas iš prioritetinių“), bei judumo skatinimui („Daugiau dėmesio skiriama tarptautiniam bendravimui ir bendradarbiavimui“).

Nors dalis dėstytojų teigia, kad nepraėjo pakankamai laiko, kad būtų galima kalbėti apie pokyčius („Per trumpas laiko tarpas, kad būtų galima įvertinti pokyčius.“), visgi dalis respondentų neigiamai vertina padidėjusį darbo krūvį („Daugiau dėstytojams darbo pertvarkant studijų programas“), bei darbo organizavimą („Kai kurie dalykai dėstomi ne nuoseklaus dėstymo tvarka (specialybei).“)

Dėstytojams buvo pateiktas klausimas su 22 teiginiais (9 lentelė) apie į studentą orientuotų studijų aspektus. Dėstytojų taip pat buvo prašoma įvertinti kiekvieną teiginį pasirenkant vieną iš trijų atsakymo variantų: 1 – sutinku, 2 – iš dalies sutinku, 3 – nesutinku.

10 lentelė. Dėstytojų, į studentą orientuotų studijų aspektų, vertinimas

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Švietimo organizacijoje, kurioje dirbate, studijos orientuotos į studentą.	25%	75%	0%
Švietimo organizacija, kurioje dirbate, turi nuolatinį jos vykdomų veiklų kokybės gerinimą numatančią strategiją bei aiškiai išreikštus, pamatuojamus ir skelbiamus veiklos kokybės nuolatinio tobulinimo siekinius.	45%	55%	0%
Organizacijoje puoselėjama dėstytojų nuolatinio mokymosi aplinka.	65%	25%	10%
Aukštojoje mokykloje, kurioje dirbate, skatinamas dėstytojų veiklos kokybės nuolatinis tobulinimas.	60%	70%	0%
Dėstytojų pedagoginio krūvio apskaitos sistema suderinta su vykdomais pokyčiais, t.y. ECTS įdiegimu institucijos lygmenyje.	60%	55%	15%
Užtikrinamos personalo pedagoginės kompetencijos tobulinimo galimybės (naujų) mokymo(si), ir vertinimo metodų požiūriu.	40%	60%	0%
Organizacijoje skatinamas akademinės bendruomenės įsivertinimas.	45%	55%	0%
Užtikrinamas dėstytojų bendradarbiavimas atnaujinant studijų dalykus/modulius, studijų programas.	75%	25%	0%
Organizacijoje, kurioje dirbate, studentams sudarytos sąlygos pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą.	5%	35%	60%
Skatinamas studentų dalyvavimas organizacijos kokybės tobulinime.	10%	70%	20%
Studijų procesas orientuotas į rinkos poreikius.	60%	40%	0%
Skatinamas studentų atsakomybės už savo mokymosi kokybę suvokimas ir pripažinimas.	45%	55%	0%
Studijų procese naudojami metodai ir aplinka skatina studentus būti aktyviais.	30%	70%	0%
Studijų siekiniai paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti.	85%	15%	0%
Organizacijoje, kurioje dirbate, užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstymo ir vertinimo požiūriu.	45%	45%	0%
Studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą.	55%	45%	10%

Studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams.	0%	40%	60%
Organizacijoje, kurioje dirbate, skatinamas dalyvavimas mainų programose.	80%	20%	0%
Kreditai skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu.	0%	15%	85%
ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką. Jie nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą.	100%	0%	0%
Organizacijoje yra užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas.	75%	25%	0%
Taikoma vertinimo metodika skatina studentų savęs įsivertinimą bei reflektyvų mokymąsi.	40%	60%	0%

Didžioji dalis dėstytojų su teiginių, kad švietimo organizacijoje, kurioje dirba, studijos orientuotos į studentą, sutinka tik iš dalies – net trys ketvirtadaliai apklaustųjų (75%). Ketvirtadalis dėstytojų (25%) su teiginių - sutinka. Iš anketinėje apklausoje dalyvavusių dėstytojų tarpo, neatsirado nei vienas – nesutinkantis su šiuo teiginiu.

Analizuojat gautus duomenis apie teiginį, kad švietimo organizacija, kurioje dirba dėstytojai, turi nuolatinį jos vykdomų veiklų kokybės gerinimą numatančią strategiją bei aiškiai išreikštus, pamatuojamus ir skelbiamus veiklos kokybės nuolatinio tobulinimo siekinius, išryškėjo, kad atsakymai taip pat pasiskirstė tarp dviejų variantų: „Sutinku“ ir „Iš dalies sutinku“. Su teiginiu sutinka kiek mažiau nei pusė dėstytojų (45%), iš dalies sutinka – kiek daugiau nei pusė dėstytojų (55%).

Su teiginiu, kad organizacijoje puoselėjama dėstytojų nuolatinio mokymosi aplinka, sutinka didžioji dalis apklausoje dalyvavusių dėstytojų, net 65 proc. Iš dalies su šiuo teiginiu sutinka ketvirtadalis dėstytojų (25%) ir nesutinka tik dešimtadalis (10%).

Anketoje taip pat buvo suformuluotas teiginys apie dėstytojų veiklos kokybės nuolatinį tobulinimo skatinimą. Gauti rezultatai parodė, kad trečdalis dėstytojų (30%) sutinka su teiginiu ir net 70 proc. dėstytojų su teiginiu sutinka tik iš dalies. Iš vis su teiginiu nesutinkančių dėstytojų neatsirado.

Kad dėstytojų pedagoginio krūvio apskaitos sistema suderinta su vykdomais pokyčiais sutinka mažiau nei trečdalis dėstytojų (30%), daugiau nei pusė (55%) - sutinka tik iš dalies ir net 15 proc. anketinėje apklausoje dalyvavusių dėstytojų su teiginiu nesutinka.

Kalbant apie personalo pedagoginės kompetencijos tobulinimo galimybes mokymo(si), ir vertinimo metodų požiūriu, užtikrinimą gauti duomenys atskleidė, kad 40 proc. dėstytojų teigia sutinkantys su teiginiu, ir net 60 proc. teigia sutinkantys iš dalies. Manančių, kad švietimo institucijoje nėra užtikrinamas kompetencijų tobulinimas neatsirado.

Dėstytojų nuomonė apie teiginį, kad organizacijoje skatinamas akademinės bendruomenės įsivertinimas, pasiskirstė tarp dviejų atsakymo variantų, kiek mažiau nei pusė (45%) sutinka, kiek daugiau nei pusė (55%) – sutinka iš dalies.

Didžioji dalis dėstytojų (75%), teigia, kad švietimo institucijoje užtikrinamas dėstytojų bendradarbiavimas atnaujinant studijų dalykus/modulius, studijų programas. Ketvirtadalis (25%) su šiuo teiginiu sutinka iš dalies.

Analizuojant teiginį apie organizacijoje studentams sudarytas sąlygas pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą dėstytojų nuomonė pasiskirstė taip: tik 5 proc. – su teiginiu sutinka, 35 proc. – sutinka iš dalies ir net 60 proc. dėstytojų su teiginiu nesutinka. Išryškėja, kad dėstytojų ir studentų nuomonės kardinaliai skiriasi, nes didžioji dalis apklausoje dalyvavusių dėstytojų su šiuo teiginiu nesutinka, o didžioji dalis studentų su šiuo teiginiu sutiko arba sutiko iš dalies.

Dėstytojų nuomone, studentų skatinimas dalyvauti organizacijos kokybės tobulinime, nėra pakankamas, nes tik dešimtadalis dėstytojų (10%) pasirinko atsakymo variantą „Sutinku“. Daugiau nei du trečdaliai dėstytojų (70%) su teiginiu sutinka tik iš dalies ir net penktadalis (20%) su teiginiu iš vis nesutinka.

Dėstytojų nuomonė apie studijų proceso orientavimąsi į rinkos poreikius, palanki švietimo institucijai. Dėstytojų atsakymai pasiskirstė tarp atsakymo variantų „Sutinku“ ir „Sutinku iš dalies“ 40 proc. dėstytojų pasirinko atsakymo variantą „Sutinku“ ir 60 proc. – „Iš dalies sutinku“.

Dėstytojų nuomonė apie studentų atsakomybės už savo mokymosi kokybę suvokimą ir pripažinimą skatinimą taip pat pasiskirstė tarp dviejų atsakymo variantų: „Sutinku, „Iš dalies sutinku“. Kiek mažiau nei pusė anketinėje apklausoje dalyvavusių dėstytojų (45%) su teiginiu sutinka ir kiek daugiau nei pusė (55%) su teiginiu sutinka iš dalies.

Su teiginiu, kad studijų procese naudojami metodai ir aplinka skatina studentus būti aktyviais sutinka mažiau nei trečdalis dėstytojų (30%). Apie du trečdalius dėstytojų (70%) su teiginiu sutinka iš dalies. Lyginant dėstytojų ir studentų nuomonės šiuo teiginiu didelių skirtumų neišryškėja. Visgi dėstytojai šį teiginį vertina palankiau nei studentai.

Teiginį, kad studijų siekiniai paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti, dėstytojai vertina labai teigiamai. Net 85 proc. dėstytojų sutinka su teiginiu ir 15 proc. – sutinka iš dalies. Šį teiginį dėstytojai taip pat vertina palankiau nei studentai.

Kad organizacijoje užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi, krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstymo ir vertinimo požiūriu, sutinka kiek daugiau nei pusė dėstytojų (55%) ir iš dalies sutinka kiek mažiau nei pusė (45%). Lyginant šį teiginį tarp dėstytojų ir studentų išryškėja, kad tiek studentai, tiek dėstytojai šį teiginį vertina gana palankiai. Studentų tarpe atsirado respondentų nesutinkančių su teiginiu, tačiau dėl imčių skirtumo, negalima daryti prielaidos, kad atsakymai kardinaliai skiriasi.

Kad studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą, sutinka arba iš dalies sutinka net 90 proc. visų apklausoje dalyvavusių dėstytojų. Dešimtadalis (10%) su teiginiu nesutinka. Dėstytojų ir studentų nuomonės šiuo klausimu visiškai sutampa.

Su teiginiu, kad studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams, didžioji dalis dėstytojų nesutinka – net 60 proc. 40 proc. dėstytojų su teiginiu sutinka tik iš dalies. Neatsirado nei vieno dėstytojo, kuris sutiktų, kad studentas yra svarbiausias asmuo studijų procese. Šiuo klausimu palankesnė nuomonė išreiškė studentai, jų tarpe net 20 proc. su šiuo teiginiu sutiko.

Labai palankią nuomonę dėstytojai išreiškė apie skatinimą dalyvauti mainų programose. Net 80 proc. teigia, kad organizacijoje yra skatinamas studentų dalyvavimas mainų programos, taip pat 20 proc. – teigė, kad skatinamas iš dalies. Dėstytojų nuomonė šiuo klausimu, taip pat, palankesnė nei studentų, nes kiek daugiau nei dešimtadalis studentų su teiginiu iš vis nesutiko.

Nei vienas dėstytojas nesutiko su teiginiu, kad kreditai skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu. Tik 15 proc. – sutiko iš dalies, ir net 85 proc. teigė nesutinkantys su teiginiu. Dėstytojai šiam teiginiui griežtesni nei studentai, nes studentų tarpe kiek daugiau nei dešimtadalis teigė, kad tarp kreditų skyrimo ir kurso prestižo yra ryšys.

Analizuojant taiginį, kad ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką ir nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą, išryškėjo aiški dėstytojų nuomonė. Visi dėstytojai (100%) pasirinko tą patį atsakymo variantą – „Sutinku“. Lyginant gautus duomenis iš dėstytojų ir studentų išryškėja skirtumai. Dėstytojai teiginį vertina tik teigiamai, tuo tarpu, net daugiau nei pusė studentų šį teiginį vertino tik kaip iš dalies teisingą arba neteisingą.

Kad organizacijoje yra užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas, sutinka net 75 proc. dėstytojų, iš dalies sutinka 25 proc. dėstytojų. Šiuo klausimu dėstytojų nuomonė taip pat palankesnė nei studentų, nes net apie dešimtadalį su teiginiu iš vis nesutiko.

Su teiginiu, kad organizacijoje taikoma vertinimo metodika skatina studentų savęs įsivertinimą bei reflektyvų mokymąsi, sutinka 40 proc. dėstytojų, o iš dalies sutinka net 60 proc. Lyginant su studentų atsakymais, didelių skirtumų nėra. Šiek tiek daugiau dėstytojų su teiginiu sutinka, tačiau tarp studentų yra iš vis su šiuo teiginiu nesutinkančių.

Taigi, išanalizavus gautus duomenis, galima teigti, kad švietimo institucijose ir studentą orientuotų studijų kokybė pakankamai gera. Atsakymai į teiginius, kurie sudaryti remiantis tarptautiniais dokumentais, atskleidžia, kad tarptautinių kreditų sistema pakankamai gerai diegiama

kolegijose. Taip pat, iš gautų duomenų išryškėjo, kad dėstytojai šiek tiek geriau vertina į studentą orientuotų studijų kokybę, nei studentai.

Anketinėje apklausoje taip pat buvo prašoma dėstytojo parašyti rekomendacijas studijų orientuotų į studentą kokybės gerinimui.

11 lentelė. Dėstytojų rekomendacijos studijų kokybės gerinimui

Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Kontaktinės valandos	<<„Užtikrinti kontaktinių valandų skaičių. Subalansuoti dėstytojų darbo krūvį ir studentų savarankiškam darbui skirtų valandų skaičių.“> (7)
Dėstytojų darbo krūvis	<<„Užtikrinti kontaktinių valandų skaičių. Subalansuoti dėstytojų darbo krūvį ir studentų savarankiškam darbui skirtų valandų skaičių.“> (7)
Inventorius	<<„Užtikrinti, specialybės dalykų praktiniam mokymui skirtos bazės, atnaujinimą.“> (4) <<„Gerinti mokymosi ir mokymo sąlygas.“> (16)
Studentai	<<„Užtikrinti kontaktinių valandų skaičių. Subalansuoti dėstytojų darbo krūvį ir studentų savarankiškam darbui skirtų valandų skaičių.“> (7) <<„Daugiau dėmesio skirti studentų švietimui šiuo klausimu. Studentas turi suprasti kad jiems atsiveria daug galimybių. Svarbu komunikuoti.“> (9) <<„Didelė problema studentų užsienio kalbos žinios. Tam turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys iš tiek kolegijos tiek iš pačių studentų. Tai pagrindinė priežastis trukdanti studentų mainams.“> (11)
Komunikacijos svarba	<<„Daugiau dėmesio skirti studentų švietimui šiuo klausimu. Studentas turi suprasti kad jiems atsiveria daug galimybių. Svarbu komunikuoti.“> (9)
Studijų proceso kokybės siekimas	<<„Kontroliuoti studijų procesą, pasinaudojant užsienio praktika, atliktais tyrimais. Nepamiršti, kad studijų proceso kokybės neįmanoma pagerinti per vieną dieną, reikia įdėti daug darbo.“> (13)
Palankių sąlygų savišvietai sudarymas	<<„Mažiau reformų, daugiau paramos dėstytojams. Sudaryti palankesnes sąlygas (laiko požiūriu) dėstytojų savišvietai, tobulėjimui kaip asmenybei.“> (1) <<„Reikia atsižvelgti į personalo poreikius. Sudaryti sąlygas profesiniam tobulėjimui, savišvietai.“> (14)

11 lentelėje pateiktos dėstytojų rekomendacijos, į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui, atskleidžia, kad svarbu tobulinti ne tik organizacijos viduje vykstančius studijų proceso aspektu, bet ir išorinius studijų procesui įtaką turinčius aspektu. Iš lentelėje pateiktų subkategorijų matyti, kad, dėstytojų nuomone, svarbu sudaryti palankias sąlygas dėstytojų savišvietai („Sudaryti palankesnes sąlygas (laiko požiūriu) dėstytojų savišvietai, tobulėjimui kaip asmenybei.“), skirti daugiau dėmesio studijų proceso organizavimui („...Įvertinti visos šalies aukštojo mokslo sistemą ir ieškoti racionalių problemų sprendimo būdų.“), skirti daugiau lėšų („Užtikrinti, specialybės dalykų praktiniam mokymui skirtos bazės, atnaujinimą“), bei dėmesio studentams („Daugiau dėmesio skirti studentų švietimui šiuo klausimu...“).

Tiek studentai, tiek dėstytojai sutinka, kad studentų informuotumas, studijų kokybės klausimais, nėra pakankamas, o svarbiausia trukdys siekiant kokybės yra nepakankamas finansavimas. Tačiau, respondentai teigiamai vertina dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą bei dėstytojų darbo organizavimą. Taip pat studentai teigia esantys patenkinti gaunamų paslaugų kokybę, teigdami, kad yra patenkinti savo studijomis.

Taip pat didžioji dalis respondentų gana teigiamai įvertimo teiginius, pateiktus anketoje, kurie atskleidžia į studentų orientuotų studijų aspektus. Analizuojant studijų procese naudojamus mokymosi metodus, bei ugdomas kompetencijas, taip pat išryškėja teigiamo vertinimo tendencija.

2.4. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS sistemos: kokybinis tyrimas

Siekiant, kad tyrimas atskleistų visos kolegijos bendruomenės nuomonę apie koleginių studijų kokybę, buvo pasitelktas interviu metodas, kurio metu apklausti penki kolegijose dirbantys administracinio personalo specialistai (toliau specialistai). Tai penki specialistai turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą organizacijoje dirbantys nuo 2 iki 20 metų. Apklausti specialistai iš tarptautinių ryšių ir komunikacijos, personalo bei karjeros skyrių.

Pirmiausia specialistų buvo klausama kaip jie vertina švietimo organizacijos, kurioje dirba, studijų kokybę.

12 lentelė. Administracinio personalo specialistų studijų kokybės vertinimas

Kategorijos	Irodantys teiginiai
Studentų svarba	<„Kolegija įvertinta maksimaliam 6-erių metų laikotarpiui. Kolegiją vertino Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų bei kitų institucijų ekspertai. Vadinasi, abejoti kolegijos kokybe nėra pagrindo. Tačiau, studijų orientacija į studentą, dar nėra ryški.“ > (1) <„Vertinu teigiamai, studijos orientuotos į studentą.“ > (2) <„Studijos orientuotos į studentą, vykdomos studijų programos, atsižvelgiant į rinkos poreikius.“ > (3) <„Kadangi pačiai teko dirbti pedagogini darbu, iš studentų atsiliepimų ir pačios susidaryto išpūdzio, studijų kokybę vertinu teigiamai, visuomet atsižvelgiama, išklausoma studento nuomonė.“ > (4) <„Kolegija skiria daug dėmesio studijų kokybei. Strategijas kuria ir įgyvendina specialistai. Taip pat atsižvelgiant į studentų nuomonę, galiu teigti, kad studijų kokybę kolegijoje yra gera.“ > (5)
Ekspertų vertinimas	<„Kolegija įvertinta maksimaliam 6-erių metų laikotarpiui. Kolegiją vertino Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų bei kitų institucijų ekspertai. Vadinasi, abejoti kolegijos kokybe nėra pagrindo. Tačiau, studijų orientacija į studentą, dar nėra ryški.“ > (1)
Kokybės politika ir strategijos	<„Kolegija skiria daug dėmesio studijų kokybės politikai. Strategijas kuria ir įgyvendina specialistai. Taip pat atsižvelgiant į studentų nuomonę, galiu teigti, kad studijų kokybę kolegijoje yra gera.“ > (5)

Taigi, iš pateiktos lentelės matyti, kad visi interviu dalyvavę specialistai studijų kokybę vertina teigiamai: <...abejoti kolegijos kokybe nėra pagrindo...“>, <„Vertinu teigiamai...“>. Atsiskleidė, kad neuniversitetinės švietimo organizacijos skiria daug dėmesio studijų kokybės politikai, strategijoms, užsienio specialistų vertinimui, taip pat svarbus studento vaidmuo: <„Kolegija skiria daug dėmesio studijų kokybės politikai...“>, <“...Kolegiją vertino Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų bei kitų institucijų ekspertai...“>, <“...atsižvelgiant į studentų nuomonę, galiu teigti, kad studijų kokybę kolegijoje yra gera.“>. Specialistai ne tik aiškiai pagrindė savo nuomonę apie teigiamą studijų kokybės vertinimą bet ir atskleidė pagrindinį Kolegijos veiklos

strategijos 2014-2020 m. tikslą – didinti Panevėžio kolegijos konkurencinį pranašumą ir poveikį šalies raidai per sumaniąją specializaciją ir aukščiausius kokybės standartus atitinkančią studijų ir mokslo veiklą bei valdymą., todėl galima teigti, kad specialistai yra susipažinę ir domisi švietimo organizacijos kokybės politika.

Taip pat interviu metu siekta išsiaiškinti, kas specialistų nuomonė, trukdo studijų kokybės gerinimui.

13 lentelė. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie studijų kokybės gerinimo trukdžius

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Kokybės gerinimo trukdžiai	Akademine bendruomenė	<„Akademines bendruomenės, bei visos visuomenės, priešinimasis naujovėms.“> (1) <„Studijų kokybės gerinimui trukdo per didelis dėmesys smulkmenoms, visumos nežinojimas, akademinio personalo nenoras kažką keisti, kad procesai vyktų sklandžiau.“> (3) <„Yra daugybė veiksnių. Pirmiausia akademines bendruomenės nesutarimai, nenoras keisti nusistovėjusią tvarką, idėti daugiau darbo ir t.t.“> (5)
	Visuomenė	<„Akademines bendruomenės, bei visos visuomenės, priešinimasis naujovėms.“> (1) <„Žmonės užsisėdėję, nenorintys keistis, taikytis prie pokyčių, manantys, kad visi turi taikytis prie jų.“> (4)

Iš pateiktos 12 lentelėje pateiktų subkategorijų matyti, kad specialistų nuomone yra du pagrindiniai trukdžiai lemiantys kokybės gerinimą, tai yra akademine bendruomenė bei visuomenė: <„Akademines bendruomenės ... priešinimasis naujovėms.“>, <„...akademines bendruomenės nesutarimai...“>, <„Žmonės užsisėdėję, nenorintys keistis, taikytis prie pokyčių...“>. Taigi galima daryti prielaidą, kad švietimo organizacijų kokybės gerinimui trukdo ne tik organizacijos vidinės priežastys bet ir išorinės priežastys, visuomenė. Specialistai tik dar karta pagrindė tai ką pabrėžė studentai ir dėstytojai anketinės apklausos metu.

Siekiant, kad organizacija teiktų kokybiškas paslaugas labai svarbu organizacijos darbuotojų kompetencijų tobulinimas, kvalifikacijos kėlimas, todėl interviu metu specialistų buvo klausama, kaip darbuotojams, kolegijoje, užtikrinamos kompetencijų tobulinimo galimybės.

14 lentelė. Administracinio personalo specialistų nuomonė apie sąlygas kompetencijų tobulinimui

Kategorijos	Irodantys teiginiai
Darbuotojų tobulėjimas	<„Yra suteiktos visos galimybės tobulinti kompetencijas bei įgyti naujų. Yra eilė dokumentų, vidinių dokumentų, kurių dėka kiekvienas kolegijoje gali kelti savo kvalifikaciją.“> (1) <„Dalyvavimas projektuose, mokymuose, seminaruose.“> (4) <„Kolegijos darbuotojai nuolatos kelia kvalifikaciją. Įvairūs seminarai, mokymai. Tobulėjimas labai svarbus, dirbant švietimo sektoriuje, todėl darbuotojai daug dėmesio skiria ne tik esamų kompetencijų tobulinimui, bet ir naujų įgijimui.“> (5)

Interviu metu visi specialistai pažymėjo, kad kvalifikacijos kėlimas yra labai svarbus ir kad organizacijoje sudarytos puikios sąlygos kompetencijų tobulinimui. Specialistai įvardino dalyvavimą projektuose, seminaruose, kursuose bei organizacijoje esančius dokumentus, kurių dėka jie tobulėja: <„...eilė dokumentų, vidinių dokumentų, kurių dėka kiekvienas kolegijoje gali kelti savo kvalifikaciją.“>, <„Dalyvavimas projektuose, mokymuose, seminaruose.“>. Svarbu pažymėti, kad ir strateginiuose dokumentuose (Panevėžio kolegijos veiklos strategija ir strateginis veiklos planas

2014-2020 m.) pabrėžiamas akademinės bendruomenės kompetencijų stiprinimas. Viena iš strateginių veiklų yra *kolegijos bendruomenės kompetencijų įgyvendinti kolegijos strategiją stiprinimas*, kurios įgyvendino kryptys: *kolegijos KVS ir strategijos integracijos gebėjimų stiprinimas*, *komandinio darbo gebėjimų stiprinimas*, *pilietinio ir profesinio aktyvumo stiprinimas*, *darbuotojų projektinio darbo gebėjimų stiprinimas* ir kt. Todėl galima daryti išvada, kad neuniversitetinės švietimo organizacijos rūpinasi darbuotojų kvalifikacijos kėlimu.

Taip pat interviu metu, specialistų buvo klausama, kaip jie yra įtraukti į organizacijos kokybės valdymą.

15 lentelė. Administracinio personalo specialistų įtraukimas į organizacijos kokybės valdymą

Kategorijos	Subkategorijos	Irodantys teiginiai
Kokybės valdymas	Visuotinis dalyvavimas	<„Taip. Kolegija laikosi vieno iš VKV principo – visuotinis dalyvavimas – tai yra absoliučiai visa akademinė bendruomenė dalyvauja tobulinant valdymo procesus.“> (1)
	Strategijų kūrimas	<„Administracijos darbuotojai kuria strategijas, dalyvauja studijų kokybės valdyme“> (2) <„Administracijos darbuotojai daugiausia prisideda prie strategijų kūrimo ir įgyvendinimo. Atsižvelgiama į nuostatas.“> (3) <„Administracijos darbuotojai kuria veiklos strategijas ir prisideda prie jų įgyvendinimo. Taip pat dirba su kokybės politika.“> (5)
	Kokybės politika	<„Administracijos darbuotojai kuria strategijas, dalyvauja studijų kokybės valdyme“> (2) <„Administracijos darbuotojai kuria veiklos strategijas ir prisideda prie jų įgyvendinimo. Taip pat dirba su kokybės politika.“> (5)

Kadangi veiklos kokybės ir valdymo efektyvumo didinimas yra vienas iš kolegijų prioritetų, kuris apima visų valdymo sričių veiklos tobulinimą, akademinės bendruomenės įtraukimas į valdymo procesą labai svarbus. Duomenys, gauti interviu metu, pagrindė, kad administracijos personalas yra įtrauktas į švietimo organizacijos kokybės valdymą. Iš lentelėje pateiktų subkategorijų atsiskleidžia, kad specialistai prisideda prie strategijų kūrimo ir įgyvendinimo: <„...daugiausia prisideda prie strategijų kūrimo ir įgyvendinimo...“>, dirba su organizacijos kokybės politika: <„...dirba su kokybės politika.“>. Taip pat buvo atskleista, kad vadovaujamosi visuotinio dalyvavimo principo: <„...absoliučiai visa akademinė bendruomenė dalyvauja tobulinant valdymo procesus.“>, todėl galima daryti išvadą, kad neuniversitetinės švietimo organizacijos siekia įtraukti visus darbuotojus į kokybės valdymą.

Interviu metu buvo siekta išsiaiškinti ar perėjimas prie ECTS sistemos turėjo įtakos specialistų darbui.

16 lentelė. Perėjimo prie ECTS sistemos įtaka administracinio personalo specialistų darbui

Kategorijos	Irodantys teiginiai
Bendravimas su studentais	<„Mažiau kontakto su studentais. Daugiau veiklų studentų savarankiškam studijavimui.“> (1)
Studijų programų tobulinimas	<„Mano darbui tai įtakos neturėjo, tačiau kolegoms teko dirbti su studijų programomis, jas tobulinti. Studijų proceso organizavimą reikėjo tobulinti atsižvelgiant į nuostatas.“> (5)
Neturėjo įtakos	<„Mano darbui jokios.“> (2) <„Mano darbui neturėjo jokios įtakos.“> (3)

	<„Jokios, apart priedeliuose kreditų skaičiavimas.“> (4) <„Mano darbui tai įtakos neturėjo, tačiau kolegoms teko dirbti su studijų programomis, jas tobulinti. Studijų proceso organizavimą reikėjo tobulinti atsižvelgiant į nuostatas.“> (5)
--	---

Iš gautų duomenų galima daryti prielaidą, kad ne visų specialistų darbui perėjimas prie ECTS sistemos turėjo įtakos, nes didžioji dauguma specialistų teigė, kad jų darbui ECTS sistemos diegimas įtakos neturėjo: <„Mano darbui neturėjo jokios įtakos.“>, tačiau buvo įvardinta, kad kitiems švietimo organizacijos darbuotojams teko dirbti tobulinant studijų programas: <“...dirbti su studijų programomis, jas tobulinti...”>, taip pat buvo pažymėta, kad sumažėjo bendravimo su studentais: <„Mažiau kontakto su studentais....“>. Taigi, galima daryti išvadą, kad perėjimas prie ECTS sistemos turėjo įtakos specialistams dirbantiems su studijų programomis, organizuojantiems studijas, bei dirbantiems su studentais.

Perėjus prie ECTS sistemos kiekvienoje švietimo organizacijoje įvyko tam tikri pokyčiai, todėl interviu metu buvo siekta išsiaiškinti kokie svarbiausi pokyčiai įvyko specialistų nuomone.

17 lentelė. **Administracinio personalo specialistų nuomonė apie pokyčius perėjus prie ECTS sistemos**

Kategorijos	Įrodantys teiginiai
Studijų organizavimo pokyčiai	<„Perėjus prie ECTS sistemos vyko studijų procesai, <i>studijų organizavimo pokyčiai</i> .“> (2) <„Su mano darbu tai visiškai nesusiję. Turėjo įtakos <i>studijų programų sandarai, pačio studijų proceso organizavimui</i> .“> (3) <„Keitėsi <i>studijų organizavimas</i> .“> (5)

Nors specialistai teigia, kad domisi organizacijos kokybės politika bei yra įtraukti į kokybės valdymą, paklausus, kokie realūs pokyčiai įvyko organizacijoje perėjus prie ECTS sistemos, atsakymai nebuvo išsamūs. Keletas specialistų teigė, kad neturi nuomonės šiuo klausimu: „Negaliu atsakyti.“, „Neturiu nuomonės šiuo klausimu.“, dalis specialistų teigė, kad didžiausi pokyčiai susiję su studijų organizavimu: <“...*studijų programų sandarai, pačio studijų proceso organizavimui*.“>. Tai rodo, kad organizacijos specialistams trūksta informacijos arba jie nėra linkę domėtis tuo kas tiesiogiai nesusiję su jų pareigomis.

Taigi iš interviu paaiškėjo, kad specialistai studijų kokybę vertina teigiamas, taip pat jie nemažai laiko skiria kompetencijų tobulinimui ir kvalifikacijos kėlimui, tačiau didžiausią dėmesį skiria ir dirba su ta informacija, kuri tiesiogiai susijusi su jų darbu, pareigomis.

Apibendrinant empirinio tyrimo duomenis galima teigti, kad nors didžioji dalis respondentų, į studentą orientuotų studijų procese, išvelgia nemažai trūkumų, trukdžių, kurie lemia studijų kokybę, visgi švietimo organizacijos, kurioje dirba ir mokosi, studijų kokybę vertina gana palankiai.

IŠVADOS

Kolegijos Lietuvoje užima svarbią vietą aukštojo mokslo sistemoje, o aukštasis mokslas, lemiantis gyvenimo kokybę, nebeįsivaizduojamas be ECTS sistemos, kuri vaidina svarbų vaidmenį siekiant globalios Bolonijos proceso dimensijos. ECTS galima apibrėžti kaip kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemą, kurioje studijos grindžiamos studentų darbo krūvio skaičiavimu, studijų programos vykdomos naudojant studijų siekinių ir darbo krūvio elementus bei svarbiausias dėmesys skiriamas studijuojančiajam.

Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas, Bolonijos procese, apima aukštosios mokyklos tvarkymąsi, bendruomeninį kokybės vertybės prisiėmimą, strateginį mokslinio ir pedagoginio personalo tobulinimą, finansinius, materialiuosius išteklius, studijomis suinteresuotų grupių įtraukimą ir vertinimą.

Taigi, kokybės valdymas nebeatsiejamas nuo švietimo paslaugas teikiančių organizacijų, nes spartėjantys globalizacijos procesai skatina aukštąsias mokyklas ieškoti būdų, kaip tobulinti savo veiklą, atsižvelgiant į kintančius studentų, jų tėvų, darbuotojų bei visuomenės reikalavimus.

Tyrimo metu gauti duomenys parodė, kad nors nemaža dalis studentų nesidomi savo institucijos kokybės politika, bei teigia, kad studentų informuotumas studijų kokybės klausimais nėra pakankamas, studentai gana teigiamai vertina ne tik dėstytojų darbo organizavimą, bet ir į studentą orientuotą studijų kokybę bei teigia, kad perėjimas prie tarptautinių kreditų visgi turėjo tam tikros įtakos. Taip pat studentų nuomone organizacijos ne tik teikia paslaugas, kurios atitinka rinkos poreikius bet ir skatina studentų dalyvavimą kokybės tobulinime, asakomybės pripažinimą ir suvokimą už savo mokymosi kokybę. Kiek kritiškiau studentai vertina mokymosi paramos užtikrinimą.

Dėstytojai sutinka, kad studentų informuotumas, studijų kokybės klausimais, nėra pakankamas, o svarbiausia trukdys siekiant kokybės yra nepakankamas finansavimas. Tačiau, dėstytojai teigiamai vertina studentų ir dėstytojų tarpusavio bendradarbiavimą bei darbo savo organizavimą. Taip pat teigia, kad kolegijos turi vykdomų veiklų kokybės gerinimą numatančias strategijas bei aiškiai išreikštus, pamatuojamus ir skelbiamus veiklos kokybės nuolatinio tobulinimo siekinius. Palankiai vertina studijų proceso orientavimąsi į rinkos poreikius, organizacijoje puoselėjamą dėstytojų nuolatinio mokymosi aplinką, dėstytojų bendradarbiavimą atnaujinant studijų programas bei mokymosi paramos užtikrinimą. Dėstytojai neigiamai vertina organizacijoje studentams sudarytas sąlygas pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę, jų vietą bei nesutinka, kad studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus.

Interviu metu gauti duomenys parodė, kad specialistai studijų kokybę vertina teigiamai. ECTS sistemos diegimas turėjo įtakos ne visiems aukštųjų neuniversitetinių mokyklų darbuotojų darbui. Taip pat paaiškėjo, kad specialistai nemažai laiko skiria kompetencijų tobulinimui ir kvalifikacijos kėlimui, tačiau didžiausią dėmesį skiria ir dirba su ta informacija, kuri tiesiogiai susijusi su jų darbu, pareigomis.

Empirinio tyrimo duomenys parodė, kad nors didžioji dalis respondentų, į studentą orientuotų studijų procese, išvelgia trūkumų, kurie lemia studijų kokybę, visgi švietimo organizacijos, kurioje dirba ir mokosi, studijų kokybę vertina gana palankiai.

REKOMENDACIJOS

- 1) Vienas svarbiausių išorinių veiksnių, kuris trukdo studijų kokybės, kolegijose, užtikrinimui yra finansavimo trūkumas. Svarbu, kad vyriausybė į tai atkreiptų dėmesį, remtųsi užsienio patirtimi ir ieškotų būdų finansavimo užtikrinimui. Juk finansavimo trūkumas tiesiogiai lemia ir dėstytojų bei kitų darbuotojų motyvaciją, teikiant pasiūlymus veiklos gerinimo klausimais, dalyvavimą įgyvendinant strateginius pokyčius, o tai labai siekiant studijų kokybės kolegijose.
- 2) Kolegijų vadovybės turi nuolat analizuoti vykstančius išorinius pokyčius ir atsižvelgdama į juos tobulinti vidines kolegijų nuostatas, kurios stiprintų studentų informuotumą studijų kokybės klausimais, t.y. skatintų studentų domėjimąsi savo institucijos kokybės politika, motyvuotų kolegijose dirbančius specialistus skirti laiko ne tik kompetencijų tobulinimui ir kvalifikacijos kėlimui, kuris tiesiogiai susijusi su jų darbu, pareigomis, bet ir visapusiškai domėtis kolegijos veikla.
- 3) Taip pat labai svarbu peržiūrėti ECTS sistemos nuostatas, išskirti problemines vietas ir gerinti studijų kokybę: svarbu kad būtų atsižvelgiama į tai, kad studentas turi būti svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja mokymosi krūvį būtų, daugiau dėmesio būtų skiriama sudarant sąlygas, studentams, pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę ir jų vietą. Taip pat siekiant studentams sudaryti sąlygas įgyti kokybišką išsilavinimą, svarbu užtikrinti mokymosi bei socialinę paramą.

LITERATŪRA

1. Bersėnaitė J., Saparnis G., Šaparnienė D. (2006). Pokyčių valdymas besimokančioje organizacijoje: darbuotojų nuomonių raiška. *Socialiniai tyrimai*. 1 (7), p. 19-28.
2. Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
3. Bražiūnas G., Dapšienė G., Laužackas R. ir kt. (2004). *Lietuvos kolegijų problemos ir galimybės Bolonijos proceso kontekste*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.20]. Prieiga per internetą: <http://www.kolegijos.lt/uploads/kolegiju_studija.pdf>
4. Bulajeva T., Lepaitė D., Šileikaite-Kaishauri D. (2011). *Studijų programų vadovas. Metodinė priemonė studijų programų Komitetų nariams ir dėstytojams*. Vilnius.
5. Bulajeva T., Jakubė A., Lepaitė D. ir kt. (2011). *Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.21]. Prieiga per internetą: <http://www.vu.lt/site_files/SD/Studentams/Studiju_programu_atnaujinimas.pdf>
6. Burke W. W. (2008). *Organization change theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
7. Burnes B. (2004). *Managing Change: A Strategic Approach to Organisational Dynamics, 4th Edn*. Harlow: Prentice Hall
8. Camus A. (1993). *Rinktiniai esė*. Vilnius: Baltos lankos.
9. Cibulskas G. (2006). *Švietimo subjektų pasipriešinimui edukaciniams pokyčiams įtaką darantys veiksniai: Lietuvos švietimo atvejis: daktaro disertacija*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
10. Creasey T. (2007). *Defining change management*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2013.10.10]. Prieiga per internetą: <<http://www.changemanagement.com/Prosci-Defining-Change-Management.pdf>>.
11. Dewey J. (1997). *Democracy and education*. New York: The free press.
12. Dikavičius V., Stošku S. (2003). *Visuotinės kokybės vadyba*. Kaunas: KTU.
13. *ECTS naudotojo vadovas*. (2009). [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.17]. Prieiga per internetą: <www4066.vu.lt/Files/File/ECTS%20gidas_LT_template.doc>
14. *Europos švietimo struktūrų suderinimas. Universitetų indėlis į Bolonijos procesą*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.17]. Prieiga per internetą: <http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/Lithuanian_version.pdf>
15. Fullan M. (2004). *Mokomės vadovauti pokyčiams kurdami sisteminius gebėjimus*. [interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.04]. Prieiga per internetą: <<http://www.mtp.smm.lt/uzsienio.htm>>.
16. Galginaitis J., Viliūnas G., Trupulytė S. (2012). *Aukštojo mokslo politiką ir studijų procesą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir šių teisės aktų papildymo bei pakeitimo rekomendacijos*.

- Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013-10.15]. Prieiga per internetą: <<http://www.ects.cr.vu.lt/Files/File/Teisesaktuanalizeirjupakeitimorekomendacijos.pdf>>
17. Greenberg R., Baron A. (1997). *Organizational Behavior: Understanding and managing the human side of work*, 6 th ed, New Jersey: Prentice Hall.
 18. Grybienė A., Šimbelis D. *Pokyčiai organizacijoje: pasipriešinimo pokyčiams valdymas*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.14]. Prieiga per internetą: <http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Konferencijos/KTU_PI/KNYGA2005PDF/straipsniai/Vadybos/Grybiene,Simbelis.pdf>
 19. Gudaitytė D. (1997). Kolegija – paviduriniojo ugdymo institucija. Edukologija, kalbotyra, literatūrologija: I respublikinė doktorantų ir jų komslinių vadovų konferencija. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. p. 229-233.
 20. Heidegger M. (1989). *Apie humanizmą. Gėrio kontūrai*. Vilnius: Mintis.
 21. Išoraitė M. (2012). Teoriniai strateginių pokyčių aspektai. *Business systems and economics*, 2 (2), p. 130-145.
 22. Japers K. (1989). Filosofijos įvadas. Vilnius: Mintis.
 23. Jucevičienė P. (1992). *Šiuolaikinių aukštojo mokslo sistemų lyginamoji apžvalga*. Švedija: Lundo universitetas.
 24. Jucevičienė P., Gudaitytė D. (2000). Elitinio aukštojo mokslo proceso tapimo masiniu proceso esmė: paradigma ir charakteristikos. *Socialiniai mokslai*. 3 (24), p. 112 – 122.
 25. Jankauskienė J., Liepuonienė R. (2005). *Lietuvos binarinės aukštojo mokslo sistemos efektyvumas. Šiuolaikinių Europinių aukštojo mokslo plėtros tendencijų iššūkiai Lietuvos aukštojo mokslo sistemai: pranešimų medžiaga*. Klaipėda: KU.
 26. *Bendrujų kompetencijų lavinimo kurso sukūrimas. Dėstytojų apklausa*. (2007). Kiekybinis tyrimas projektui. Vilnius.
 27. *Kokybės vadybos sistemos*. (2006). Kaunas: VDU.
 28. *Koleginių studijų plėtros šiaurės Lietuvos regione galimybių studija*. (2010). Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2014-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.svako.lt/UserFiles/File/Projektai/Plėtrosstrategija/KoleginiųstudijųplėtrosšiaurėsLietuvosegionegalimybiųstudija.pdf>>
 29. Kraujutaitytė L. (2002) *Aukštojo mokslo demokratiškumo pagrindai*. Monografija. Vilnius.
 30. Latvėnienė V. (2012). Mokymo(si) ir vertinimo metodų įtaka kompetencijas plėtojančiose studijų programose. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje*. 1(3), p.141 - 150.
 31. Lewin K. (1954). *Field theory in social science*. London: Tavistock.
 32. Lietuvos aukštasis mokslas. Baltoji knyga. Projektas, 1998

33. *Lietuvos aukštojo mokslo finansavimas naujajame tūkstantmetyje*. (2000). Poleminė knyga. Programa „Aukštojo mokslo institucinė reforma“. Vilnius.
34. *Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas* (2009) [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2013-10-25]. Prieiga per internetą: < <http://www.smm.lt/ti/docs/istatymai/MSI.pdf>>.
35. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas* (2009) [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: < http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=350527>.
36. *Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos. Švietimo gairės 2003 – 2012. Projektas*. (2003). Vilnius: AB“Spauda“.
37. Liukinevičienė L. *Studijų organizavimo kokybės bei studijų kokybės Šiaulių universitete tyrimas*. Šiauliai: ŠU
38. Lokhoff J., Wegewijs B., Durkin K. ir kt. (Leidėjai). (2010). *Tuning projektas. Studijų programos profilių rengimo vadovas programos kompetencijų ir studijų siekinių pagrindu*. Bilbao, Groningen ir The Hague. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.16]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/centrai/akademiniu_reikalu_centras/teises_aktai/Programu_profilis_Tuning_2010.pdf>
39. Magnusen K. (1981). *Organisation design. Development and Behavior*. New York: McGraw-Hill.
40. Markevičius R., Račkauskas A. (2011). *ECTS – Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema. Istorija, diegimas, problemos*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.20]. Prieiga per internetą: <http://www4066.vu.lt/Files/File/ECTS_istorija_diegimas.pdf>
41. Maslow A. (1989). *Psichologijos duomenys ir vertybių teorija.// Gėrio kontūrai. Iš XX amžiaus užsienio etikos*. Vilnius: Mintis.
42. Mazzei M. (2004). *Kokybės valdybos sistemos mažoms ir vidutinėms įmonėms*. Verslo paramos programa II. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2014.02.12]. Prieiga per internetą: <<http://www.ueapme.com/businesssupportII/TrainingTools/CNA/QualityManagement/LTQualityManagementSystem.pdf>>
43. Merkys G. (1995). *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys*. Šiauliai: ŠU leidykla.
44. Milišiūnaite I., Butkienė J., Juknytė-Petreikienė I. ir kt. *Kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodikos integravimo į vidinę kokybės užtikrinimo sistemą rekomendacijos*. (2011). Vilnius: Vilniaus universitetas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.16]. Prieiga per internetą: <http://www4066.vu.lt/Files/File/04_Integravimas_i_vidine_kokybes_uztikrinimo_sistema.pdf>
45. Noreikienė J. (2011). *Klientų aptarnavimo kokybė viešajame sektoriuje: valstybinio socialinio draudimo fondo Tauragės skyriaus atvejis*. Magistro darbas. Tauragė. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2014.02.14]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110803_092650-55901/DS.005.0.01.ETD>

46. Oškutienė R., Korsakienė R. (2012). Organizacinių pokyčių vertinimas: informacinių technologijų diegimo atvejis. *Mokslas – lietuvis ateitis*. 4 (3), p. 197-204.
47. *Panevėžio kolegijos veiklos strategija ir strateginis veiklos planas 2014 – 2020 m.* Panevėžys: PK.
48. Pauliukas V. (2004). *Visuotinės kokybės vadybos principai švietimo sistemoje*. Panevėžys: Panevėžio kolegija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.24]. prieiga per internetą: <http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Konferencijos/KTU_PI/KNYGA2005PDF/straipsniai/Plenarinis/Paliuko.pdf>
49. Peilakauskaitė K., Varanauskas A. (2011). *Studijų programų atnaujinimas: studentų vaidmuo diegiant ir tobulinant kompetencijomis grįstą ir į studentus orientuotą studijų sistemą*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.16.]. Prieiga per internetą: <http://www.vu.lt/site_files/SD/Studentams/Studijuprogramuatnaujinimas_studentuvaidmuo.pdf>
50. Pruskus V. (2000). Švietimo kokybės monitoringas: socialinės realybės užsakymas ir jo perspektyvos. *Filosofija, sociologija*. 1, p. 26-33.
51. Piaget J. (1955). *The Language and Thought of the Child*. New York: Meridian,
52. Pundzienė A. (2002). Profesinio mokymo institucija kaip besimokanti organizacija: problemos ir kaitos gairės. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. 4, p. 74-83.
53. Pukelis K., Savickienė I., Sajienė L., ir kt. (2010). *Studijų programų atnaujinimas studijų rezultatų pagrindu*. Kaunas: VDU.
54. Pukšta T. (2000). Neužmigti ant laurų, arba pokyčių valdymo įvadas. *Vadovo pasaulis*. 2. p. 5–8.
55. Raipa A. (2007). *Viešojo administravimo efektyvumas*. Kaunas: Technologija.
56. Rauckienė A. (2011). *Studentų karjeros projektavimas: Lietuvos edukologijos universiteto patirtis*. Vilnius: LEU
57. Rogers C. (1969). *Freedom to learn. The major statment on education by one of the most articulate of the humanistic psychologists*. Columbus, OH: Charles E. Merrill publishing company.
58. Ruževičius (2010). *Kokybės vadybos aprėpties plėtra*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta:2014.02.12]. Prieiga per internetą: <http://www.kv.ef.vu.lt/wp-content/uploads/2010/10/STRAIPSNIS-VRM-tinklapiui_J.Ruzevicius_2010.pdf>
59. Quinn J. (1980). *Strategies for Change: Logical Incrementalism*. Homewood, IL: Irwin.
60. Serafinas D., Ruževičius J. (2007). Aukštojo mokslo organizacijų kokybės vadybos sistemų racionalumo ir veiksmingumo analizė. *Economics and management*. 12, p. 1051 – 1057.
61. Serafinas D. (2011). *Kokybės vadybos teorijos praktinis taikymas*. Mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus universitetas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta:2014.02.12]. Prieiga per internetą: <<http://www.kv.ef.vu.lt/wp-content/uploads/2010/10/MOKOMOJI-KNYGA-Kokybes-vadybos-teorijos-praktinis-taikymas.pdf>>

62. Slušnienė G., Čistienė, A. (2012). *Bendradarbiavimas, bendravimas, santykiai ir sąveika ugdymo procese*. Klaipėda. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2014.01.03]. Prieiga per internetą: <<http://www.akolegija.lt/library/fls1/1350286839.pdf>>
63. *Studijų programų pertvarka pagal ECTS principus: kas, kada, kaip? Svarbiausia informacija ir patarimai VU filologijos fakulteto bendruomenei*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.16]. Prieiga per internetą: <http://filfsa.lt/wpcontent/uploads/2011/06/filf_bendruomenei_apie_pertvarka_2011-05-30-1.pdf>
64. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Bolonijos – Bergeno laikotarpis 1999 – 2005 m.* Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/direkcijos/studiju_direkcija/teises_aktai/Tarptautiniaiteis_esaktai/Svarbiausi_Bolonijos_proceso_dokumentai_liet_angl.pdf>
65. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Bolonijos – Londono laikotarpis 1999-2007 m.* Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomasmeniu2/Bolonijos_procesas/Bolonijos_proceso_dokumentai_Bolonijos-Londono_laikotarpis.pdf>
66. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Leveno – Budapešto/Vienos laikotarpis 2009-2010 m.* Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomasmeniu2/Bolonijos_procesas/Svarbiausi_Boloni_jos_proceso_dokumentai.pdf>
67. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: EAME dokumentai, priimti Bukarešto ministrų konferencijoje 2012m.* Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.smpf.lt/uploads/documents/docs/1093_a468c7c6601c3322d86eedf8ba9a9bfb.pdf>
68. Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. (2006). *Šiuolaikinės didaktikos pagrindai: vadovėlis*. Kaunas.
69. Šorienė N. (Red.). (2012). *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai. EAME dokumentai, priimti Bukarešto ministrų konferencijoje 2012 m.* Vilnius: LR švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.smpf.lt/uploads/documents/docs/1093_a468c7c6601c3322d86eedf8ba9a9bfb.pdf>
70. Tamošiūnas D., Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija (1999). *Lietuvos aukštasis mokslas. Baltoji knyga* : ES PHARE programa "Lietuvos aukštojo mokslo reforma"
71. Teresevičienė M., Bulajeva T., Čepienė A. ir kt. (2011). *Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika*. Vilnius: VU.

72. United States General Accounting Office. (1997). *Business process reengineering assessment guide*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2013.10.10] Prieiga per internetą: <<http://www.gao.gov/special.pubs/bprag/bprag.pdf> >.
73. Vanagas P. (2004). *Visuotinė kokybės vadyba*. Kaunas: KTU
74. Valiuškevičiūtė A., Mikutavičienė I. (2006). Švietimo organizacijų kokybės vadyba. Kaunas: VDU, Studijų kokybės centras.
75. Vygotsky L. S. (1997). *Educational psychology*. Boca Raton, FL: St. Lucie press.
76. Wallance M., Pocklington K. (2002). *Managing complex educational change: large – scale reorganisation of school*. London .
77. Zakarevičius P. (2003). *Pokyčiai organizacijose: priežastys, valdymas, pasekmės*. Kaunas: VDU leidykla.
78. Zakarevičius P. (2006). Pokyčių organizacijose kliūtys ir jų priežastys. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. 38, p. 183–193.
79. Zakarevičius P., Kvedaravičius J., Augustauskas T. (2004). *Organizacijų vystymosi paradigma*. Kaunas: VDU.
80. Žiliukas P. (vadovas). (2010). *Studijas reglamentuojančių aprašų kitose valstybėse studija ir pasiūlymai dėl nacionalinė aprašų sąrangos bei aiškinamasis su studijomis susijusių terminų žodynas. Galutinė ataskaita*. Vilnius. [Interaktyvus]. [Žiūrėta: 2013.10.15]. Prieiga per internetą: <http://www.skvc.lt/files/projektai/Aprasai/Galutine_ataskaita_var7_2010-04-09_final.pdf >

PRIEDAI

Gerbiamieji respondentai,

Maloniai prašau Jus atsakyti į šios anketos klausimus. Jūsų atsakymai bus labai svarbūs rengiant magistro studijų baigiamąjį darbą

„Į STUDENTŲ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS: KOLEGINIŲ STUDIJŲ ATVEJIS“.

Tyrimo tikslas – ištirti kolegijos bendruomenės nuomonę apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS.

Anketa anoniminė, tad tikiuosi išsamių ir nuoširdžių atsakymų –

užtruksite tik keletą minučių.

Anketoje pateikti mišraus tipo klausimai. Kur pateikti atsakymo variantai pasirinkite Jūsų nuomonę labiausiai atskleidžiantį variantą ir pažymėkite jį simboliu X, jei nepateikti atsakymo variantai, parašykite savo atsakymą.

**Švietimo kokybės vadybos studijų programos studentė
Donata Šaulytė**

1. Pažymėkite Jums tinkamą atsakymo variantą, kur reikia įrašykite informaciją apie save.

1.	Jūsų lytis	☐ Vyras ☐ Moteris
2.	Jūsų amžius	 metai (-ų)
3.	Kuriame mieste yra aukštoji mokykla, kurioje studijuojate?	(įrašykite)
4.	Kokią studijų programą studijuojate?	(įrašykite)
5.	Kelintame kurse studijuojate	(įrašykite)

2. Ar domitės savo švietimo institucijos kokybės politika? (atsakymą pagrįskite)

☐ Taip, nes
☐ Ne, nes

3. Trumpai aprašykite ką žinote apie ECTS.

.....
.....
.....

4. Ar, Jūsų nuomone, studentų informuotumas studijų kokybės klausimais yra pakankamas?

☐ Taip ☐ Ne ☐ Neturiu nuomonės

5. Kaip vertinate švietimo institucijos, kurioje studijuojate į studentą orientuotų studijų kokybę?

☐ Puikiai ☐ Gerai ☐ Patenkinamai ☐ Blogai

6. Kas, Jūsų nuomone, švietimo institucijoje trukdo į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui? (galimi keli atsakymo variantai)

☐ Niekas netrukdo ☐ Žinių stoka
☐ Skiriamų lėšų stoka ☐ Blogas darbo organizavimas
☐ Per didelis studentų skaičius ☐ Kita (įrašykite).....

7. Įvardinkite tris priežastis, dėl kurių, Jūsų nuomone, dažniausiai nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybė.

1)	
2)	
3)	

8. Kaip vertinate dėstytojų darbo administravimą?

☐ Puikiai ☐ Gerai ☐ Patenkinamai ☐ Blogai

9. Įrašykite tris žodžius, kuriais apibūdintumėte, organizacijos, kurioje studijuojate, studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą?

1)	
2)	
3)	

10. Ar Jūs esate patenkintas studijomis?

☐ Taip ☐ Iš dalies ☐ Ne

11. Įvertinkite kiekvieną teiginį apie Jūsų švietimo institucijoje taikomus į studentą orientuotų studijų aspektus.

Eil. nr.	Teiginiai	Pažymėkite vieną iš trijų atsakymo variantų		
		Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Švietimo organizacijoje, kurioje studijuojate, studijos orientuotos į studentą.			
2.	Perėjimas prie tarptautinių kreditų sistemos turėjo įtakos studijų proceso kokybei.			
3.	Organizacijoje, kurioje studijuojate, sudarytos sąlygos pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą.			
4.	Skatinamas studentų dalyvavimas organizacijos kokybės tobulinime.			
5.	Studijų procesas orientuotas į rinkos poreikius.			
6.	Skatinamas atsakomybės už savo mokymosi kokybę suvokimas ir pripažinimas.			
7.	Studijų procese naudojami metodai ir aplinka skatina būti aktyviais.			
8.	Organizacijoje, kurioje studijuojate užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstyto ir vertinimo požiūriu.			
9.	Studijų siekiniai paaiškina studijų programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti.			
10.	Studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą.			
11.	Studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams.			
12.	Organizacijoje, kurioje studijuojate, skatinamas dalyvavimas mainų programose.			
13.	Kreditai skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu.			
14.	ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką. Jie nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą.			
15.	Organizacijoje yra užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas.			
16.	Taikoma vertinimo metodika skatina savęs įsivertinimą bei reflektvų mokymąsi.			

12. Įvertinkite kiekvieną kompetenciją ugdomą organizacijoje, kurioje studijuojate.

Eil. nr.	Kompetencijos	Pažymėkite vieną iš trijų atsakymo variantų		
		Ugdoma	Mažai ugdoma	Neugdoma
1.	Gebėjimas analizuoti ir sisteminti			
2.	Gebėjimas organizuoti ir planuoti			
3.	Gebėjimas žinias taikyti praktikoje			
4.	Gebėjimas dirbti savarankiškai			

5.	Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba			
6.	Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu užsienio kalba			
7.	Gebėjimas dirbti grupėje ir priimti atsakomybę už patikėtą užduotį			
8.	Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje			
9.	Gebėjimas suprasti kitų šalių kultūrą ir papročius			
10.	Gebėjimas mokytis			
11.	Gebėjimas naudotis informacinėmis technologijomis			
12.	Gebėjimas rasti ir analizuoti informaciją iš skirtingų šaltinių			
13.	Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų			

13. Įvertinkite kiekvieną mokymo(si) metodą / būdą naudojamą studijų procese organizacijoje, kurioje studijuojate.

Eil. nr.	Mokymo(si) metodai/ būdai	Pažymėkite vieną iš trijų atsakymo variantų		
		Dažnai naudojama	Retai naudojama	Nenaudojama
1.	Paskaita			
2.	Diskusija			
3.	Modeliavimas			
4.	Aiškinimas			
5.	Mokymasis grupėmis			
6.	Projektas			
7.	Pasakojimas			
8.	Debatų			
9.	Veiklos įsivertinimas			
10.	Demonstravimas			
11.	Abipusis mokymasis			
12.	Interviu			
13.	Raktiniai terminai			
14.	Apskritas stalas			
15.	Kryžminė diskusija			
16.	Kita(įrašykite).....			

Dėkoju už atsakymus ir linkiu sėkmės !

Gerbiamieji respondentai,

Maloniai prašau Jus atsakyti į šios anketos klausimus. Jūsų atsakymai bus labai svarbūs rengiant magistro studijų baigiamąjį darbą

„Į STUDENTŲ ORIENTUOTŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS: KOLEGINIŲ STUDIJŲ ATVEJIS“.
Tyrimo tikslas – ištirti kolegijos bendruomenės nuomonę apie studijų kokybę kolegijose perėjus prie ECTS.

Anketa anoniminė, tad tikiuosi išsamių ir nuoširdžių atsakymų –
užtruksite tik keletą minučių.

Anketoje pateikti mišraus tipo klausimai. Kur pateikti atsakymo variantai pasirinkite Jūsų nuomonę labiausiai atskleidžiantį variantą ir pažymėkite jį simboliu X, jei nepateikti atsakymo variantai, parašykite savo atsakymą.

*Švietimo kokybės vadybos studijų programos studentė
Donata Šaulytė*

1. Pažymėkite Jums tinkamą atsakymą, kur reikia įrašykite informaciją apie save

1.	Jūsų lytis	☐ Vyras	☐ Moteris
2.	Jūsų amžius	 metai (-ų)	
3.	Jūsų išsilavinimas	(įrašykite)	
4.	Kuriame mieste yra aukštoji mokykla, kurioje dirbate?	(įrašykite)	
5.	Jūsų darbo stažas	(įrašykite)	
6.	Kiek metų dirbate šioje švietimo organizacijoje?	☐ iki 3 metų; ☐ nuo 5 iki 10 metų;	☐ nuo 3 iki 5 metų; ☐ daugiau nei 10 metų.

2. Ar domitės savo organizacijos kokybės politika? (atsakymą pagrįskite)

☐ Taip, nes
☐ Ne, nes

3. Ar, Jūsų nuomone, studentų informuotumas studijų kokybės klausimais yra pakankamas?

☐ Taip ☐ Ne ☐ Neturiu nuomonės

4. Kaip vertinate švietimo institucijos, kurioje dirbate į studentą orientuotų studijų kokybę?

☐ Puikiai ☐ Gerai ☐ Patenkinamai ☐ Blogai

5. Kokią įtaką studijų proceso kokybei, Jūsų nuomone, turėjo perėjimas prie studijų orientuotų į studentą?

.....
.....
.....

6. Kas, Jūsų nuomone, švietimo institucijoje trukdo į studentą orientuotų studijų kokybės gerinimui? (galimi keli atsakymo variantai)

☐ Niekas netrukdo ☐ Žinių stoka
☐ Skiriamų lėšų stoka ☐ Blogas darbo organizavimas
☐ Per didelis studentų skaičius ☐ Kita (įrašykite).....

7. Įvardinkite tris priežastis, dėl kurių Jūsų nuomone, dažniausiai nukenčia į studentą orientuotų studijų kokybę.

1)
2)
3)

8. Kaip vertinate dėstytojų darbo administravimą?

☐ Puikiai ☐ Gerai ☐ Patenkinamai ☐ Blogai

9. Įrašykite tris žodžius, kuriais apibūdintumėte, organizacijos, kurioje studijuojate, dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą?

1)

2)
3)

10. Parašykite tris dalykus, kurie, Jūsų nuomone, pasikeitė perėjus prie tarptautinių kreditų sistemos?

1)
2)
3)

11. Įvertinkite kiekvieną teiginį apie Jūsų švietimo institucijoje taikomus į studentų orientuotų studijų aspektus.

Eil. nr.	Teiginys	Pažymėkite vieną atsakymo variantą			Pasirinkt atsakymo variantą pagrįskite
		Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	
1	Švietimo organizacijoje, kurioje dirbate, studijos orientuotos į studentą.				
2.	Švietimo organizacija, kurioje dirbate, turi nuolatinį jos vykdomų veiklų kokybės gerinimą numatančią strategiją bei aiškiai išreikštus, pamatuojamus ir skelbiamus veiklos kokybės nuolatinio tobulinimo siekinius.				
3.	Organizacijoje puoselėjama dėstytojų nuolatinio mokymosi aplinka.				
4.	Aukštojoje mokykloje, kurioje dirbate, skatinamas dėstytojų veiklos kokybės nuolatinis tobulinimas.				
5.	Dėstytojų pedagoginio krūvio apskaitos sistema suderinta su vykdomais pokyčiais, t.y. ECTS įdiegimu institucijos lygmenyje.				
6.	Užtikrinamos personalo pedagoginės kompetencijos tobulinimo galimybės (naujų) mokymo(si), ir vertinimo metodų požiūriu.				
7.	Organizacijoje skatinamas akademinės bendruomenės įsivertinimas.				
8.	Užtikrinamas dėstytojų bendradarbiavimas atnaujinant studijų dalykus/modulius, studijų programas.				
9.	Organizacijoje, kurioje dirbate, studentams sudarytos sąlygos pasirinkti studijų turinį, būdą, trukmę bei jų vietą.				
10.	Skatinamas studentų dalyvavimas organizacijos kokybės tobulinime.				
11.	Studijų procesas orientuotas į rinkos poreikius.				
12.	Skatinamas studentų atsakomybės už savo mokymosi kokybę suvokimas ir pripažinimas.				
13.	Studijų procese naudojami metodai ir aplinka skatina studentus būti aktyviais.				
14.	Studijų siekiniai paaiškina studijų				

	programos tikslus ir padeda juos geriau suprasti.				
15.	Organizacijoje, kurioje dirbate, užtikrinamas subalansuotas studentų mokymosi krūvis kiekvienu mokymosi laikotarpiu mokymosi, dėstyto ir vertinimo požiūriu.				
16.	Studijų siekiniai padeda palyginti kvalifikacijas ir palengvina pasiekimų pripažinimą.				
17.	Studentas yra svarbiausias asmuo, kuris kontroliuoja, kad mokymosi krūvis būtų realus, nors dalis atsakomybės už tai tenka ir dėstytojams.				
18.	Organizacijoje, kurioje dirbate, skatinamas dalyvavimas mainų programose.				
19.	Kreditai skiriami juos susiejant su kurso statusu ar prestižu.				
20.	ECTS kreditai nurodo tik studentų darbo krūvį per tam tikrą laiką. Jie nieko nesako apie sando statusą, nei apie dėstytojo prestižą.				
21.	Organizacijoje yra užtikrinama tinkama mokymosi ir kt. parama studentams bei studentų konsultavimas ir kuravimas.				
22.	Taikoma vertinimo metodika skatina studentų savęs įsivertinimą bei reflektyvų mokymąsi.				

12. Jūsų rekomendacijos studijų orientuotų į studentų kokybės gerinimui.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Dėkoju už atsakymus ir linkiu sėkmės !

INTERVIU KLAUSIMAI

1. Trumpai prisistatykite: Jūsų pareigos, išsilavinimas, kiek metų dirbate kolegijoje?
2. Kaip vertinate kolegijos, kurioje dirbate, studijų kokybę?
3. Kas, Jūsų nuomone, trukdo studijų kokybės gerinimui?
4. Kaip administracijos darbuotojams, kolegijoje, užtikrinamos kompetencijų tobulinimo galimybės?
5. Kaip kolegijos administracijos darbuotojai įtraukti į studijų kokybės valdymą?
6. Kokios įtakos, Jūsų darbui, turėjo ECTS diegimas?
7. Kokie realūs pokyčiai, Jūsų nuomone, įvyko kolegijoje, perėjus prie ECTS sistemos?